

Porszemektől a csillagokig

CSIKÓS I. ATTILA
ÖSSZEGYŰJTÖTT ÍRÁSAI

V

Csikós I. Attila

Porszemektől a csillagokig

Csikós I. Attila összegyűjtött írásai

Sorozatszerkesztő: Petőcz Tamás

A sorozat kötetei:

- I. Tövises utakon
- II. A vén Kaszás majálisán
- III. Csak holnap lesz
- IV. Pokoli tömjén
- V. Porszemektől a csillagokig
- VI. Álmok Asszonya
- VII. Gazdátlan paripák
- VIII. Szálljatok, emlékek
- IX. Visszhang
- X. A Tókirály palotája
- XI. Emberek a Földön
- XII. Főpróba

Csikós István Attila

Porszemektől a csillagokig

Csikós I. Attila összegyűjtött írásai V.

Petőcz Tamás, Békéscsaba, 2025

Csikós I. Attila összegyűjtött írásai V.
Porszemektől a csillagokig

Szerkesztés, borítóterv: Petőcz Tamás

© Csikós István Attila jogutódjai, 2025

A könyv kereskedelmi forgalomba nem került, kizárólag házi használatra készült. A részben vagy egészben történő nyilvános előadása, nyomtatott vagy digitális megjelenítése, sugárzása a jogutódok írásos engedélyéhez kötött.

ISBN 978-615-6922-04-5

Előszó a sorozathoz

Egy négy évtizede lezárult, de eddig még be nem mutatott életművet tart kezében az olvasó. Csikós István Attila (1912-1983) noha rendkívül termékeny költő volt, életében nem ismerte el a szakma, nem emelte fel a nagyjaihoz, és ha ő sérelmezte is ezt, érdemes figyelembe venni, hogy az előtte feltáruló lehetőségek és a döntései egy olyan karrierutat köveztek ki, melyben nem adatott meg neki a bejárás azokba a társasági körökbe és szellemi műhelyekbe, melyek biztosították volna számára a legnagyobbakra jellemző kivételes műveltséget, a széles látókört, az inspiráló közeget és a megjelenési lehetőséget. Ugyan foglalkozott társadalmi kérdésekkel, de nem tudott sem újat mondani, sem újszerűen elmondani a már megénekelteket. A sikerek elmaradtak, figyelme ezért másfelé terelődött.

Valójában már egészen hamar érződött, hogy nem a nép költője lesz, ugyanis nem a költészet korszerű hangján szólt, emiatt nem tudta könnyen magához fogadni őt sem a szakma, sem a szélesebb olvasóközönség. Nem vált médiummá, aki önmagát félretéve korának nagy kihívásait, vagy az emberi lét általános, örökös drámáit öntötte volna alakba, és kínált volna rájuk gyógyírt. A népszerűség azért is kerülhette el, mert ami őt foglalkoztatta, az olyan megkínzott lelkivilágról tanúskodik, amit még abban az időben is kevesen éreztek a sajátjuknak. Csikóst kevésbé érdekelte a külvilág, ő inkább egy magányos költő volt, aki bent maradt önnön valójának szűk univerzumában, aki a saját „fájdalmát és örömet” dalolta el. A saját szorongással, félelemmel, csalódással teli érzélemléviája visszhangzik verseken, köteteken keresztül, mintha egy mókuserékszerű csapda fogságába ragadt volna.

Csikós karakterét saját csapdába esettségének visszhangjai igen határozottan körvonalazzák. Szinte látjuk magunk előtt az em-

bert, aki dühös a körülményei miatt; aki eleinte bizakodik, de hamarosan már semmi reménye nem marad azíránt, hogy a jövőben bármi is jobb lehet; aki később beletörődik a nincstelenségbe; aki kétségbeesetten igyekszik biztonságba helyezni magát egy nőnél; aki állandóan a kapcsolat elvesztésétől retteg; aki belefárad az állandó küzdelembe; aki ugyan áldozata az életnek, mégis – más lehetőséget nem látva – abbahagyja a menekülést, megáll, szembe fordul, és büszkén néz szembe a valójában saját maga által választott végzetével. Sebzett belső világa újra és újra arra kényszeríti, hogy létünk legalapvetőbb kérdésével foglalkozzon: már egészen fiatal korától kezdve fél szemmel mindig a mögötte tornyosuló halált figyeli. Az elmúlás gondolatának állandó, közeli jelenléte végigkíséri a munkásságát, miközben a hozzá való viszonyulása az idő során változik. Sokáig az életbe menekül előle, hajtja a nőket, kapcsolódni próbál, rendszeresen fordul az alkoholhoz is. A menekülés ellenére kérelhetetlenül utoléri az érzés, miszerint az útja hamarosan véget ér. Később megpróbálja magához ölelni a félelmet, és szinte már emelt fővel várja a halál – minduntalan elmara-dó – érkezését. Végül ő maga megy elébe. Sorsát már az első versei is előrevetítik, s életművét követve úgy bontakozik ki előttünk, mint egy antik görög dráma tragédiája.

Csikós számára a költészet csatornaként is funkcionált, mely által könnyíteni tudott érzelem- és gondolatvilágának nyomasztó súlyán; egy csatorna, ami segítette őt napról napra tovább létezni. Munkásságának erői pedig épp ebben állnak. Érzékeny volt, de a vele történetek nem megérintették, hanem elárasztották, és ezek az intenzív érzelmi felindulások voltak azok, melyek a műveit életre hívták. Emiatt az írásai technikai megformáltsága jellemzően nyersebb, viszont nem finomkodnak, naturalisak, őszinték, szenvedélyesek, zubognak, mélyről jönnek, mélyre céloznak. Eleven sebek. A versei ugyanígy gyakran nem megérintik, hanem megmarkolják az olvasót. Az elárasztottságon időnként sikerült

úrrá lennie: a legszebb költeményei azok közül kerülnek ki, amikben képessé vált közel engedni magához a nehéz érzéseit, mégsem váltak kezelhetetlenné. Habár a költészet egy megküzdési eszköz volt számára, ez az eszköz alkalmassá vált másra is: néha üzent vele szeretteinek, nosztalgizott régi emlékek között, és olykor még történetmesélésre is vállalkozott – nem beszélve a színpadra írt műveiről. Művészetének gerincét azonban a fentebb részletezett érzelmi atmoszféra hatja át. Nem csak az beszédes, amiről írt, hanem az is, amiről hallgatott. A fiáról alig tesz említést: a család gondolata nem foglalkoztatta, a jövőre nem tudott gondolni, hiszen állandó menekülésben volt.

Küzdelmek mögött felsejlik egy másik nagy erénye: a szó szoros értelmébe vett átlagember szempontjából láthatjuk a történelemet. Benne látjuk – a maga őszinte valójában – a harcárokból fagyoskodó katonát, a heves szerelemben égő fiatal felnőttet, a gyárban robotoló munkást vagy az elmúló életében értéket kereső idős embert – különböző szerepekben látjuk őt, amint épp próbál eligazodni az életben. Emiatt a szubjektív, kendőzetlen írásmód miatt Csikóst talán nem túlzás naiv költőként emlegetni.

Csikós a verseit eleinte füzetekbe írta kézzel, később A/5-ös papírokra gépelte, így alakult, hogy a legtöbb költeménye épp olyan hosszú, ami egy kisalakú füzet oldalát kiteszi. Meglévő írásait 1954-ben három nagy kötetbe rendezte: *Álmok Asszonya*, *Pokoli tömjén* és *Porszemektől a csillagokig*. Négy másik kötet csatlakozott hozzájuk: 1955-ben az eposzi *Ember a Földön*, 1956-ban a verses meséit gyűjtő *A Tókirály palotája*, 1957-ben a színműveket tartalmazó *Főpróba* és a megzenésített verseit gyűjtő *Dalok szárnyán*. Ezekből valamilyen okból kimaradtak a korai versei, a novellái és számos más írása mellett – értelemszerűen – a később született versei is. A három nagy verseskötet több alkötetet foglalt magába, amik szétbontásával, valamint a kimaradt munkák beemelésé-

vel kialakult a most látható tizenkét kötetes felosztás. A kritikai kiadás igényével szemben egy olyan népszerűsítő összeállítás létrehozása volt a cél, amely segíti az olvasót közel kerülni az életműhöz. Ennek érdekében az alapszöveg részesült a helyesírás korszerűsítésében, igyekezve minél többet megtartani a versíró stílusából. Ez már tartalmazza azokat a változtatásokat is, melyeket Csikós maga jelzett, de életében már nem végzett el. (Mivel a versíróval már nem lehet egyeztetni a változtatásokat, csak remélni lehet, hogy mindezt az öröksége gondozásának tekintené, s nem megrongálásának.) Mivel több kötet párhuzamosan íródott, ezért a sorrend az életrajzi kapcsolódásokra támaszkodik. A tizenkét kötet végleges sorrendje és tartalma a következőképp alakult:

I. *Tövises utakon* – a kötet első fele fogja össze Csikós legkorábbi írásait. A *Tövises utakon*t eredetileg külön füzetként kapta ajándékba a későbbi, első felesége 1931-ben. Magába foglalja a *Magyar Cserkész* folyóiratban megjelent verseit is. A másik fele a *De megfakultak a virágok*. A két kis kötet bejárja a házasságuk teljes ívét a szerelemtől kezdve a gyerekek születésén át az 1952-ben bekövetkező válásukig, de mellettük tartalmaz más, változatosabb témákból merítő költeményeket is.

II. *A vén Kaszás majálisán* – a fronton és a hadifogságban írt verseit gyűjtötte ide. Egészen megindítóak ezek az írások: telve vannak félelemmel, hazaszeretettel, honvágygal, az életről való tűnődéssel. A hazai költészet számára is különleges értéket képviselhetnek azok, amikben a második világháború lövészárkaiban megbúvó katonák lelkivilágába nyújt betekintést. Keletkezése a *Tövises utakon* és a *De megfakultak a virágok* közé datálható.

III. *Csak holnap lesz* – ez a kötet foglalkozik legkifejezettebben a társadalmi kérdésekkel. Megjelenik benne a nélkülözés világa; a vágy és a remény a társadalom nyomorgó részének felemelkedésére; várja, hogy a nincstelenek kiálljanak magukért; a szegénységért

nem az osztályharcot teszi felelőssé (verseiben igen ritkán politizál), hanem az Isten felé fogalmaz meg kritikát, amiért hagyja nyomorogni az embert.

IV. *Pokoli tömjén* – a korábbi, nyomorral szembeni lázadás, a harcos hangvétel itt már csalódásba, beletörődésbe csap át. Már nem reméli, hogy a helyzete jobbra fordul, egészen elfogadóvá válik a sorsával szemben.

V. *Porszemektől a csillagokig* – életképeket, hangulatokat tartalmaz a szegénység köréből; gondolkodik az életen, annak sivárságán, az értelmén és a halálon; valamint megjelenik az Istentől való kiábrándulás is. Ezek mellett akad pár rövid ballada és néhány nosztalgikus emlékezés, de a harmadik fejezetben találunk olyan költeményeket is, amiket a családjának, szeretteinek írt.

VI. *Álmok Asszonya* – a legnagyobb terjedelmű kötet. A versíró bevallása szerint második feleségének, Annának írta a verseket, akivel 1949-ben kezdődött a kapcsolata, noha akkor még házas volt. Verseiből süt a ragaszkodás, a testi vágy, az elhagyatottságtól való rettegés, a találkozás várása. A nő, a szerelem egyfajta megmentőként lép elő, akihez a világ elől menekül, akitől a feloldozást várja a lelki fájdalmai alól. Csikós érzelmileg nem felnőttként van jelen a kapcsolatban, hanem kiszolgáltatottként, mint egy gyermek. Nem jellemzőek az igazán könnyed, önfeledt szerelmes versek, a legtöbbet átítatja a költő szorongása, emiatt a nő alakja nem is jelenik meg a szemünk előtt, legfeljebb csak részletekben, elmosódva. A nő iránt érzett szerelme mintha egy enzim lett volna, ami katalizálta őt: a nőre gondolt, de a fájdalom került a felszínre. Későbbi munkáiban az elmúlástól való félelem egyre nagyobb erővel szűrődik át a szerelem falán. Csikós a verseivel örök emléket kívánt állítani szeretett nőjének, s műveinek kiadásával ez az emlékmű remélhetőleg teljessé is válik.

VII. *Gazdátlan paripák* – ebben a kötetben sokat gondol a kihűlő szerelemre; fájjalja, hogy szegény maradt; valamint – már 40

éves korában is – siratja az ifjúkorát és azt, hogy megöregedett. Az életben való megcsalatkozás hangulata hatja át a könyvet.

VIII. *Szálljatok, emlékek* – ezt eredetileg összefűzte az *Álmok Asszonya* kötettel. Itt már az elmúlás az úr: találgatja, melyikük megy el előbb; a saját életét elpazaroltnak tartja; érzi a végzetét, de már nem lázad és nem fél – itt már várja, készül a halálra.

IX. *Visszhang* – a nagy kötetekből kimaradt írásai és az azok után keletkezett két füzet (Visszhang és *Halottan üzenek*) alkotják, valamint azok a munkái, melyek máshova nem illettek be – legyen az vers, paródia, novella vagy dal. Ezekben már sokkal könnyedebben beszél az elmúlásról, habár néhány dolgot még mindig fájlal.

X. *A Tókirály palotája* – ez az 1956-ban befejezett kötet Csikós verses meséit tartalmazza. A könnyed, játékos versek között akadnak keményebb, inkább az idősebb korosztálynak való darabok is.

XI. *Emberek a Földön* – ez a versíró legterjedelmesebb önálló írása, az ősemberekről írt elbeszélő költeménye. Cselekményében mintha a világháborús élményei tükröződnének.

XII. *Főpróba* – a XI. kötetrel együtt indokolja, hogy miért nem „Csikós I. Attila költeményei” címet kapta a sorozat. A versíró elszakadt a lírától, és drámában is kipróbálta magát. A *Főpróbában* található öt színdarab terjedelmében és stílusában egyaránt széles palettát képvisel: akad tragédia, vígjáték és zenés mű is.

A Dalok szárnyán c. versszövegeket és (valószínűleg) kottákat tartalmazó kötet időközben sajnos elveszett, ezért ezt már nem áll módunkban megismerni. Annyi tudható a kézzel írt megjegyzésekből, hogy egy bizonyos Aradi D., egy Kiss Antal nevű fogorvos és egy Morvay vezetéknévű személy lehettek azok, akik Csikós verseihez zenét komponáltak.

A szerkesztő egyben a költő egyik dédunokája is. Nyolc év telt el kettejük halála és születése között, de ha lehetőségük is lett volna személyesen beszélni, Csikós jó eséllyel akkor sem mondta volna el neki azokat, amiket a füzeteinek bevallott. Az életmű ezért páratlan lehetőséget kínál arra, hogy az érdeklődők bensőséges betekintést nyerjenek a versíró érzelmi életének legmélyére, és meglássák, hogy a benne forrongó konfliktusokra milyen konstruktív vagy épp önsorsrontó válaszokat adott.

A sorozat elkészítésében nagy segítséget nyújtott Csikós Attila Ferenc, a költő idősebbik fia, aki a költő hagyatékát és emlékét őrizte, valamint Varga Kálmánné Csikós Csilla Katalin, a költő unokája, akinek az Attilával közösen, a szűk család számára készített magánkiadása inspirálta ezt a kiadást.

Csikós a költészetével egy írásos önarcképet alkotott, amiben azt énekelte meg, hogy milyen szenvedéssel jár a saját árnyainak szorításában élni. Az emberi létezés egy kétségkívül ritka, meggyötört, de létező változatát mutatja meg. Ha hazánk legnagyobb költőinek galériájába nem is fér be, de adni akarása, témaválasztása, őszintesége és a költészet iránti elkötelezettsége okán mégis érdemes rá, hogy neve és művészete fennmaradjon az utókor számára. Jelen könyvsorozat az ő munkássága előtt tiszteleg.

A szerkesztő

*...Te akartad, hogy ezek a versek megszülessenek...
Mint ahogy azt, hogy az élet hazugságain és kínjain
keresztül ünnepi lélekkel bordozzam emberi sorso-
mat... És én akarom, hogy a te kívánságod boldoggá
tegyen téged!*

1.

Szürke rapszódia¹

¹ „Jót akartam tenni, de mindenben tévedtem.” (1972.06.25. Csikós) Nem a megírás idejének sorrendjében, hanem téma szerint igyekeztem összeállítani mind a három kötetet, – az Álmok Asszonyát, a Pokoli Tömjént, valamint ezt a könyvemet, ez pedig erősen zavaróan hat. Sok pedig már elavult. Általában sok írásomon túllépett az idő. Azokat áthúztam.¹ – A versíró saját megjegyzései. Az áthúzás ellenére mind szerepel itt – a szerk.

Álmok

Mennyi szépséget nyújt az élet,
És mennyi csendes bánatot...
És álmot, ami soha, soha
Valósággá nem válhatott.

Vannak álmok, amikért élünk,
Álmok, amikért meghalunk...
És talán még kihűlt szívvel is
Az álmainkról álmodunk.

Mi az álom, amire vágyunk
És amit meg nem fejthetünk?
S miért élünk az álmainkért?
Ó, ki mondaná meg nekünk?

Porszemektől a csillagokig

Két porszem vágyából születtem,
Mint csillagsugár-lelkű álom,
Hogy porszemek sorsa miatt
Gyötrődjek – hosszú éjszakákon –
Hajnalra várva és érezni,
Hogy a hajnalt hiába várom.

Meglestem a percek növést,
Amint izmos napokká lettek;
Szépeket ígérő álmokat,
Amik sohasem teljesedtek;
És láttam bátrakat, hősokeket,
Akkik harcolni sosem mertek.

Meglestem a paloták fényét;
Láttam főúri lakomákat;
És meglestem az éhezőket,
Nyomorban fuldokló tanyákat.
Hallottam egetverő átkot
És pokolra hullott imákat.

Ismerem a serdülő lányok
És a kamaszok minden vágyát
S a hazugsággá érett asszony
Megszentségtelenített ágyát.
És – ó, jaj – ismerem a férfi
Örökös csókra szomjazását.

Csak önmagamat nem ismerem.
Valóság vagyok-e vagy álom?
Porszemektől a csillagokig
Úz végzetes nyugtalanságom.
Mert mindent, mindent megtaláltam,
Csak önmagamat nem találom!

Tanár úr, én ma nem készültem

Istenem, ó, de messze van már
Az iskola, a fapadok...
Tanár úr, ugye megbocsájtja,
Ha néha önre gondolok?

Tanár úr, én ma nem készültem!
Hányszor szeretném mondani,
Pedig tudom, hogy ahol most jár,
Ott nem lehet ezt hallani.

A mennyországi iskolában
Aranyos katedrája van.
Kis angyalkákat feleltet és
Hallgatja őket boldogan.

Tanár úr, én ma nem készültem!
Ott ismeretlen ez a szó.
A tanulókra nincsen gondja,
Mert mindegyik mindenttudó.

Bocsássa meg, ha arra kérem:
Nézzen néha a földre le,
Mikor egy régi diákjának
A szeme könnyel van tele.

Az élet ezernyi miértje
Leckét ad föl lépten-nyomon,
És én, Tanár úr, nem készültem!
Attól félek, hogy elbukom!

Indul a sorsod

Indul a sorsod egy kicsi révből,
És mit sem értesz még az egészből.

Félsz a vihartól, félsz a sötétből,
Remegsz a könnytől, remegsz a vértől.

Tudod, hogy bomba, golyó és kés öl.
Mélységben járva: föl vágysz a mélyből.

Tudod, hogy egyszer minden rend feldől,
Nem tanulsz mégsem semmit mindebből.

Éhes farkasok lármája ver föl,
Véres húsokat tépnek szívedből.

Rohansz a víztől, rohansz a tűztől;
Az Ördög mégis szarvára tűz föl.

Sötétbe hullasz ragyogó fényből:
Így esel ki az Isten kezéből.

Aki elindul egy békés révből:
Előbb vagy utóbb betelik sorsa,
S nem menekül a hajótöréstől.

Ha költő vagy

Ha költő vagy, ha megfogod a tollat
És írni akarsz, nézzél szét előbb:
Hallgasd a gyárak és mezők zenéjét,
Hogy megállhass egy dolgos nép előtt.
Hajtsad le fejed az ország szívére;
Nézd az öreget és a fiataalt.
És ha már érted, ha már megtaláltad
Azt a szent szívet, akkor kezd a dalt.

Lásd az ármányt, ha cselszövésre készül;
Ébreszd az alvót, a ma emberét,
De ne engedd, hogy sötét hálójával
Megbénítsa egy dolgos nép kezét.
Figyeld a gyermek első gügyögését,
És ha már kezdi érteni a szót:
Te mutass irányt, te add a lelkedből
– Egy szép élethez – az útravalót.

Vezesd azt, aki tétovázva lépked;
A szakadékon át te légy a híd,
És adj hitet a hitetlenkedőknek,
Hogy meglelhesse mind az álmait.
Nézd a szerelmespárt, kik boldog szívvel
Búznak össze a magyar ég alatt;
Te súgd fülükbe azt, hogy a boldogság
Rájuk talál és szívükben marad.

Hallgasd a szél s a patak suttogását,
Erdők zúgását, madarak dalát.
Nézd a hajnalok arany ragyogását
S a búcsúzó nap alkony-bíborát.
Nem angyalkürtök, pásztorsípok szólnak,
S ez olyan szép és olyan emberi,
Hogy azt a hangot s a ballagó nyájat
Nem lehet többé elfelejteni.

Segítsd mindenben ezt a küzdő népet,
És ha dolgozik: fogd meg az ekét
A szélesmellű, nagy magyar mezőkön
S műhelyekben a kalapács nyelét.
Szállj le a bányák kongó üregébe,
S a vájárokkal fejtsed a szenet,
És markold meg a favágók fejszéjét:
Segítsd írtani a rengeteget.

Légy a motorok halk duruzsolása
Szárazon, vízen és a légben fenn.
Sikolts a vésszel, kacagj az örömmel,
Mert költő vagy, s egy költő nem pihen.
Dalolj az anyák altató dalával,
Lásd az öreget és a fiatal,
És ha már érted, ha már megtaláltad
A nemzet szívét, akkor kezd a dalt.

Rímek születése

Csupasz téli ágak, feshő rózsabimbó.
Nincstelenek rongya, gyémánt mese-hintó.
Csókos éjszakáknak beteljesülése,
Orgyilkosok, rablók revolvère, kése.

Gyermekek mosolya, édesanyák álma,
Fehérlelkű lányok rózsaszínű ágya.
Léha asszony csókja, vásárolt szerelmek,
Megtagadott szülők, elüldözött gyermek.

Pásztorsípok hangja, tábortüzek fénye,
Ágyúk dübörgése, kisdud gügyögése.
Vonatzakolás, széjjeltépett fénykép,
Munkás életet emésztő gyár és gép.

Csillogó szalonok, urak és cselédek,
Bűzös nyomortanyák, elesett szegények.
Eltaposott bogár lent az út porában,
Mégmérgezett ital csillogó pohárban.

Borongó őszi ég, fehér, téli tájék,
Tavaszi virágok, napsugár és árnyék,
Holdsugár, csillagok sziporkázó fénye,
Nagyanyák, nagyapák emléke, meséje.

Bíbor alkonyat és hajnali derengés,
Könny, mosoly, közöny és álmodó merengés.
Megváltó keresztje, véres Golgotája,
Istentől teremtetten emberek világa.

Ami öröm, bánat lehet a szívekben:
Itt vajódik minden, egy tintásüvegben.
Amiről én írok: az élet meséje.
– Csak ennyiből áll a rímek születése.

Vázlat

Mosókonyhagőz, bablevesszag,
GyermeRICSaj és por, piszok.
A vicéné söpri a gangot,
Kopott slafrokja imbolyog.

Egy öreg, harmonikás koldus
Tanyát ver az udvar kövén,
És feljajdul egy vidám nóta
Hamisan szóló hangszerén.

Gyéren jut pénz a kalapjába,
Míg előtte gyermeksereg
Hancúrozik lármás zshivajjal,
És fürge táncot lejtének.

Mozsár csörömpöl, macska nyávog,
Hogy szebbe tegyék a zenét.
S a háztetőről – szárnyszegetten –
Lehull egy életunt cserép.

A vakolat is szökni készül
A roskadozó falakon,
Most még tűnődik: maradjon-e?
Míg le nem hull egy szép napon.

Mosókonyhagőz, bablevesszag,
GyermeKzsivaj, kolduszene...
– S a harmonikás arra gondol,
Hogy ebédelni kellene.

Kutyahistória

Egy döglött kutya hevert az úttesten.
Megbámulták és sajnálták sokan.
Valamiféle jármű gázolt rája,
És szegénykének végképp vége van.

Megsiratja-e édesanyukája,
Apukája, vagy valami rokon?
Hová tartott és volt-e, aki várta?
– Így merengtem a földi dolgokon.

Minden bizonnyal égbe szállt a lelke,
Ahol neki is örök fény ragyog,
És mennyei dalt ugatnak fülébe
Az aranyos kiskutya-angyalok.

Az első válás

Katóka – a szomszédék lánya –
Volt az én első feleségem.
Hűséget esküdtünk egymásnak
Ünnepélyesen, kéz a kézben.

Nem csaptunk cécót: nem volt templom,
Anyakönyvvezető sem kellett,
Mégis ünnepi arccal álltunk
A játszótéri kispad mellett.

Esküvő után – kedves nejem –
Miként a nagyok, úgy szólt hozzám,
És elküldött, hogy pénzt keressek,
Amíg ő süt, főz és foltoz rám.

Fölöttünk a kék, nyári égen
Az öreg nap ragyogott, lángolt,
S ahogy ilyen időben illik:
Rajtam csak egyetlen nadrág volt.

Katóka ragaszkodott ahhoz,
Hogy adjam oda a nadrágom,
Mert amíg én dolgozni fogok,
Ő varrni akar mindenáron.

Nem is csoda, hogy ezek után
Sürgősen visszament a parti.
Otthagytam őt, de nem engedtem
Mégsem a nadrágom megvarrni.

Így lett vége egy házasságnak,
Amit őszinte szívvel kezdtem.

Katóka akkor ötéves volt,
Én pedig hatéves lehettem.

Öreg hordár

Öreg hordár áll a sarkon,
Piros sapka van a fején.
Fakó sapkán kopott számok,
S könny ül messzenéző szemén.

Kisasszonykák, ifiurak
Mosolyogva jönnek-mennek,
És valami szívébe szúr
A pirossapkás embernek.

Kis levélkék, virágcsokrok
Tűnt illata száll feléje.
Valamikor vele küldték,
De ennek már régen vége.

Konflis helyett autók járnak,
Hordár helyett ott a pósta.
Mire vársz az utcasarkon,
Öreg ember, pirossapka?

Eltűnt világ, eltűnt emlék
Sohasem fog visszajönni.
Öreg hordár, szegény hordár:
Jobb lesz innen elköszönni.

Odafönt a mennyországban
Régi ügyfeleid várnak:
Virágot akar küldeni
Valaki – egy kisleánynak.

(1938)

Egy kispohárka haldokol

A kispohárka épp úgy csillog
És tükrözi a fényeket,
Mintha nem lenne semmi baja,
Mintha nem is lenne beteg.

Olyan derűs a csillogása,
Mint ártatlan gyermekmosoly,
Pedig halálos sebet hordoz:
A kispohárka haldokol.

Valaki durván nyúlt hozzája,
(Mert gorombák az emberek.)
Nem vigyázott rá a gazdája,
S a kispohárka megrepedt.

A csók: a béke

Robbanj, Világ, te kerge, vén bolond!
Robbantsanak a bombák, atomok!
Nyúzott arcodat, véres hátadat
Törjék, zúzzák örült lábak, karok!
Mit bánom én, mi gondom van veled,
Mikor egy kedves asszonyt csókolok?

Hasítsa föl vajúdó méhedet
Gyilkos lángeszek örült fegyvere!
Minden fűszálad és minden rögöd;
Véres, pokoli harmat lepje be!
Az én kezemben – fegyverek helyett –
Csendben pihenjen asszonyom keze.

Bolond Világ, csak tűrd meg hátadon
Az eszméktől szédült bolondokat,
S csak ráncigálják vesztőhelyre mind:
A krisztusokat és a latrokat...
Én szent békével őrzöm szívemben
Az asszonyomtól kapott csókokat.

Szürke rapszódia

Halvány csillagmécsesek égnek:
Félénk fényű, kicsi lámpái
A külvárosi szürke népnek.

Egy rongyos mocorog a vackán,
S úgy szendereg a kapu alatt,
Mint valami mennyei padkán.

Álmában gránátok dörögnek:
Hepehupás, vásott köveken
Lomha tejeskocsik döcögnek.

A sintérek alszanak mélyen.
Kóborkutyák csontot keresnek,
Szemétkosaras járdaszélen.

Munkás bakancs koppan sietve.
Nyomorszagú újságpapírban
Zsíros kenyér, vagy talán az se'.

Csengő csendül. Tán angyal rázza?
Fásult arccal, búsan harangoz
A szemétkocsis ministránsa.

Ibolyaszínű az ég alja:
Aranyat hint a hajnali fény
A piszkos, szürke házfalakra...

Kis korcsmai sarokasztal²

A kis korcsmai sarokasztal
Ott fog állni, hol tegnap állt,
És várni fog. Hiába várni
Egy különös szerelmespárt.
Kik az életet hittel élték,
S őszintén szerettek is,
Hogy ne fájhasson úgy a fájás;
Az életben ért sok tövis.

Ha voltak szíveikben bűnük,
De annál több volt az erény.
Míg ifjúi láng lobogott bennük,
És dér csillant mindkettő fején.
Ám hinni és remélni tudtak
Abban, amit az élet ad.
És éretten ölükbe hullott
A beteljesült akarat...

Beteltek vággyal, csókkal, borral,
Mint virágbaborult fák...
Elfeledve, sírjuk helyét is
Gaz lepi be, vagy vadvirág.
Helyettük idegenek jönnek:
Fiatal leány és legény.
Szeretni fognak, és bennük is
Lesz egy kis bűn, és lesz erény...

² Megjelent: Gázláng, VII. évf., 33. sz. (1963.08.17.)

És így fog ez már mindig lenni;
Az egyik megy, a másik jön.
Egy-egy pohár kadarka mellett
Mosolyognak vagy hull a könny...
De az a két ősz hajú ember
Akkor már régen messze jár,
S a kis korcsmai sarokasztal
Hiába vár – hiába vár!

Cigaretták

Cigaretta, ha kezed volna,
Megszorítanám a kezed.
De nincs kezed. Rejtély, titok vagy
És érthetetlen élvezet.

Kéklő füstöd homlokon csókol,
Illattal tölti meg szobám,
Álomba ringatod a lelkem,
Ha álmatlan az éjtszakám.

Egyszer király vagy: homlokodon a
Aranyos korona ragyog.
Máskor: rikító, tarkabarka,
Mint hivalkodó gazdagok.

Sokszor: egyszerűen, szerényen,
Alázatosan jössz eléem,
Mint alamizsnát kérő koldus
Az utcák sötét szögletén.

Néha: huncutul incselkedve
Elbújsz, mint csintalan gyerek,
S én csak messziről csodálhatom
Kéklő, ígész füstödet.

Cigaretták! Kár hivalkodni,
Miként az ember: ostobán,
Erőtök elfogy, s eltiporva
Heverték majd az út porán.

„Porból lettél és porrá leszel...”

– E nagy törvény mindenre áll!

Cigaretták, kis cigaretták:

A ti sorsotok is halál!

Úgy fogtok csendben elszunnyadni

A hamutálak peremén,

Mint gazdagok a palotákban,

Vagy rongyok közt a sok szegény!

Bolond vers

Bolond élet:
Halotti tor.
Túl sok a jaj,
Kevés a bor.

Bolond, aki
Él és remél.
Okos dolog
A szemfedél.

Bolond, bolond,
Aki nevet
S bolond az is,
Ki könnyet ejt.

Aki épít
És aki ront:
Ez is bolond,
Az is bolond!

(1938)

Tíz perc szünet

A tanító kiment a tanteremből.
Tíz perces szünet. Lárma, dobogás.
A gyermekek tintás, szutykos kezében
Zenél, zizeg a papírsuhogás.

Uzsonnájukat mohó szemmel nézi
A sápadt, rongyos, bús gyermeksereg,
És mint egy drága, mennyei kalácsot:
Rágják a száraz, barna kenyeret.

És akinél még száraz kenyér sincsen,
Az sóvárogva, kínlódva figyel,
S a szájába gyűlt bús, keserű nyálból
Mennyei ízű falatokat nyel.

Mese egy legényről

Volt egy legény, ki elindult, hogy
A világot zsebre tegye,
De csalódott a jámbor lélek,
Mert a világ őt győzte le.

Varázsigeiket mormolászva
Átkelt az Óperencián,
Bízva abban, hogy elé kerül
Egy igaz asszony vagy leány.

Levágta a hétfejű sárkányt,
S megcsiklandozta a halált,
De hiába, mert igaz asszonyt
És igaz leányt nem talált.

Tüzet gyűjtött a tenger mélyén,
És a pokolból mert vizet.
Szegényke csinálhatott bármit:
Nem értette őt senki meg.

Most felhő-rongyokat cibálva
Kínlódik egy üveghegyen,
S a szívéből kihullnak sorra:
A hit, remény és szerelem.

Volt egy legény – mint a mesékben –,
Ki hittel telve bandukolt.
De elbukott. És még szerencse,
Hogy mese volt – csak mese volt.

Megy az éj

Lenge szárnyal
Tova szárnyal
A fekete éjtszaka.
Álmos szemmel
Néz utána
Kisszobámnak ablaka.

Az árnyékok
Elszürkülnek,
Elvesznek a falakon,
És a fények
Fölverődnek
A csillogó ablakon.

Megy az éj és
Jön a hajnal:
Véget ért az éjtszaka,
S a hajnalra
Rámosolyog
Kisszobámnak ablaka.

Enyém az egész világ

A gondjaimat sutba vágom,
S elindulok az óceánon
Távoli szigetek felé.
Hajókázom, ha nincs is pénzem,
Mert mindenhová elvisz engem
A gondolat – s a tintalé.

Sátram fölállítom kevélyen
A Cheops-piramis tövében,
Mint egy gondtalan utazó.
Az Északi- és Déli-sarkra
Ellátogatok néhány napra,
Ha idehaza hull a hó.

Japánkertekben is tanyázom,
Mikor itthon, a ringó fákon
Nyílik a cseresznyevirág.
Ha elbújok egy csendes zugban,
A szívem megnyugodva dobban,
Mert enyém az egész világ.

Megállt az óránk

Tik, tak... Tegnap még szorgalmasan
Ketyegett óránk a falon,
És úgy harangozta az időt,
Mint egy tündéri cimbalom.

A mutatói kedveskedve
Simogatták a számlapot,
Mely, mint egy boldog ember arca:
Csillogott, fénylett, ragyogott.

És most csend borult a szobára.
Megállt. Nem mozdul, nem ketyeg.
Szegényen nem is vettem észre,
Hogy milyen súlyosan beteg.

Szorgalmas, hűséges volt mindig;
Nem tétozott, nem pihent,
És olyan kedves volt a hangja,
Hogy most hasítva fáj a csend.

Nem volt hűségesebb barátom,
Pedig még hálát sem kapott.
Nem akarom elhinni most sem,
Hogy örökre meghalhatott.

Olyan különös ez a nagy csend.
Fáj, hogy hangját nem hallhatom.
El fogom vinni az órához
Szegényt, és meggyógyítatom!

Vasárnap van

Vasárnap van. Most a szívekről
Lehull a hétköznapi-lakat.
Habverők, mozsarak zörögnek,
S a kés nyisszant egy tyúknyakat.

Kávézű a száj, de az orr
Húsleves-gőzöket szagol,
S a ház előtt egy ütött-kopott,
Nyekergő hangú verkli szól.

Tisztára mosott apróságok
Ballagnak a templom felé.
Zúg a harang. Ünnepe van ma és
Egy órácska az Istené.

A korcsmákban is buzgó hívők
Nyaldossák a szőlő levét,
S az Ördög bibliája mellett
Emlegetik Isten nevét.

Boldog világ, hol minden ember
A maga módján ünnepel:
Eszik, iszik, káromkodik vagy
Egy vidám nótát énekel.

Vasárnap van. Most a szívekről
Lehull a hétköznapi-lakat,
S úgy ünnepel az emberiség,
Ahogy tud és ahogy szabad.

Budapest dalol

Pezsgős éjekben vidám zene szól:
Az én városom, Budapest dalol.

Zizeg a bankó, csörög az ezüst,
Drága szivarból kígyózik a füst.

Parfümillatos selymek lengenek
És csillognak a drága ékszerek.

Ínyenc étkekkel rakott asztalok,
Vidám férfiak, kacér asszonyok.

Kristálypohárban gyöngyözik a bor.
A vén, kótyagos Budapest dalol.

*

És kint, a sötét periferián
Csend terül szét a sok, munkás tanyán.

Fáradt férfiak, sápadt asszonyok
Álmodnak, és a lelkük háborog.

Rongyos ruhákból verejtékszag száll,
S a kínoktól a csend is kiabál.

Jó az éjjel, mert mindent eltakar,
Ha könnyezik a dolgozó magyar.

Átkozva, sírva vádol a nyomor!
És Budapest dalol, dalol, dalol...!

(1930)

A grund

Ez volt a grund: négyemeletes
Ház nyújtózik az ég felé.
Csak harminc év múlt el azóta,
S a szívem megremeg belé,

Hogy gyermekkorom birtokára
Egy szürke ház merészkedett
Települni, és eltakarja
A legdrágább emlékeket.

Itt vívtam indián csatákat.
Egy nagy csapat küzdött velem.
Fehér embereket skalpoltam
A vadászterületeken.

Aranyat mostam a homokból:
Fehér, sárga kavicsokat,
S dalolva ugrándoztam körül
A szép totemoszlopokat.

Máskor meg fehér vadász voltam,
S rézbőrűeket öltem le,
Mert mellém szegődött a harcban
Az indiánok istene.

Grizzlymedvéket fojtogattam,
Rettentő nagy volt az erőm,
Így éldegéltem ott a grundon:
A végtelen vadászmezőn.

És nézem most a szürke házat
Égő szemekkel, szótlanul.
S a gyermekkori édes lázak
Perzselnek irgalmatlanul.

Elmenekül minden előlünk:
Hiába tűz, hiába láz.
A grundokat és emlékeket
Megöli a sok szürke ház...

Hintalovacska³

A limlomok közt a padláson
Hevert egy kopott hintaló.
Körülötte sok elnyűtt holmi,
Ami már semmire se jó.

Úgy feküdt a rokkant lovacska,
Mint aki halálos beteg,
De minden dísze rajta volt még:
A kengyel, gyeplő és nyereg.

Egy pillanatra meghökkentem:
Nekem is volt ilyen lovam,
De ki tudja, hogy azóta már
Az a lovacska merre van...

Most itt állok a lomok között,
És ködbe borul a szemem,
Miközben ezt a kislovacsát
Faggatom és kérdezgetem:

„Mondd, merre jár most kicsi gazdád,
Aki egykor játszott veled?
És mi mindent látott azóta
Messzenéző, festett szemed?

³ Megjelent: Gázláng, VI. évf., 32. sz. (1962.08.11.).
A hagyatékban *Hinta-ló* címmel is szerepel – a szerk.

A nyergeden ki nyargalászott
Kedves gyermekálmok után?
És simogattak-e azóta
Szeretettel, féltőn, puhán?

Láttad-e mikor kiscgazdádnak
Játékos élete letelt...?”
– De hiába kérdezgettem,
A kislovacska nem felelt.

Csak nézett, nézett, messze nézett,
Mint akit egy hang hívogat,
S én könnyezve megsimogattam
Az árván maradt kislovat.

Kenyérke

Királyi módon álmodozni
Csak koldus ágyakban lehet,
Nyomortanyán, hol megcsókolják
A mindennapi kenyeret.

Ó, láttam az áldott kenyérkést
Éhező koldusok kezén.
A gazdagoknál nincs oly becsben
A legfinomabb sütemény.

Láttam a kenyérkét lapulni
Kopott, megrokkant asztalon.
Lapult, mert olyan kicsike volt,
Hogy szégyellte magát nagyon.

És láttam vézna gyermekkézben
A kenyeret – a Kenyeret,
S a koravén gyermekarcocska
A boldogságtól nevetett.

Egy dolog van csak a világon,
Ami mindennél többet ér:
Az éhezők királyi álma,
Az áldott, tápláló kenyér.

(1929)

Hetvenhétszer

Hetvenhétszer dalold a nótád,
És hetvenhétszer hallgass el,
Dalos szívem. És megtudod majd,
Hogy bolond, aki énekel.

Hetvenhétszer sújtsa az átok,
Ki hetvenhét csókot kapott.
Csak azok boldogok a földön,
Kik egy csóktól is boldogok.

Hetvenhét istent imádjon az,
Akinek egy istene sincs,
S hetvenhét pokolhoz láncolja
A lelkét hetvenhét bilincs.

Hetvenhétszer keljen életre,
Aki hetvenhatszor halott,
És akinek nincs semmi kincse:
Lopjon hetvenhét csillagot.

Hetvenhétszer legyen utolsó,
Ki hetvenhatszor élen járt,
S hetvenhétszer legyen boldog,
Aki egyetlen asszonyt várt.

Hetvenhétszer dalold a nótád,
Szívem. S a dal ne legyen kényszer.
S ha találtál egy igaz asszonyt:
Légy vele boldog hetvenhétszer!

Egy napszámos

Egy napszámos – rongyos ruhában –
Kiskocsit húz maga után.
Lógó fejjel, fáradtan lépdél,
S verejték csillog homlokán.

Rossz bakancsa csendesen koppan,
De hangosan sír a kerék,
Mintha mondaná: „Ez nem élet!
Elég volt így élni – elég!”

A napszámos csak megy, csak lépdél.
Az arca vértelen, fakó,
És majdnem olyan értelmesen
Néz a világba, mint egy ló...

(1930)

A kántor úr

Csikóvérű süvölvény voltam:
Olyan bolondos kisdíák,
Amikor még szörnyen tetszettek
A templomi komédiák.

Magisterem a kántor úr volt,
S hozzá voltam nőve nagyon.
Vasárnaponként ott lapultam
– Ha énekelt – a kóruson.

Előttem nem lehetett titka:
Láttam, amikor bort ivott.
(Nem is csoda, ha tanítványa
A borra szintén rászokott.)

Láttam, amikor helybenhagyta
Kikapós, csinos asszonyát.
Habár akkor még nem értettem
Az élet emez oldalát.

Azóta már sok mindent értek,
S kifogok asszonyon, boron.
Nem is lesz több olyan tanítóm,
Mint volt az én jó kántorom.

Ha gondolatban felidézem,
Szívemre fájdalom borul,
Mert fönt az égben orgonázik
Már rég a kedves kántor úr.

A kártyás

Sápadtan ezer babonától
Kártya és pénz közt kotorász.
Homloka verejtékben úszik,
És marja, emészti a láz.

Csodákat vár és csodák után
Nyújtja ki reszkető kezét,
S felhördül szörnyű félelemmel,
Ha alatta reccsen a szék.

Mindenben valami jelet les,
Ami szerencsét hoz neki,
És kínjában az idegeit
Őrli, tépi, tördeli;

Megcsókolja és leköpdösi
A színes kártyalapokat;
Kabátján izzadva számolja
Oda-vissza a gombokat.

Tarka ló, nyúlláb, kéményseprő,
Székforgatás és más egyéb
Babonával kínozza, nyúzza
Amúgy is elnyűtt életét.

Mindennap előlről kezdődik
A kínládás, a babona.
Szemében őrületes lánggal
Várja, hogy jöjjön a csoda.

S egyszer vége. Babona nélkül
Múlik ki egy szürke napon,
S a kártyák gúnyosan nevetnek
Az elátkozott asztalon...

Ebéd

Délidő van. A vén kubikus
Nagykomótosan eszeget.
Szakértő módon szeleteli
A szalonnát és kenyeret.

Levág egy jófalat kenyérkét,
Majd a szalonnára kerül
Most sor. Csak igen vékonyat vág,
Mégis túl nagyra sikerül.

Hümmög és a fejét csóválja.
Szalonnája csak kis darab,
S attól tart, hogy másnap ebédre
Még egy falatka sem marad.

Amint így vívódik magában,
Eléje áll egy éhes eb,
S nézi a vén ember kezében
A szalonnát és kenyeret.

Az öreg meghökken egy kissé,
De mivel már-már jóllakott,
Bólint, és vág a kenyeréből
A kutyának egy darabot.

Mohón falja az éhes jószág,
Egy pillanat csak az egész,
S az éhes állat – száját nyalva –
Ismét a vén emberre néz.

Az pedig halkán dörmögni kezd.
Bántja a lelkiismeret,
De megint csak ad a kutyának
Egy jódarabka kenyeret.

Szalonnáját is megfelezi,
És arra gondol az öreg:
Jó az Isten, és ad még néki
Szalonnát is meg kenyeret.

Alkony a mezőn

Kinn a réten egy fiúcska
Vadvirágot szedeget.
Milyen szép az élet és mily'
Boldogok a gyermekek.

Ezüstszőrű nyáj legelget
Zöldellő, selymes gyepen.
Tilinkó szól, és a pásztor
A nyája után megyen.

Amikor az esti égre
Feljönnek a csillagok:
Harang kondul, és a pásztor
Leveszi a kalapot.

Jön az éj és elalszik a
Gyermek, virág, pásztor, nyáj,
És az alvó világ fölött
Ezüstös holdfény szitál.

Ezüstszínű éjtszakában
Békés álmok lengenek.
Ha van álom a világon:
Boldogok az emberek.

Gazdag teher

Olyan gazdag a lelkem, hogy már
Talán a semmivel beérem,
S szétszórhatom a kincseim, ha
Nem tart vissza az álszemérem.

Roskadásig meg vagyok rakva,
És megnyomorít minden érték,
Mert görcsbe rándult kezeimből
A simogatást is kiverték.

De vinni kell e gazdag terhet,
A szegénységet, ezt a kincset,
Mint soha el nem rozsdásodó,
Aranyból kovácsolt bilincset.

Lánc, lánc, eszterlánc

„Lánc, lánc, eszterlánc...”

Szól a régi ének,
Gyermekek zsvajjától
Hangosak a rétek.

Apró gyermekek
Egymás kezét fogják;
Boldogság ül arcukon,
Míg a táncot ropják.

A szép játékot
Csak messziről nézem:
De jó volna játszani
Úgy, mint egyszer régen.

Szép volt, mese volt,
Továtűnő álom.
Nem jön vissza soha már
Elszállt ifjúságom.

„Lánc, lánc, eszterlánc...”

Szól a régi ének.
...S hullanak a könnyei
Egy öreg legénynek.

A régi ima

A régi imát épp úgy mondom,
Mint harminc évvel ezelőtt,
Mikor még kisfiúcska voltam,
S térdeltem az oltár előtt.

Vagy hálóingecskémbe bújva
Párnámra hajtottam fejem,
S összetett kezekkel suttoztam:
„Én Istenem, jó Istenem...”

A régi imát épp úgy mondom,
Mint egy nyolcéves kisgyerek,
Csak ritkábban jut az eszembe,
Mert hitem egyre kevesebb.

Akkor még másokért is tudtam
Mondani egy forró imát,
De szétzúzták a súlyos évek
Azt a kedves gyermekszobát.

Fehér ingecském szétszakadva,
És megvénült gyermekszívem.
Most rekedten és búsan mondom:
„Én Istenem, jó Istenem...”

(1942)

Pusztulásban

Világdúlásban, pusztulásban
Mindenki menti kincseit:
Aranyát, pénzét, ruhatárát;
Az élet rossz bilincseit.

Rettegve néz a pusztulásra,
Aki pompában, fényben élt,
S úgy szerzett jólétet magának,
Hogy dőzsölt, dúskált és henyélt.

De akinek semmije sincsen,
Csak két kérgesre tört keze,
Annak a pusztulás: Te deum...
És boldogan nyugszik bele.

A nincstelen, kifosztott ember
Mosolyog, ha végsőt lehel,
Mert holta után – megbékélve –
Ítéletnapig ünnepel.

A mosónő

Míg mások szennyesét sikálta,
Az idegenek szennyesét:
Elkopott a hite és álma,
S a lúg felmarta a kezét.

Férje-ura – a szürke senki –
Hős volt! Egy véres rohamon
Glóriás fényben megdicsőült,
S most őrt áll a csillagokon.

Onnan nézi a négy kis árvát:
Jaj, cipő, ruha kellene!
Lesz ruhácska és lesz cipőcske,
Amíg lesz sikálókefe!

A lúgnál erősebb az élet.
Legerősebbek az anyák!
Négy kis árváért vérző szívvel,
De büszkén mossa a ruhát.

A gond: ezer kezével tépi,
S deresre festi fürtjeit,
S mások rongyain elsikálja
Az álmait és vágyait.

Mégis, amikor hazaballag,
Átszellemülten mosolyog:
A szeretete lúgosszagú,
De a kis árvák boldogok!

(1943)

Vén anyóka

A vén anyót megdalolták
Ódon, régi énekekben.
Megalolom én is, hiszen
Itt vánszorog a szívemben.

...Rőzseköteggel a hátán
Bandukol a vén anyóka.
Tip-top, tip-top – így lépeget
Hosszú-hosszú évek óta.

A nagy teher nyomorítja,
Megkínozza görbe hátát;
Rossz tövisek, gonosz bokrok
Tépázzák kopott ruháját.

Néha-néha – ha elfárad –
Leteszi a súlyos terhet,
S egy fatörzsnek támaszkodva
Sóhajtozik, úgy pihenget.

De amikor lehajol és
Birkózik a nagy köteggel:
Arra vetődik az úton
Egy jószívű szegényember.

„Adjon Isten, öreganyó!”
– Így köszönt az ember rája.
„Segítek én...” – és a rőzsét
Máris veszi a vállára.

Hanem ekkor csoda történt.
Miként azt a mese mondja:
Egy gyönyörű tündérlánnyá
Változott a vén anyóka.

Mert egy jószívű tündér volt,
S azért ment csak rőzsét szedni,
Hogy egy jó embert találjon,
Akit boldoggá tud tenni.

*

Sokszor eszembe jut nekem
Ez a mese évek óta...
...És itt tipeg a szívemben
Az a kedves, vén anyóka.

Megvénült a víg, füttyös kamasz⁴

Emlékezem. Mintha tegnap lett volna:
Kamasz voltam. Vidám, füttyös legény...
A bálteremben szólt a zene, nóta,
És ott kezdődött az első regény.
Boldog mosollyal suhantak a párok,
Mint kishajók a tenger kék vizén.
Táncos tündérek voltak a leányok,
És tündérfi minden táncos legény.

Ott pillantottam meg először Annát.
Szikrázott a fény illatos haján.
Mikor először megcsókoltam ajkát,
Úgy éreztem, hogy nincs szebb kisleány!
Éjfél után már mind a kettőnk tudta:
Elhagyni egymást nem fogjuk soha!
És hajnalban, hogy vége lett a táncnak,
Feledve mindent, mással ment haza...

Tavasza volt, mikor Rózsit megismertem.
Olyan bolondos, igazi tavasz.
Az első percben mindjárt megöleltem,
Én, az örökké víg, füttyös kamasz.
Erdőt, mezőket kéz a kézben jártuk.
A boldogságtól könnyű égett szemén.
És amikor a nyár fényeit vártuk;
Elvitte őt egy másik víg legény...

⁴ Megjelent: Gázláng, V. évf., 49. sz. (1961.12.09.)

A hagyatékban *Emlékezem* címmel is szerepel – a szerk.

Nyár volt, amikor Sárikát megláttam.
Felém ragyogott égszínkéék szeme.
Lázasszemekkel néztem és csodálgattam,
S úgy éreztem: boldog leszek vele.
Virágcsokorral vártam minden este,
Mert tudtam: a virágot kedveli.
Forró csókokkal fizetett meg érte.
Majd mások vittek virágot neki...

Ősz volt. Mária úgy sodródott hozzám,
Mint a lehulló, sárga levelek.
Halkszavú volt, és bánat ült az arcán,
Mint az égen az ónszín fellegek.
Némán kísértük egymást, mint két árnyék,
S elmerengtünk a gyarló életen.
Úgy néztem rá, mintha csodát várnék.
És egyszer eltűnt ő is csendesen...

Ősz, tél, tavasz, nyár egymást váltogatja.
Új évek jönnek és új Sárikák.
Lelkemet már a múlt nem háborítja,
Mert tudom azt, hogy nincsenek csodák.
Mégis, ha dal zeng, s kacagnak a lányok:
Visszatér hozzám minden szép tavasz.
De csókokat már senkitől sem várok,
Mert megvénült a víg, füttös kamasz...

Ősember

Kezében hatalmas husánggal
Egy dús bokor mögött lapult.
Zsákmányra leső szemeiben
Az éhség gyilkos tüze gyúlt.

Barlangjától elkalandozva,
Éhesen leste a vadat,
S az éhségszülte kínok miatt
Nagy volt benne az indulat.

Husángja recsegett kezében,
Amint figyelt, nézett, lesett.
Fogait csikorgatta, mert a
Szerencse most sem kedvezett.

De egyszerre csak vele szemben
Halkan megzörren a bozót,
S a következő pillanatban
A tisztáson egy lányka volt.

Husángját eldobva kezéből
A kisleány mellett terem,
És elfeledteti éhségét
A fellobbanó szerelem.

Magával vitte barlangjába,
Ahol magányosan lakott,
S azóta együtt nézegették
Esténként a sok csillagot.

Együtt éltek és együtt jártak
A szükséges zsákmány után.
– Így éldegéltek valamikor
Az ősanyám és ősapám.

Régi ballada

Tengerparton áll a leány:
Messze ment a kedvese.
Évek óta várja, de már
Nem jön vissza sohase’.

Valahol a tenger mélyén
Alszik a deli legény,
De a lányka várja, várja,
Égő könnyel a szemén.

Vad hullámok kergetőznek,
Vészes felhők árnya száll,
De a lánykát nem rémíti,
Ő csak áll és egyre vár.

Villám hasítja az eget,
S megcsillannak a habok.
A leányka úgy látja, hogy
Vőlegénye mosolyog.

Ő mosolyog a habokból
És kedvesen integet:
„Ugye, ugye visszajöttem,
Hogy lássalak tégedet?”

Fölsikolt a szerelmes lány:
„Jövök hozzád, kedvesem!”
Egy csobbanás... és a parton
Nem áll többé senki sem.

Vad hullámok kergetőznek
A haragvó tengeren,
És a tenger sötét mélyén
Két szerelmes szív pihen...

Gül Baba

Gül Baba volt a Rózsák Atyja.
Így mondja egy régi rege.
Budán, a Rózsadomb ölében
Pihen. Ott van a nyughelye.

Kertjében csodás rózsák nyíltak,
S a háremében csodás nők.
Rózsák, asszonyok! Hol vannak már
Azok a legendás idők?

Ős-Budavár fala leomlott.
Háremek, rózsák nincsenek.
Magyarországi iszlám emlék:
Egy mecset és szétszórt kövek.

Hol van már a török hódoltság;
A régi, bús történelem?
Hány idegen nép járt azóta
A budavári köveken?

Mindegy nekünk: lófarkas zászló,
Háremek, rózsák, rabiga...
Nyugodj békében! Nem átkozunk:
Rózsáknak Atyja, Gül Baba.

Szeretni kell

Szeretni kell, és megtisztul a lelkünk;
Szeretni kell, és megnyugszik szívünk;
Szeretni kell, és ránk kacag az élet;
Szeretni kell, és boldogok leszünk.

Szeretni kell az önzőt és a gyávát;
Szeretni kell a koldust és szegényt;
Szeretni kell a gazdagoknak álmát;
Szeretni kell a csalódást, reményt.

Szeretni kell a reánk leső átkot;
Szeretni kell a legnagyobb csapást;
Szeretni kell a halál sötét rémét;
Szeretni kell minden feltámadást.

Szeretni kell, ha téged nem szeretnek;
Szeretni kell, ha már te sem szeretsz;
Szeretni kell, és megtanulsz nevetni;
Szeretni kell, és még boldog lehetsz.

Szeretni kell, ha ezer átok sorsod;
Szeretni kell, ha nem is tudsz szeretni;
Szeretni kell, ha mindjárt belepusztulsz;
Szeretni kell, csak szeretni, szeretni!

Irénkéhez

Nem lehet az bűn, hogy kívánlak,
És szeretnék a tükre lenni
– Mikor fürdesz – fürdőszobádnak.

Nem akarok én semmit tőled,
Csak látni, mikor levetetted
A selymeket s a kis cipőket.

...Talán te soha nem gondoltad:
Ha rád nézek, ó, hogy szeretném
Leszaggatni a ruhát rólad.

De nem gondolnék csókra, nászra:
Úgy néznék rád – szent áhítattal –,
Mint a legszentebb alkotásra.

Boldog úgyse lennék csókoddal.
Megelégszem egyetlen kincessel:
Ártatlan, tiszta mosolyoddal!

Most már tudod a tüzet bennem.
Csak egyre kérlek. Arra kérlek,
Mosolyodat engedd szeretnem!

Úgyis asszony leszel maholnap,
S elfelejtet e csacsiságot,
Ha más ölel és más csókolgat.

...S ha egyszer könnyes lesz az álmod:
Ezt az ártatlan, mély rajongást
– Tudom – boldogan megbocsájtod.

Szonett helyett

Tik-tak, tik-tak... ketyeg az óra.
Feszület is van a falon.
Vitrinben porcelánbabák
S csipkefüggöny az ablakon.

Durva vászonból selyempárnák,
Álmodó lányok, asszonyok;
Angyal suhan az éjszakában,
Csecsemő sír és mosolyog.

Ördög suhan az éjszakában;
Reszket a porcelánbaba.
A szomszéd dörmög, káromkodik:
Részegen érkezett haza.

Eltört egy ablak... üveg csörren.
Egy halvány mécs pislog vakon.
A részeg ember rossz cipőjét
Most dobta ki az ablakon.

Valahol tűz van... sziréna zúg.
Hosszú nagyon az éjszaka.
Jaj, összetörik a sötétben
A sok kis porcelánbaba!

Együgyű poéta

Utak, hidak, faluk és városok,
Hol az életek zúgva futnak el,
S a lármás káosz zsivajgó ölén
Egy együgyű poéta énekel.

Nem értik meg a hajrázó szívek:
Kik vágatnak a pénz s haszon után,
De élni, élni elfelejtenek,
S a szépség mellett elfutnak bután.

Szürkén élik le cifra sorsukat,
Szeretni sem tudnak a vágatók.
Páncélszekrény előttük a világ,
Hol elsikkad a szív, a vágy, a csók.

Az együgyű poéta csak dalol
A sajtó élet ablaka alatt,
S egy kedves asszony reá mosolyog,
Míg aranyfényben fürdeti a nap.

Mindenki előtt föltárja szívét,
S ha jön egy nő, ki megérti szavát:
Megöleli. A keblére borul,
És boldogan csókolja asszonyát.

Fürdés után

A folyóparton egy bokor mögött
Egy fürdőző leányka öltözött.
Az összehajló, zöld ágak alatt
– Ó, legényszívet ölő pillanat –
Földre hullik a kis fürdőruha,
S egy kis pipacsot megüt a guta.
Kemény kis mellek, formás lábikák
Az ágak közt, jaj, alig látszik át.
A pipacs holtan, elnyúlva hever,
Mikor a kislány kombinét emel.
Ó, jaj, az idő, de gyorsan rohan...
Már a kicsi nadrág is rajta van.
Vége. Vége. A ruhát fölveszi,
És máris aranyhaját fésüli.

Dongó döngicsél, füttyül a rigó.
Lepke röpdös és csobog a folyó.
A nyári nap az égről lekacag,
És megcsókolja a virágokat.

I... búcsúztatása

Holnap már révbe fut kicsi hajód,
Hol csókkal vár rád egy deli legény.
Én nem lehetek ott az érkezésnél,
S fáj a szívem, hogy más csókol s nem én.

Messziről nézlek búcsút integetve,
Míg könnyekkel telik meg a szemem,
S szent révületben fogant sóhajtással
Egy gondolatban érted vétkezem.

Ha tenger lennék: széttörném hajódat,
Mert féltelek, irigyen féltelek.
Nem ismered a fároszok égését:
Lángol, világít, de a tűz hideg.

Kihűlsz te is! A szíved jéggé dermed,
És összeomlik álmod temploma!
Vakon rohansz, de honnan is tudhatnád,
Hogy nem érkezel a célhoz soha?!

Holnap már révbe fut kicsi hajód,
De ha csalódás érné szívedet:
Nézzél vissza a túlsó partra majd,
Hol egy vén legény feléd integet.

Különös dolog

Különös dolog az asszonyi holmi.
Én nem értem, hogy miért kell loholni
Az ingerlő kis szoknyácskák után,
S hogy mért lesz álom, ami nem is álom,
S hogy mért csinálom úgy, ahogy csinálom,
Mint az apám vagy dédőregapám?

De bizonyos, hogy kell a férfiszívnek
Az a valami, amiért hevülnek,
És amiért még élni érdemes.
S ha elbukik a cselszövő szoknyákon:
Túl ezer csókon, ezer csalódáson
Egy másik, újabb szoknyácskát keres.

Két életet kellene áthazudni,
Mégsem lehetne magunkénak tudni
Azt az asszonyt, ki mindig hazudik,
Mégis a létnek ez a sava-borsa,
És a férfinép végzete és sorsa,
Hogy egy csókon, egy szoknyán elbukik.

Különös dolog az asszonyi holmi:
Sokat feltár és sokat tud takarni.
Okkal, céllal, kecsesen vagy sután
Életet, szívet rombol. Agyat tompít.
Hülyét józanít, józant megbolondít.
Mégis futunk a szoknyácskák után.

Névnapra

A vén nap is ma vígan ébred
S kacagva nyitja fel szemét,
Hogy köszöntse és üdvözlje
A legszebb, legjobb Erzsikét.

Én szívemet küldöm tehozzád,
Hogy az köszöntsön tégedet,
Hogy névnapodon elfelejtse
A bánatot és könnyeket.

Kacagva nézzél szemeimbe,
S kacagva nézz az égre fel.
Meglátod, hogy az élet szebb lesz,
És egy kicsit boldog leszel.

Postás

Megy a postás. A vállán bőrtasakkal,
Fáradt járással, lassan lépeget.
Örömök, kínok, mély emberi sorsok
A táskájában hurcolt levelek.

Egyik levélben esküvőre hívnak,
A másikban egy jegyespár szakít.
A harmadikban kis jövővényt várnak
Vagy siratnak, temetnek valakit.

„Tessék fizetni! Nincs több időnk várni.”
Vagy főnyereményt jelez a levél.
Sorsok, sorsok, súlyos emberi sorsok.
– S egy bőrtáskában mennyi belefér.

És megy a postás végzeteket hordva,
Míg egykedvűség ül a homlokán,
S nem is sejti az örömet, a könnyet,
Mik feltörnek a levélkének nyomán.

Csók és koldusbot

A rosszul csókolt első csóktól
A végsőig hosszú az út,
S a legdélcegebb csók is – egyszer –
Mankóra, koldusbotra jut.

Hideg csókokat fal az ember,
Amikor a szív megfagyott,
És mégis csokol az is, aki
A csókkal régen felhagyott.

Mert mi a csók? Egy kis átjáró
Az élet és halál között,
Amiért mégis annyi ember
Kínlódott, harcolt, küszködött.

Akinek a szíve a csóktól
Haláláig tüzet fogott,
Az együtt hordozza a csókkal
A mankót és koldusbotot.

Az én szívem

Egyszerű, mint a többi emberé.
Néha örül és néha fáj, sajog.
Zörög, zakatol, mint egy kicsi gép,
De egyszer megáll, akkor meghalok.

Ki tudja, mennyi álmot hordozott,
S hogy mennyi édes érzés fért belé?
Ki tudja azt, hogy mit érez egy szív,
Egy szív, amely egy szürke emberé?

Az én szívem mégis más és különb,
Mert fájdalma ezerszer kínosabb,
S ha reá hull egy kicsi boldogság:
Más szíveknél ezerszer boldogabb!

Türelmetlen, bolond, kicsike szív.
Nem tud várni semmire holnapig,
És mégsem tud elérni semmit sem,
Mert álmodik – örökké álmodik!

Szörnyű dolog

Szörnyű és baromi dolog
Az emberek közt élni,
Hol nem tud senki igazul
És józanul ítélni.

Kortársai szúrják szíven,
És taszítják a mélybe
Azt, aki vésőt, ecsetet
Vagy tollat fog kezébe.

A lángelmének veszni kell,
Mert sok ostoba zsarnok
Úgy gázol rá a lelkekre,
Mint virágra a barmok.

A vátesz sorsa elbukás...
Ki tanítja a népet,
Annak kitépik a szívét,
Vagy a nyakára lépnek.

Eltűröm, mert mit tehetek,
Ha kínozzák a lelkem?
Kik önmagukat nem értik:
Hogy érthetnek meg engem?

Lakzi

Szól a zene. Vidáman húzzák
És éltetik az ifjú párt.
Szerencsére és boldogságra
Ürítenek minden pohárt.

Dús asztalok, virág, ajándék,
Fátyol, mirtusz, mosoly, derű;
Brummog a bőgő, fuvola szól
És sikongat a hegedű.

A násznépség féktelen kedve
Betölti az egész szobát.
Körülrajongják az új férjet
És szemérmes kis asszonyát.

*

Gomolyog, örvénylik az élet;
Szeretünk, sírunk, nevetünk.

Szegények nem tudják, hogy mindent
Csalódásokra építünk.

Hangszerek

Valami hangszert kéne venni:
Egy szép fekete zongorát,
Hogy eljátszhassam kedvesemnek
Az életem legszebb dalát.

Egy harmonika nem lenne rossz,
Dehát az is drága nagyon.
Pénzem nincs. Így hát zene nélkül
Dúdolgatom minden dalom.

Megelégszem egy hegedűvel,
De arra sem tellik nekem.
Annyi baj legyen, nótáimat
Mégiscsak elfütyülhetem.

Játszhatnék olcsó citerán is,
Vagy még olcsóbb a furulya.
Ingyen nem adják egyiket sem
S így nem szólhat a muzsika.

Ha egyszer mégis lenne nekem
Valamifele hangszerem:
Akkor már késő, mert addigra
Elfogyna minden énekem.

Felelőtlen, öreg Úr

Nagy rendetlenség uralkodik
A világon s azon is túl:
Magára hagyott csapat-papot
Az irányító, öreg Úr.

Megunta az egyhangúságot,
És most valahol bort iszik,
Vagy egy jóképű menyecskével
Dévajkodik, kacérkodik.

Elismerem, hogy kell is néha
Egy kis lélekvidámító,
De így magára hagyni mindent
Mégiscsak felháborító.

Jó lenne most már hazamenni,
Te felelőtlen, öreg Úr,
Mert az egész világmindenség
Megkegyül, széthull, felborul.

Búcsúzzál el a menyecskétől
És idd meg gyorsan a borod,
Mert elkésel, s olyant fogsz látni,
Hogy magad is megsiratod.

Ballagi vissza a trónusodra
És kormányozz bölcsen tovább,
S azért a kis kiruccanásért
Feleséged is megbocsájt.

Ne késlekedj, tégy újra rendet!
Most még nem késő, még lehet,
S ha idejében rendet csinálsz:
Mi is megbocsájtunk neked.

Mit jelent a legnagyobb titok?

Hideg gránitkövek között futok
Vad futással az életem előtt.
Gúlák és szfinkszek lélektelen árnya
Vetődik rám, s én, rideg sivatag,
Hallgatva őrzöm rongyolt férfilelkek
Évezredes, királyi titkait.
A férfisors: asszony vagy leány.
Irtózatos ütésekkel tud mérni
Csontjainkra egy-egy ilyen puhány.
Farkasfogakkal vájkálnak a szívbe,
És amikor ömleni kezd a vér:
Hiénakacajt küldenek utánunk
– Jutalomként – egy feldúlt életért.
Farkasfogak nyomával a szívemben
Futok a hiénakacaj előtt,
De nem tudok menekülni előle:
Mindenütt hallom, s ez a hang megöl.
Más szívét marják azok a fogak
Azóta már, s én meg nem érthetem,
Hogy az a fájás, az a harapás is
Itt okoz sebet az én szívemen.

Gúlák és szfinkszek, ó, hová jutok?
És mit jelent a legnagyobb titok,
Ami előtt lélek nélkül futok?

Csillagok vándora

A föld már nem az én világom,
Itt túl durvák az emberek.
Gyalázott szűzként vonaglanak
A könnyekbe fúlt énekek.

Rossz csillagot választott lelkem,
Mikor – anyámban – földre szállt,
De mit tehetett szegény árva,
Ha szebb csillagot nem talált?

Mert árva volt akkor is lelkem,
Ó, tudom jól, hogy árva volt,
Mikor a hideg csillagok közt
Bolyongott és nótát dalolt.

Dalolt, dalolt ott is a lelkem,
Nótázva szelte át az űrt,
És a hideg csillagok elől
Ide a földre menekült.

De a föld sem az én világom:
Itt sem találom fel magam.
– És ez a lélek nemsokára
Egy másik csillagra suhan...

Öregfiúk

Öregfiúk, a kávéházi asztal
Üresen áll. Ó, hová tűntetek?
Bamba szemekkel bámulnak az éjek:
Hová tűntek a költői szeszélyek?
A kávéházi márványasztalokon
Álmokat termő papír nem zizeg.

Öregfiúk, öreg költőszívek,
Merre jártok most álmokat keresni?
Merre szórt széjjel a suta világ
Benneteket? És hol zeng most a lant?
Hol szántanak a tollak, ceruzák?
Mindent elnyelt volna a síri hant?

Öregfiúk, most rátok gondolok,
Harcos elődök, magyar váteszek:
Sorsotok és a bukott jövőendő
Ravatalánál én hitet teszek,
Hogy nem bitangol el a gondolat,
Ha mi magunk fáradtak is vagyunk.

A gondolattal, tollal és szívünkkel
A ti szent célotokért harcolunk,
Mert nem vagyunk sem önzők, sem hiúk.
Írónak lenni szent rendeltetés,
S hogy teljesítve lesz e küldetés:
Esküszünk nektek, jó öregfiúk!

A parfümének illata

Még most is kísérti a lelkem
Egy szép májusi éjtszaka,
Mikor először szállott felém
A parfümének illata.
Remegve lestem kisszobámban
A gyorsan múló perceket,
Míg simogattam barna haját
S a csipkéket és selymeket.

A boldogság édes tanyája
Volt akkor az én kisszobám.
Bolondos kis dalok csendültek
Mindennap a vén zongorán.
Bolondos kis dalok egy lányról
Meg egy legényről – szüntelen,
S mi azt hittük, hogy ez az álom
Végigkísér az életen.

Már régen véget ért az álom,
És csendes lett a kisszobám.
Az utolsó dal rég elhangzott
Az árván maradt zongorán.
A boldogság is elszállt tőlem,
És nem jön vissza már soha.
De örökre itt maradt nálam
A parfümének illata.

Utazás

Integetnek, hívnak a pálmák,
S száguldoznak a vonatok.
Viszik szegény szívemnek álmát
És én egyhelyben maradok.

Párizs, Egyiptom, Róma, Nizza,
Tengerek és kéklő hegyek
Csalogatnak, üzennek, hívnak,
És én sehová nem megyek.

Jártam mindenütt – álmaimban –,
Utaztam vonaton, hajón,
S arra ébredtem föl, hogy fázom,
Mert elcsúszott a takaróm.

Párizs, Egyiptom, Róma, Nizza,
Kéklő hegyek és tengerek:
Ne csábítsatok, ne várjatok,
Mert sehová nem mehetek.

Akinek súlyos a málhája,
Az egyhelyben gyökeret ver.
Márpedig az üres erszénynél
Nem lehet súlyosabb teher.

Itt, Budapesten

Itt, Budapesten csodás minden,
Mert Budapest egy álmváros.
És mégis fojt a levegője,
Mert az élet itt csúf, halálos.

Messziről: virít és pompázik,
Mint egy piros, harmatos rózsza,
De halálosan beteg, sápadt
A kórházak minden lakója.

Csodásabb város nincs a földön;
Nem láttam soha sehol szebbet,
De méhében vajúdvá hordja
A felgyülemlett mocskot, szennyet.

Csodaváros, hol az embernek
Nem lehet sem élni, sem halni,
De akit sorsa ide kötött,
Az mégsem tudja megtagadni.

Rabszolgája lesz minden lélek,
Aki szépségét megcsodálja,
És édes halálba ringatja
A város lármás muzsikája.

A lélek nem tudja lerázni
A reá tapadt bűnt és szennyet.
És én talán ezért csodálom
A legszebb várost – Budapestet.

A nő

Valami más: különleges lény.
Nem olyan, mint a férfiember.
Felmagaslik a csillagokig,
De titka mélyebb, mint a tenger.

Életet, lelket szül világra,
És életeket, lelket rombol.
A józan ész megbolondítja,
És bölcsét csinál a bolondból.

Csal, hazudik, pusztít és épít,
Simogat, csókol és szíven vág.
A fegyvere: könny és hazugság,
Egy kombiné s egy kicsi nadrág.

Izgató, fehér női testek
Ringnak a történelmen végig
Sorsokat taszítva a mélybe,
Vagy felmagasztalva az égig.

Cleopátra, Lady Hamilton,
Pompadour, Léda és a többi:
Tudták, hogyan kell az étellel
És a nagy lelkekkel kötődni.

S a többi ismeretlen asszony
Mennyi nagy álmot szült világra,
Úgy gondolok most vissza rájuk,
Mint kedvesemre vagy anyámra.

Lehet a nő jó és lehet rossz.
Mosolyt vagy könnyeket okozzon,
Mégis a föld csodája, titka
Minden leány és minden asszony.

Korcsmatöltelék

Fáradtra verte izmait az élet,
Vérét kiszívta a kenyér-csata.
Vékonyan csörren a zsebében, mélyen:
Nehezen szerzett néhány garasa.

Lógó fejével otthonára gondol:
(Mert otthon az a szűk, piszkos odú.)
Az asszony csókja íztelen és fáradt,
S a teste unott, főzelékszagú.

Várja-e otthon egy tál meleg étel?
Vagy ma sem lesz más, csak száraz kenyér?
Mély sóhajokkal rágódik magában,
Mikor egy zajos kiskorcsmához ér.

Kihúzza magát, úgy lép be az ajtón,
Csábítja a zsibongó világ.
Szédülni kell, hogy mindent szépnek lásson,
S összekotorja néhány garasát.

A bor mellett is otthonára gondol.
Egy pillanatra szíve elszorul,
S a szemeiből kicsorduló könnye
Észrevétlenül poharába hull...

Szépség

Szép az élet, ha úgy akarom,
Hogy kedvesnek és szépnek lássam.
A szépet meg lehet találni
A jóban is s a rosszaságban.

Millió szépséget találjon,
Aki egyetlen szépet nem lel.
Itt van a szépség előttünk, csak
Tükörbe ne nézzen az ember.

Akinek szívét féreg rágja,
Vagy lelkét előnti a kétség:
Még az előtt is ott pompázik
Az örök, csodálatos szépség.

Mindenütt meg lehet találni:
Akár asszony vagy kisfröccs mellett,
Hiszen a koldusok felé is
Királyi álmok integetnek.

A körúti óra alatt

Nem fogok már magára várni
A körúti óra alatt.
Életünk színes mozaikját
Összetörte egy pillanat.
Tudom, hogy a kacérság nem bűn,
De maga ennél többet tett.
Remélem, Kedves, mindent megért,
Ha megkapja e levelet!

A villanyóra ott fog állni
Ezután is a körúton.
Ha valamikor arra járnék,
A fejem is elfordítom.
Ne lássa az a kopott óra
A szemembe gyűlt könnyeket.
Lehet, Kedves, hogy el sem küldöm
E magának szánt levelet.

Holnap, ha hiába fog várni,
Gondolhat majd, amit akar.
Tudom, hogy az a meddő várás
Lelkében mindent fölkapar.
Menjen tovább a maga útján,
Mint aki szebb sorsot remél.
Menjen, menjen! S maradjon nálam
Örökre ez a kis levél.

Gyalogúton

Vén, kapás ember ballag az úton.
A fűszálak közt egy kis tücsök cirren.
Fehér kenyeret izzad a határ,
S a rögök közé áldást hint az Isten.

Áldás hullik az egekből alá.
A barázdák fölött fények cikáznak,
S a zsellérek és a napszámosok
Saját maguknak csak gondot kapálnak.

Harang kondul. A vén kapás megáll.
Imát mormol és kalapot emelget.
De amikor elhallgat a harang:
Nagyot sóhajt, és káromkodik egyet.

Valami eltört

Valami eltört, elszakadt,
S valaki sír az éjben.
Valami fáj, valami ég
Bent a szívemben mélyen.

Egy kedves nóta belesír
A csendes éjtszakába,
S a fájdalom – a fájdalom,
Mintha még jobban fájna.

Az élet zúgva megy tovább,
Mint egy harsogó ének,
S az égen fönt a csillagok
Most sápadtabban égnek.

Valami eltört, elszakadt.
Könny csillog a szememben,
S egy félénk kis melódia
Sírni kezd a szívemben.

Szegény hazám

Szegény hazám, bús magyar földem,
Téged mindenki csak zsarolt.
A legdíszesebb rablóbanda
Volt arcodon a szenny, a folt.

Ezer éven át annyi rabló
Taposott téged – és szívünk,
Hogy egymásban sem tudunk hinni,
És önmagunkban sem hiszünk.

Ki hű maradt szegény fájához
És becsülettel dolgozott:
Mindazoknak – e Kánaánban –
Nyomor és koldusbot jutott.

Hiába tárjuk fel szívünket,
A becsület itt mit sem ér,
Rendeltetés, végzet és fátum:
A könnyel áztatott kenyér.

Szegény hazám, bús magyar földem:
Lesz-e egy hely, egy árokpart,
Mely befogadna s elringatna
Egy hozzád hűséges magyart?

(1939)

Kis őszi vers

Piros, sárga levél
Hulldogál a földre,
S úgy zörögnek, mintha
Kísértet hörögne.

Sötét felhők alatt
Varjúk feleselnek.
Emberek a ködben
Dideregve mennek.

Furcsán, szomorúan,
Búsan száll a hang is.
Zokogva kondul meg
A kicsi harang is.

Egy kicsit meghalunk,
Egy kicsit megállunk.
Nagyokat sóhajtunk,
És egy kicsit fázunk.

Opálos ködökben
Kísértetek járnak.
Vége van a nyárnak,
Vége van a nyárnak!

A hajnal köszöntése

Álmatlan éjek kedves leánya:
Kékfényű hajnal, köszöntelek.
Vártam jöttödet szívem kitarva,
S jó, hogy elküldtek az éjjelek.

Fekete tintás, rossz éjtszakámat
Vonja be kékre fényes hajad,
Hogy ébredésed megcsodálhassam,
Amíg láthatlak, amíg szabad.

Rövid életű, kékfényű hajnal:
Siess, simogass, ölelj, szeress,
Mert aki lassú, aki lekésik,
Annak születni nem érdemes.

Álmatlan éjek kedves leánya,
Csak néhány percig lehetsz enyém;
Elpusztít, megöl a gyilkos nappal,
S elvérezel az ég peremén.

Terike

Ő volt az első, a legelső,
Akit nem csókoltam soha;
Kamaszkoromnak legcsodásabb
Tündérleánya, asszonya.

Ő volt a legszebb álmainak
Édes, szerelmes mindene;
Vak sejtelmek gyönyörűsége,
Csókok, szerelmek Istene.

Ő volt az első ébredő fény,
Mely beragyogott engemet,
S a titkok izzó szikráival
Szórta tele a lelkeket.

Ő volt az első lázadásom,
Mosolygásom, gőgöm, dalom,
Vágyam, reményem, boldogságom
És a legelső fájdalom.

Ő volt az első szomjúságom,
Lángra lobbant izzó parázs,
S a csillagokkal kicifrázott
Egetverő szívdobbanás.

Ő volt az első imádságom
S az első könnyes hajnalom;
Akinék ajkát nem csókoltam
És soha nem csókolhatom.

Ő volt, akinek mosolyára
Már-már alig emlékezem.
Ő volt az első, csóknélküli,
Ártatlan, tiszta szerelem.

Egy nap

Este lefekszel, reggel fölkelesz.
Mögötted egy tudatlan éjjel,
De előtted egy hajszás nap áll,
S reád mered sárkány szemével.

Azután beléd kapaszkodik,
És órákon keresztül rángat,
S közben elveszted mindazt, amit
Úgy éreztél, hogy megtaláltad.

Apró percecskék megvesszőznek,
Gúny-tövisek húsodba marnak.
Boldog vagy, mikor jön az este,
És vége van a hajszás napnak.

Lefekszel, hogy felejtsél mindent,
S álmodsz egy szép, nyugodt időről,
De reggel, amikor fölébredsz:
A hajszá kezdődik előről...

Vitorlázik egy falevél

Vitorlázik egy falevél:
Az életét a fán megunta,
S az őszi szél – az őszi szél
Most viszi az utolsó útra.

Sárgán, sápadtan száll tova
Búcsút intve az őszi égnek,
S a fák között úgy sír a szél,
Mint egy könnyes halotti ének.

Nem történt semmi. Itt az ősz,
És bundában járkál a csősz,
Mert hűvös, csípős lett a szél.

S az őszi ég és föld között
Az öreg, bundás csősz fölött
Vitorlázik egy falevél.

Kopott csókok üzenőjének

Lány voltál még. Bohó leányka,
S nem ismerted az életet.
Hogy is sejthetted, tudtad volna,
Hogy én szeretlek tégedet?
Akkor még vidám ifjú voltam
Emésztő lánggal szívemen,
De nem mertem csókjaid kérni,
És nem szóltál akkor te sem.

Most már tudjuk: szamarak voltunk!
Elszállt a legszebb pillanat.
Azóta mások ölelgetnek,
Mások csókolják ajkadat.
Én nem mertem kezdedhez érni.
Mély áhítattal néztelek.
És jött egy másik, jött egy bátrabb,
Hazugszavú, csókos gyerek.

Míg ábrándoztam a jövőről
Lázasan, szerelmes-vakon:
Te akkor már régen túl voltál
Az álmokon és csókokon.
Azóta is mások pihennek
Lágy hullámszerű kebleden.
Másoknak adtál mindent, mindent,
Amit nem adtál meg nekem.

Ködös, borongós ősziidőben
– Mikor sirattad a tavaszt –
Szerelmes csókokat ígérve
Hívtál engem, a vén kamaszt.
Miért tagadjam: futva mennék
És megpihennék ajkadon,
De mit keressek, mit is lelnék
Elkoptatott csókjaidon?

Légy továbbra is álmodozó,
Dalosajkú, csókos gyerek,
De ne csábítsál csókjaiddal,
Mert hozzád soha nem megyek!
Most is szeretnélek csókolni,
Mint azon a buta napon,
De a hideg, kopott csókokkal
Már én is jóllaktam nagyon.

Magamhoz

Attila! Kedves jóbarátom,
Ugyebár lassacskán vagyunk?
Mélázhatunk az elmúláson,
Se kenyérünk, se aranyunk.

Lásd, mások kalácson gázolnak
S aranyhalmokon esnek el,
Dehát te nem tudsz tülekedni,
Csak firkálgatsz és tespedel.

No, ne búsulj! Lesz ez kutyábbul!
Csak faragjad a rímeket,
És törjed buksi kobakodat,
Hogy miért is nincs kenyered!

Hiába hiszed verseidről,
Hogy soha nem veszhetnek el:
A kukacok régen megettek,
Ha műved egekbe emel.

De ne búsulj! A kiadótól
Majd csak megjön a várt levél.
Legfeljebb csalódás ér ismét,
Mert rosszat kap, ki jót remél.

Örökké bízó számár voltál!
Már benőhetne a fejed.
Csillag sincsen annyi az égen,
Amennyit hazudtak neked.

Nos, itt e vers! Tanulj belőle!
Talán még boldog is leszel,
Mert remélem, hogy a jövőben
Most már mindent másképp teszel.

Attila! Kedves jóbarátom!
Ugyebár lassacskán vagyunk?
Dehát reméljük, talán egyszer
Lesz kenyérünk és aranyunk!

Jön a november

Egy ember jön. Szakálla kender.
Az őszi szél zúg, mint a tenger.
Didereg és fázik az ember,
És jön felénk – jön a november.

Halottai a szürke ősznek;
Sárga levelek kergetőznek.
Az erdők, rétek levetkőznek,
S a nők meleg ruhákat szőnek.

Fehér dértől csillog a kertünk,
Ahol nemrég vígan hevertünk.
Hideg láz járja át a testünk,
És nyári álmokat felejtünk.

Hideg a föld, hideg az ágyunk;
Pihenni tér ölelő vágyunk.
Lekopik fiatalos mázunk,
És fázunk, fázunk, fázunk, fázunk...

Guzsalyon, rokkán leng a kender.
Meleg kályhánál ül az ember.
És a szívünk dobbanni sem mer,
Mert jön felénk – jön a november.

Egy koldus énekel

Egy proletárház udvarán
Vén koldus énekel.
Pénzért dalol a nyomorult,
De élni, élni kell.

Hamis, fakó hangon dalol
Egy mafla dallamot
Egy ifjú párról, kik sosem
Lehettek boldogok.

A téma és a dallam is
Rég lomtárba való,
De pénzért milyen is lehet
A dal, a nótaszó?

A koldus ott az udvaron
Kínlódva énekel.
Tudja, hogy dala mit sem ér,
De élni, élni kell!

Gyötrelem

Gyötrelem, minden gyötrelem:

Ha jó vagyok, ha vétkezem;
Ha felállok, ha elesem;
Ha könny csillog a szememen;
Ha igazságom keresem;
Ha barátomat megverem;
Ha kedvesemet szeretem;
Ha eldalolom énekem;
Ha tűnődöm az életen;
Ha a talált pénzt felveszem;
Ha alamizsnám leteszem;
Ha Istenemet keresem;
Ha állatkám legeltetem;
Ha szívemet megégetem;
Ha borocskámat lenyelem;
Ha álmatlan az éjjelem;
Ha mosolygós a reggelem;
Ha reggelimet megeszem;
Ha sorsom rosszul keverem;
Ha túljárnak az eszemen;
Ha más gyümölcsét leverem;
Ha simogat a tenyerem;
Ha elfogyott a kenyere;
Ha befejezem életem:

Gyötrelem, minden gyötrelem!

Daloljunk

Daloljunk, hiszen szép az élet,
Bár szemünk könnyel van tele,
De nótaszóval könnyebbé lesz
Az ember bánatos szíve.

Daloljunk, hiszen nótatermő
A föld a magyar ég alatt.
Daloljunk, hiszen magyarföldön
Búsulni, sírni nem szabad.

Úgy mérte ránk a sors, a végzet,
Hogy dallal sírunk, nevetünk,
Dallal ringatjuk a bölcsőket
És nótaszóval temetünk.

Dallal szeretünk, dallal élünk
És dallal áztatjuk magunk,
És dallal kísérnek minket is
A sírba, hogyha meghalunk.

Elment a Mikulás

Elment a Mikulás,
Ó, de nagyon régen.
Még nyomát sem látom
A megvénült télben.

Mindent, amit egykor
Cipőimbe rakott:
Visszaszedett tőlem,
És tovább ballagott.

Mintha most ébrednék
– Mert az élet: álom –,
Keresem, hogy hol van
Az én Mikulásom?

Ő a leggonoszabb,
A legrosszabb ember,
Mióta virgácsa
Nem ijeszt és nem ver.

Nagyra nőtt cipőim
Csodálkozva nézem:
Én még gyermek vagyok,
Éppen úgy, mint régen!

Vénülő szívemmel
Én még most is várok:
Jöjjetek hát vissza,
Álmok – Mikulások!

A pesti éjek

A pesti éjek rám dörrentek:

„Mit akarsz itt, te álmodó gyerek?
Ez a város a császárok hona,
S egy új Rómának áll a fénykora.
Ami itt szent volt, az régen halott,
Megölték az ocsmány, trágár dalok.
Itt minden züllött és minden beteg,
Nem kellene a derűs énekek.”

A pesti éjek rám rikoltanak:

„Pusztulj innen, te béna, bús alak!
Poétalelked rongyabb, mint a rongy!
Menekülj, fuss, te énekes bolond!
Mit akarsz? Asszonyt, pénzt, bort, muzsikát?
Ez a város neked semmit sem ad,
Csak szenvedést, nyomort és rongyokat.
Bolond gyerek, hordd el innen magad!”

A pesti éjek rám üvöltenek:

„Rohanj innen, te eltévedt gyerek!
Ez a város álmokat nem terem;
Itt bűn cikázik át a fényeken.
Egy gonosz sugár átdöfi szíved,
S ha elbuktál, nem törődnek veled.”

Így beszél hozzám az én jótevőm,
S én futnék innen, de nincsen erőm.

Magyar végzet

Szenvedni, tűrni, sírni, várni:
Ez a magyar élet sora.
Menni, menni és nem hátrálni,
Mint országutak vándora.

Vihartól tépett, rossz ruhában
Mosolyogni a kínokon,
S megtanulni a ránk rótt leckét:
Hogy nem is fáj a fájdalom.

Úgy pusztulni, úgy dőlni sírba,
Mint akit senki sem szeret,
S a végső percben is áldani
Egy árva, koldus nemzetet.

Egy öreg diákról

Az a diák itt él még Pesten;
Az a húszesztendős kamasz.
Úgy látom, mint rég, bár az idő
Barna hajára dért havaz.

Itt él és vár egy kisleánykát,
Akinél álmokat keres,
De annak a leánykának is
Barna haja ezüst-deres.

Itt kínozzák a mafla évek,
Ha a házak között oson,
s csodálkozva álmélkodik
Az örökifjú városon.

Itt nem vénülnek meg az utcák,
A szürke házak és kövek.
Itt fiatal és vidám minden,
Csak a szív lesz bús és öreg.

Az a diák itt él még Pesten.
Bort iszik és verset farag.
S ha poharába hull a könnye:
Falhoz vágja a poharat!

(1932)

Három rabló

Három, bunkókat fogó ember
Egy sötét zugban lesben állt.
Mind a három korgó gyomorral,
Gyilkos dühvel prédára várt.

„Ördögbe is... csak jönne már egy
Jólöltözött, pénzes alak.”
– Az egyik ajkáról rekedten
Szálltak e vésztjósló szavak.

„Karácsony van, s mi lesben állunk.
Sorsunkat a frász törje ki.
Dehát ki is gondolna arra,
Hogy ma éhezhet valaki?”

– A másodiktól jött e szózat,
S a harmadik így dörögött:
„Egy jó falatért lelkem adnám,
Csak vinnék már az ördögök.”

És ekkor a sötét utcában
Imbolyogva jött valaki.
„Most!” – gondolta a három rabló. –
„Neki ugrunk, és jaj neki!”

A közeledő vidáman jött,
S mint aki egy kicsit ivott:
Könnyű lélekkel dúdolgatott
Egy karácsonyi dallamot.

Az egyik csavargó megszólalt:
„Fene a jódogát neki.
Pont ezt a kedves, régi nótát
Kellett ennek elkezdni.”

„Pont ezt a kedves, régi nótát...”
– Így dörög a második hang.
És ekkor éjféli misére
Kondult valahol egy harang.

A bunkók tompán földre hulltak,
S csillogni kezdtek a szemek.
A rablók kalapot emelve
Köszöntötték az ünnepet.

Eszükbe jutott: Betlehemben
Egyszer egy gyermek született,
S fönt őrködik a csillagokban
Most is az emberek felett.

(1933)

A pesti Duna-parton

Mese született egy napon
A pesti Duna-parton:
Hol volt, hol nem volt, volt egyszer
Egy édes, kicsi asszony...

A Duna halkán suttogott,
S én kerestem egy álmot,
Míg tovavittek a habok
Egy letépett virágot.

Ó, nem lehet a virágok
És álmok után menni,
Mert eltűnnek, és nem marad
Belőlük semmi, semmi.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer
Egy édes, kicsi asszony...
S azóta nincsen több mese
A pesti Duna-parton.

2.

Ha sírni tudnék

Ha sírni tudnék⁵

Megbocsátanám a szálló éveknek
Azt, hogy elhagytak csúful, mostohán;
Hogy bús magányom könnyörtelen átka
Szívemet tépi: megbocsátanám.

Nem lenne átkom. Ajkamon a hangok
Harmóniája halkan zengene,
És irigykedve nem néznék azokra,
Akiknek – néha – könnyes a szeme.

...Mert jó siratni tovaszálló álmok
Múltakba szépült aranyló ködét,
Kihűlő kezek lágy simogatását,
Elcsókolt csókok hamvadó tűzét;

Elsuhant álmok gúnyos kacagását,
Jövőt, ami vénséget hint reám...
Ha sírni tudnék, minden meghalt álmom
Az életemnek: megbocsátanám!

(1939)

⁵ Megjelent: Csikós I. Attila (1943): *Donmenti dalok – versek*. Magánkiadás, Bethánia-nyomda, Budapest. (49. o.) A kötet többi versétől külön szerepel, mivel egy új fejezet címadó darabja lett – a szerk.

Jó az Isten

Jobb istent nem tud senki kitalálni,
Mint amilyen jó Isten az enyém,
Aki úgy hordoz egy beteg világot,
Mint anya gyermekét a kebelén.

Ő teremtetten ezt a rokkant földet,
Ő szenvedett, ő vajúdott vele,
S mint egy elfogult anya, azt gondolja,
Hogy nincsen szebb, mint az ő gyermeke.

Hogy is láthatná a világ fonákját
Ilyen magasztos, teremő erő,
Akinék minden egyformán szép, kedves,
Akár bölcső az, akár temető.

Csak mi, halandók tudjuk észrevenni,
Amit elfogult szem sohasem lát:
Hogy jó az Isten, mert jónak kell lenni,
Ha már ilyen csúf, gonosz a világ.

Jó az Isten, mert szereti és tűri
Nyűgös kedvencét, s őrködik reá,
Pedig jobb volna, ha egy öleléssel
Megfojtaná, összeroppantaná.

Az én fajtám

A Csikós-fajta különös volt,
Dalolt, sírt, vagy az eget nézte,
S az életet – asszonnyal, borral,
Kínna, daccal, de – bátran élte.

Küzdött, birkózott az étellel,
Jöhetett millió erősebb.
Imádkozott, könnyezett, vérzett,
Mégis ő volt a bátrabb, hősebb.

Álmodott és utódot nemzett,
S ha az élettől elment kedve:
Kidőlt! Ahogy a villámsújtott,
Hatalmas, büszke tölgyfa dől le.

Én: Csikósok késői sarja,
Én sem élhetek szebben, jobban,
Elcsókolom, elsírom lelkem
Könnyes, duhajos rigmusokban.

A Csikós-fajta különös volt,
És mégis úgy élt, ahogy mások.
...Csak a kín égett jobban bennük,
S jobban fájtak az álmodások...

Egy hóvirághoz

Kár volt sietned. Itt még tél van:
Csípős, hideg szelek sivítnak.
Kicsi virág, fehér virág,
Megárthat gyenge szirmaidnak.

Ne hirdessed a tavasz jöttét,
Nincs még vége a zsarnok télnek.
Kicsi virág, szegény virág,
Az emberek úgys letépnek.

Bújj el! Takard el fehérséged!
Az ember lelketlen eretnek!
Kicsi virág, fehér virág,
Meg kell halnod, ha észrevesznek.

Tavaszkok bátor úttörője,
Én fátyolos szemekkel nézlek...
Kicsi virág fehér virág,
Szeretlek és sajnállak téged.

Kár volt sietned. Itt még tél van,
S zúzmarát szór reád az ég is.
Kicsi virág, fehér virág,
És talán letépnélek én is...

Uram, hagyjuk abba a cécót

Uram, hagyjuk abba a cécót.
Fáradt vagyok, a térdem reszket.
Az életnek nagy volt az ára,
És nagyon nehéz a kereszted.

Már nincsen erőm az imához.
Nem való nekem tömjén, oltár.
Ha nevedet vettem a számra:
Nekem akkor is átok voltál.

Én hiszem, hogy hatalmas úr vagy.
Hatalmas úr és egyéb semmi.
De nem akarok függni tőled,
Csak ember lenni – Ember lenni!

Uram, hagyjuk abba a cécót.
Tisztellek és megsüvegelek,
De nagyon nehéz a kereszted,
És félek, hogy már nem szeretlek!

Csipkerózsika

Csipkerózsika hiába vár:
Eltévedt királyfi vagyok,
De elkerülöm azt a várat,
Mely babonás és átkozott.

El kell kerülnöm azt a várat
S a tüskés csipkebokrokat.
Hiába várja az az alvó
Életre keltő csókomat.

Én is meg vagyok babonázva.
Segítsetek poklok,
Nincsen utam és nincsen célom,
S nem tudom, hogy merre megyek.

Csipkerózsika mesevárát
Hideg szívvel kerülgetem,
Mert a bolond, csókos mesékből
Nem kérek. Elég volt nekem!

Denevér röppen, vércse vijjog,
Farkas üvölt, bagoly huhog.
És én tudom, hogy Csipkerózsí
Most már végképp aludni fog.

Mit értesz te?

Mit értesz te a szép szavakhoz,
Ki némaságom hallgatod?
Fűzfasípom össze van törve,
S nem tud új és szép dallamot.

Se dal, se szó nem részegít már,
S a józanság úgy szúr szíven,
Hogy könny csordul ki szemeimből,
S én már e könnyet sem hiszem.

Mit értesz te a szerelemhez?
Ha néha csókol is a szád,
A csókjaidat elfelejted,
Mint eldobott, vásott ruhát.

Se csók, se szó nem őriz álmot,
A vágy hiába vet lobot,
Mert asszony vagy: a legszebb órát
Egy könnyű percért eldobod.

Mit értesz te a hallgatáshoz,
Ha a szív kínnal van tele?
S mért hallgatod a némaságom,
Ha üvölteni kellene?

Utolsó dalos nyár

Rőt nap szemével sír a nyár,
S az erdők mélyén haldokolva
Vergődik egy sebzett madár.
Emlékek szállnak ablakomra,
És felriasztják lelkemet.

Ó, nem tudom, ki zörgetett,
De visszhangzik rá szívverésem,
Mint rozzant, ócska szerkezet,
És elnyekergi szenvedésem,
Mit eldalolni nem tudok.

A vérző nyári alkonyok
Egy húrt letéptek a gitárról,
S hamisan szólnak a dalok
Boldogságról, asszonyról, lányról
A dombok lankás hajlatán.

Aranyos álomfurulyám
Leteszem a rokkant gitárra.
Talán sírni fog egy leány
És bánat ül a homlokára,
Mikor már nem lesz több dalom.

Egy ködös őszi hajnalon
Talán még fogok énekelni,
És tűnődni a csókokon,
De ki fogja majd észrevenni,
Ha felzokog a régi dal?

Egy vén legény álmaival
Nem törődik se lány, se asszony.
Új dalos jön, egy fiatal,
S ha leborul az őszi alkony,
És messze, messze jár a nyár:

Feledve lesz a vén gitár,
S az erdők mélyén meg fog halni
Egy fáradt, szürke kismadár.

Építünk

Maltert keverünk, követ hordunk,
Sebbel-lobbal teszünk-veszünk.
Idegfeszítő, nagy munkával
Kínlódjuk át az életünk.

Építünk kis családi házat,
Bérpalotát, kastélyokat,
Hidakat, utakat, gyárakat,
Templomot, lövészárkokat.

És egy napon itt hagyunk mindent,
Hiába küzdünk, építünk:
A palotánk egy kicsi domb lesz,
S talán sírkő sem jut nekünk.

A régi kertben

Nyári verőfény ragyog a kertben,
S fehér jázminok virítanak,
Hol ifjú vágyak lobogtak bennem,
S ahol először csókoltalak.

Fehéren virít most is a jázmin,
Most is álmodik a régi kert,
Ahol emléked rózsafaága
Szívembe fájó tüskéket vert.

Mit ér a napfény, mit ér a jázmin,
Ha nem láthatom két szép szemed?
Mit ér a kis kert, mit ér az emlék,
Ha nem lehetek soha veled?

Álmok hajóján úszik a lelkem;
Lágyan csókolgat a napsugár.
Ezernyi emlék haldoklik bennem,
S a szívem mégis csodákra vár!

Visszajössz-e még a régi kertbe,
Visszahoz-e még égő szíved?
Aranyos, nyári sugárözönben
Lehetek-e még boldog veled?

Néhány irigyemhez

Nyavalyások fogták sörényem,
Míg vad erők feszültek bennem.
Mihaszna senkik nem akarták
A szépet látni énekemben.

Hiába is minden irigység:
A magam bolond útját járom,
Sivalkodó, kis semmiségek
Mocskos hadát könnyen lerázom.

Ők már elevenen rothadnak,
S ha meghalnak, mi lesz belőlük?
Én megmaradok örök dalnak,
Hát miért is rettegnék tőlük?

...Mert én örökké élni fogok!
Még akkor is, ha rég meghaltam,
Mert lelkem ott lesz, ahol bánat,
Öröm, zene, dal, bor és csók van!

Zárt ajtók mögött

Fáj minden, amit el nem értem,
S amit elértem, az is fáj.
Most, amikor bezár előttem
Minden ajtót egy vén lakáj.

Eddig kopogtatni sem mertem,
De most vadul dörömbölök.
Bezártak és nem segítenek
Sem istenek, sem ördögök.

A vén lakáj már messze ballag,
És talán eszébe sem jut,
Hogy visszatérjen és kinyisson
Minden bezárt ajtót, kaput.

Tétlenségre vagyok ítélve,
Hiába is dörömbölök,
S reményt veszítve szétzúzhatom
Fejem a zárt ajtók mögött.

A lélek mit ér?

Úgy érzem, néha az égig futok,
S a szürke földtől tovább nem jutok.
A testem, mint komor börtönfalak:
Egy életen át fogva tartanak.

Béklyóra kötött, büszke értelem:
Szemtelenül gúnyolódik velem.
Csak az ajkamról szálló sóhajok
Jelzik azt, hogy egy rab lélek vagyok.

Testem, ez a gyűlöletes salak,
Élni akar. És elborítanak
A kételyek: jaj, a lélek mit ér,
Ha börtöne már csak rosszat ígér?

A föld porából égre szállnék fel,
De ez a hitvány test nem enged el.
Szállnék: nincs szárnyam. Szólnék: nincs szavam...

S véresre zúzom a kintől magam.

Sakkjáték

Fekete-fehér kockás táblán
Zajlik le játék életünk.
Keresztül-kasul futkározunk,
És jobbra-balra lépdélünk.

Néha valamit elveszítünk,
Menekülünk és támadunk,
Ravaszkodunk, törtetünk, várunk
S nem várt ütésekert kapunk.

Egy láthatatlan kéz irányít,
És figyelnek titkos szemek,
Hogy miként állunk a nagy táblán,
Mi, játékbábuk, emberek.

Egymást kerülgetjük, lökdössük;
Királyok, parasztok, lovak.
– De egyszer véget ér a játék,
S valaki kemény mattot ad!

Emléksorok

1.

A könny: igazgyöngy. Vigyázz rája.
Az igazi könny nemesít,
De elveszíti boldogságát,
Ki elveszíti könnyeit.

2.

A mosoly szivárványos fénye
A könnyek után jó elő.
Elrejtett szivárványfényt hordoz
Magában minden könnyező.

3.

A szeretet könnyes mosollyal
Öleli át az életet.
Csak az lehet igazán boldog,
Aki sír, nevet és szeret!

Árva kis fenyő

Egy kis fenyő a kertünk végén
Szunnyadva álmodik,
S a kertben és a kerten kívül
Mindent szűz hó borít.

Mit álmodhat a téli kertben
Egy árva kis fenyő?
Talán azt álmodja szegényke,
Hogy egyszer nagyra nő.

Nagyra nő majd, hogy illatával
Balzsamot hintsen ránk.
S mink csodálkozva nézzünk rája:
„Mily nagyra nőtt a fánk?”

De lehet, hogy ez a kis fácská
Máris nagyon beteg,
S a gyökereit férgek rágják,
Hogy ne nőhessen meg.

Az is lehet, hogy minket dönt ki
A sors idő előtt,
S nem láthatjuk sudárrá nőni
Az árva kis fenyőt.

Életregény

Született, élt,
Küzdött, szeretkezett,
Asszonya volt,
S nemzett gyermekeket.

Jó vagy rossz volt?
Most már mindegy neki.
M meghalt. Vége.
Testét a föld fedi.

Rímek árján

Rímek árján reng a lelkem,
Súgnak-búgnak a habok.
Nincsen sors és nincsen élet,
S talán jobb, ha meghalok.

Nincsen éj és nincsen nappal;
Lehulltak a csillagok,
És a nap helyett az égen
Óriás könnycsepp ragyog.

Könnycsepp fénye hull a földre.
Sápadtak az emberek.
Sápadtak a rémülettől,
S a szívük beleremeg.

Olyan Nincs van, ami nem volt
Rongyosoknak még soha;
Rájuk szakadt, összeomlott
Az életük temploma.

Rímek árján reng a lelkem,
Súgnak-búgnak a habok;
Vagy felépül az a templom,
Vagy tán jobb, ha meghalok!

Árverés

Itt egy élet, ott egy élet,
Kezdődik az árverés.
Eladó a boldogság, az
Öröm és a szenvedés.

Hol a vevő, mit ígérnek?
Kinek kell az, ami nincs?
Könnyekre kell licitálni,
Mert a könny az drága kincs.

Egy forintért, tíz krajcárért,
Kinek mit bír a zsebe.
Itt az alkalom. Könny nélkül
Ne maradjon senkise'!

Ki ad többet? Rajta, rajta!
ÍgérjeteK, emberek,
Mert ha elfogynak a könnyek,
Mi lesz akkor veletek?

Szegény

Az Úr alkotó kedvében vala,
És megteremté ezt a sártekét.
Hat napig izzadt, gürcölt, pepecselt,
Míg elkészíté hitvány remekét.

A hetedik nap, mikor megpihent,
És nagyboldogan elbáméskodott:
Nem vette észre szegény öreg Úr,
Hogy milyen pocsék dolgot alkotott.

Mert elrontotta! Ott rontotta el,
Amikor embert teremtett bele.
(Dehát ki tudná megmondani azt,
Hogy hol járt akkor az Isten esze?)

Ha látta volna, mi lesz a jövő,
És látta volna a ma emberét:
Kész munkáját a kezdet kezdetén
A pipájával zúzta volna szét.

Most már késő. A sárból alkotott
Szelíd anyag a mindenségbe nyúl,
És valahol a csillagok között,
Az Úristen reszketve meglapul.

Sanszon a szívről

1.

Emlékszik-e az első szívre,
Amit egyszer tőlem kapott?
A mézeskalács szívre, melyen
Egy kicsi tükör csillogott.
Alatta négy rövidke sorban
Naiv, bohó kis költemény.
Emlékszik-e a szívre, amit
Egyszer magának adtam én?

2.

Emlékszik-e arra a szívre,
Amit egy boldog délután
Egy öreg fa törzsébe véstem,
Mikor együtt jártunk Budán?
Drága nevét is beleírtam,
Mert ajkam szólni nem tudott.
Emlékszik-e? Megcsókolt akkor,
S aztán kacagva elfutott.

3.

Emlékszik-e arra a szívre,
Amely magáért lángra gyúlt?
Arra a lázas, forró szívre,
Amely a szívére borult?
Arra a megcsalt, beteg szívre,
Mely csak magáért dobogott?
Emlékszik-e még a szívemre,
Melyet kacagva eldobott?

Refr.:

Keresse meg azt az egy szívet,
Mert nagyon kellene nekem.
Keresse meg, mert ott kell lenni
Valahol – tán a vitrinen.
Keresse! És ha megtalálta,
Írjon egy rövid levelet,
Hogy hajlandó-e visszaadni
A szívemet – a szívemet...

Babák

Valahol rég egy játékbabát láttam
Hatesztendő életem hajnalán.
Kacagó szívvel játszadozott véle
Egy mosolygós kis lenhajú leány.

Kis karjaival boldogan ölelte
Pici szívére játékgyermekét.
Én nagy szemekkel rájuk csodálkozva
Néztem őket, mint egy élő mesét.

Tizennyolc éves életem tavaszán
Ismét elém jött egy játékbaba.
Kék szemeivel álmodozva nézett,
És lenszínű volt hullámos haja.

Szívemre vontam álmaim babáját,
Míg homlokomat csókolta a múlt,
S a boldogságtól kicsorduló könnyem
A csoda-baba lenhajára hullt.

Imáimban még most is látom őket:
A kis mamát és valóság-babát.
Fáradt arcomra mosolyogva néznek,
S a szívemet boldogság járja át.

De jaj, amott a temető hársfái
Felém intenek, s a szívem nehéz.
Köd borul rám, és megbotlik a lábam,
S a sok kis baba megszeppenve néz.

Csoda-babák, ne könnyeztetek értem,
S ne görbüljön sírásra ajkatok.
Álmodó szemű, kócos mesebábuk:
Ti örökké csak álmodozzatok!

Andersen meghalt

Andersen meghalt, s azóta
Minden mese a végét járja:
Nincs többé vitéz királyfi
És álmodó királyleányka.

Arany-bíbor trón nem ragyog,
S a koronák is elgurultak.
A csillogás, a pompa, fény,
Mint az életünk: megfakultak.

De vannak új andersenek,
Akik újabb mesékkal jönnek,
És azt hiszik, hogy jól van így,
Ha mindent a fejünkbe tömnek.

Hajunk meredten égnek áll,
Mikor az új meséket halljuk.
De ki törődik azzal most,
Ha régen unjuk és sokalljuk?

Andersen meghalt. Ó, de kár,
Mert ha az öreg most is élne,
Talán még hinnénk is neki,
S megköszönnénk, ha ő mesélne.

Csoda

Áhítatos misére gyűlt
A kis falu népe.
Szelíden mosolygott rájuk
Szűz Mária képe.

Háború volt és valahol
Ágyúk hangja zengett.
A templomban orgonahang
Búgta át a csendet.

„Dominus vobiscum” – a pap
Szerényen misézett,
S egy megvadult ágyúgolyó
A torornak tévedt.

Messzire repült a harang
És egy végsőt kongott,
Mikor a vén templomtorony
Nagy zajjal leomlott.

Jajveszékelés és hörgés
Szállott fel az égre,
S a falon könnyezni kezdett
Szűz Mária képe.

Lehel úti kövek

Ott töltöttem el gyermekkorom
A Lehel út vén kövein.
És ott koptattam, ott éltem le
A legszebb férfiéveim.

Sok esztendő suhant, repült el
A megkopott kövek felett.
És sok élet hullását látták
A némán hallgató kövek.

Más utcákban is épp úgy élnek;
Az életszekér épp úgy fut.
De nekem minden utcák között
Legkedvesebb a Lehel út.

Sok gyermekkori csínytevésem
S az első csók is ide köt,
S az első csalódás is itt ért
Az én utcám falai közt.

Mert enyém ez az öreg utca,
Ez a hűséges, vén barát,
S a kövei: bölcsők, koporsók,
S ha úgy adódik, barikád.

Milyen nehéz is lesz búcsúzni,
Ha egyszer menni kell nekem,
És ott marad minden emlékem
A Lehel úti köveken.

Egy utca csak. De nekem emlék,
Imádság, élet, csók és dal
Vén köveivel, házaival
És tépett lombú fáival.

Batyusok

Jönnek... Egyik a félénkségét,
Másik a bátorságát hozza.
Jönnek könnyezve, átkozódva,
Vagy derűs szívvel mosolyogva.

Jönnek. Talán sosem lesz vége
Ennek az örökös menetnek?
Jönnek, jönnek és láthatatlan,
Hatalmas batyukat cipelnek.

Néha leroskad egy-egy jámbor.
A súlyos teher köddé válik,
S hogy mik rejtőztek a batyukban:
Soha nem tudja meg a másik.

Jönnek az életek. Bölcsőkön,
Sírokon át kínlódva lépnek,
S a legtöbben még azt sem tudják,
Hogy miért születtek, miért éltek?

Jönnek, jönnek és nincsen vége
A halálos életmenetnek,
Mert az elhullottak helyébe
Új batyuhordozók születnek.

Ki látja?

Ki látja azt, mikor az éjtszakában
Egy rokkant lelkű költő bandukol?
Ki látja azt, ha az ember szívében
Egy kedves álom némán haldokol?

Az emberek: örömök után futnak,
Forgolódnak, rohannak, csetlenek,
S én a Margit híd korlátjára hajtom
Lázakban égő, zúgó fejemet.

Buda és Pest közt őrlődik a lelkem.
Fölöttem az ég és lent a Duna.
Körülöttem egy érthetetlen élet
Zavaros, zűrés, bolond káosza.

Hányszor fogok még könnyezve megállni
– Buda és Pest közt – a Margit hídon?
S hogy meddig bírom létemnek terhét
Vonszolni, túrni? Ó, jaj, nem tudom!

(1948)

Cukrászda előtt

Valamikor mohón néztem a
Cukrászdai kirakatot,
És képzeletben megnyaldostam
A sok cukrot, krémet, habot.

Bent, mint egy fényes trónteremben,
Pompázott a megrakott pult,
Míg orrom hegye vágyakozva
Az ablaküvegre lapult.

Krajcárka sem volt a zsebemben;
Szegény szülő jutott nekem.
Korgott a gyomrom, s a nadrágból
Kivirított a fenekem.

Én csak messziről nézegettem,
Amit sok más könnyen elért,
(Ki tudja azt, hogy egy gyermeknek
Az ilyen élet mennyit ért?)

Mikor hosszú évek múltával
Volt már saját keresetem:
Elégtételt akartam venni
A szűkös gyermekéveken.

Betértem hát egy cukrászdába
Oly sok gyötrelmes év után,
Hogy teletömjem magam azzal,
Amit a szemem-szám kíván.

De az első falatok után
Elém ködlöttek szüleim,
És fanyar ízeket éreztem
A cukrász készítményein.

Ó, hány nélkülöző szülő van,
S hány sóvárgó szívű gyerek?
Ha rágondolok, úgy érzem, hogy
Édes falatok nincsenek.

Amíg a földön nélkülözés,
Nincstelenség lesz és nyomor;
Tud-e nyugodtan emészteni
Drága falatot a gyomor?!

Elsikkadt trilógia

Születni, élni, meghalni:
Milyen furcsa trilógia.
De úgy, ahogy az történik,
Nem írja meg senki soha!

Minden élet: külön regény,
Mindenki más terhet cipel.
Minden ember másképpen sír,
Másképp nevet és énekel.

Az írói toll oly gyarló,
Ha ezer úton is szalad,
És ezer életet követ:
Az csak hiányos karcolat.

Románc, szonett, rapszódia,
Hősköltemény vagy ballada
Megírható. De az élet:
Egy elsikkadt trilógia...

Élet

De furcsa, különös az élet:
Ha sírni kéne, nevetünk;
Meghasonlott a szívünk, lelkünk,
És gyűlölködve szeretünk.

Mások asszonyait kívánjuk,
S a semmiért mindent adunk.
Bolondos játék életünket
Eltékozolva meghalunk.

Békét óhajtva háborúzunk;
Folyók medrében vér csobog...
Nyikorgó bölcsők lágy ölében:
Halálraítélt gond nyafog.

Gyilkolni és asszonyt ölelni,
Micsoda dőre gondolat!
Mégis így hordjuk vállainkon
A gyarló évszázadokat.

Rangkórságtól szédült zsiványok
Vezetik a népet vakon,
S millióknak kell elvérezni
Egy ostoba gondolaton.

De furcsa, különös az élet;
Ha sírni kéne, nevetünk.
Egymást öljük, s hogy mégis legyünk:
Ölelünk és szeretkezünk.

Varázslat

Egy zöld erdő kanyargós útján
Ballagtam lassan, csendesen,
S egy fatönkön – lehorgadt fejjel –
Sírt, zokogott egy idegen.

Megszólítottam: „Mondd, ki bántott?
Miért hullanak a könnyeid?
Nézd ezt a pompát: napfényt, lombot.
Ez minden szívet földerít.

Nyár van. Az erdő daltól hangos,
Millió madár énekel.
Asszonyok, leányok kacagnak,
S a virág is mámort lehel.
Szerelmes lepkék kergetőznek
S a fű között millió bogár
Szerelmesen keresi párját.
– És mind a párjára talál.”

Az idegen – fátyolos hangon –
Csak ennyit mondott: „Ostoba!
Miről beszélsz? Mutasd meg, hol van
Az élet boldog mámorel!”

Azóta sivatagban járok,
Ahol egy fűszál sem terem,
S úgy érzem, hogy az egész világ
Egy kihalt, siket jégverem

Elsüllyedt emlékek terhével
Megyek egy úttalan úton.
S az idegent, ki elvarázsolt:
Bomolva, sírva átkozom.

Rövid mese

Mérföld-lépő csizmát
Nem hordott a lábam,
A világot mégis
Össze-vissza jártam.

Kerestem valami
Mesésen szép dolgot,
Kerestem egy embert,
Aki nagyon boldog.

De bármerre mentem,
Akármerre jártam,
Azt a boldog embert
Seholsem találtam.

És most rövid mesém
Be is fejezhetem,
Mert igazán boldog
Nem lehet senki sem!

Haldokló vágyak sírdogálnak

Már elfelejtettem szeretni,
Forró csókokat régen kaptam,
És kezd a lelkem dideregni,
Mert jéggé változott az ajkam.

Vágyakat nem ébreszt a csókom.
Minek az ajkam? Borra, dalra,
Ha úgy nézek az asszonyokra,
Mint könnyel ázott ravatalra?

Tegnap is öleltem, csókoltam,
Ma is fogok asszonyt ölelni.
Egy halk sóhajtás száll felém csak,
És nem történik semmi, semmi.

Tündéreket hajhászó szívvel
Libbenő szoknyák után járok,
De nem akarnak észrevenni
Az elátkozott tündérlányok.

Árván maradok minden éjjel;
Lángoló szerelmek nem várnak.
Az éjtszakában könnyek hullnak;
Haldokló vágyak sírdogálnak.

Valakihez

Elhoztam volna a mezőkről
A vadvirágok illatát,
És leloptam volna az égnek
Millió, fényes csillagát,
Hogy lábaidhoz tegyem.

Hazudtam volna igazságot;
Megszégyenítve bölcseket.
És ezerféle csacsiságot
Mesélgettem volna neked,
Hűtlen szerelmesem.

Arany álmaim ködbe hulltak
Borongó, őszi alkonyon;
Szívedhez idegenek nyúltak
Vágyakkal telt, kínos napon,
Hogy elraboljanak.

Nevedet nem örökítem meg:
Ne tudják, hogy szerettelek.
Minden csókodra átkot hintek,
S felejtelek, felejtelek...
– És mégis áldalak!

Ne engedd a rózsát letépni

A rózsákat mindig szerettem.
(De szép is volt a rózsát nézni.)
Becézgettem, álmodtam róla,
De soha nem tudtam letépni.

Volt egy szál harmatos kis rózsám:
Csókolgattam és becézgettem
Bársony szirmait, töviseit,
És gyökeret vert a szívemben.

Nem volt drágább és szebb virágom;
Benne volt a halál s az élet.
Kicsi virág, te nem tudhattad
Ezt a bolondos semmiséget.

S egy nap szívemre vert a végzet:
A rózsám lent feküdt a sárban.
És én csak néztem, néztem, néztem
Vérző szívvel, semmivé váltan.

A rózsákat mindig szerettem,
S most nem tudok rózsára nézni.
Jaj, mégis szeretem a rózsát.
Ne engedd a rózsát letépni!

Az nem igaz

Hogy én is csókoltam, öleltem,
Hogy számomra is volt tavasz,
És mosolyogtak rám a lányok:
Én nem hiszem! Az nem igaz!

Hogy jártam virágos kertekben,
S hevertem zöldellő gyepen
Pacsirták dalán elmerengve:
Az nem igaz! Én nem hiszem!

Ajkamon rég elhamvadt csókok
Álmodnak édes álmokat,
De nincsen perc és nincsen óra,
Mely visszahozná azokat.

Egy romba dőlt világban élek,
S a múlt álmaim keresem.
Pedig tudom, hogy azokat már
Nem találom meg sohasem.

Mint egy hűséges, vén komondor
A viharverte küszöbön:
Úgy állok sorsom kapujában,
S emlékeimre őrködöm.

...Hogy ne lehessen soha többé
Nótás kedvű, vidám kamasz,
S hogy nem kellek már senkinek sem:
Mégsem hiszem. Az nem igaz!

Halottak napján

Gyászfelhők úsznak a novemberi égen.
Szár az avar zörög hideg, őszi szélben.

Öreg temetőben fáradt lábbal lépnek;
Fejfákat keresnek az ifjak és vénék.

Kovácsolt vaskapu sikongva csikordul;
Besüppedt sírokra millió könny csordul.

Halottak ünnepén feketék az álmok,
Mégis fehérek a krizantém-virágok.

Mécsesek pislognak a fekete éjben,
És a sok krizantém virít szerteszéjjel.

Komor néma fejfák őrt állnak az éjben.

Szár az avar zörög hideg, őszi szélben...

Látogató

Egyik éjjel ágyamra ült
Egy régen eltűnt ősmennek szelleme.
Reám nézett és kényszerített,
Hogy egy kicsit beszélgessek vele.

„Mondd, gyermekem” – kezdé a szellem,
És közben jóízűen kacagott.
„Ugye most is oly balul élnek
– Mint az én időmben – a magyarok?

Mert valamikor egymást téptük,
Mint horpadt bordájú, éhes ebek,
S a házainkat gyújtogattuk,
Mint egy vásott, őrült, gonosz gyerek.

Fegyvert csináltunk a kaszákból,
De békét üvöltött minden torok,
És szent pofákkal imádkoztunk,
Míg porig égtek a kolostorok.

Humanitásról zengedeztünk
És patakokban zuhogott a vér.
Fényes pompával ünnepeltünk,
S a proletárnak nem jutott kenyér.”

Verejtékezve felhörögtem:
„Megállj! Ne kínozd a lelkem tovább!
Úgy maradt minden, ahogy monddod:
A boldogság most is csak délibáb.”

„Szegény bolondok.” – szólt a szellem,
Majd kacagva a semmibe veszett.
– És az a kacaj azóta is
Nyugtalanítja, rágja lelkemet.

Bűnös könyvek

Láthatatlan, züllött lelkű író
Az élet – és sok könyvet megírt.
Gyászos tintával firkálta össze
Lelkünket: e hófehér papírt.

Imitt-amott nagy pacákat ejtett:
Sok csúnya folt éktelenkedik
Gonosz művén. Szerencse, hogy egyszer
Elégetik – pokolra vetik.

Förtelmesebb könyvet még nem írtak
Istenek, szentek, apostolok...
Átkozódnak, gyilkolnak és sírnak
Az elpackázott papírlapok.

Arany tintával kellene írni
Ezeket a lélekkönyveket,
S egy szót százszor, ezerszer leírni:
A legszebb szót, azt, hogy szeretet.

Duna

Európa vén vándora
Mindig nyugtalan, mindig fut.
Várostól városig szalad,
S meglátogat sok kis falut.

Hullámain megvénültek
Hosszú, nehéz évezredek.
De örökifjú maradt ő,
És csintalan, mint egy gyerek.

Néha hűsködve mossa el
A gátakat és partokat,
Vagy szerelmesen csókolja
A fürdőző leányokat.

Mélyében titkok rejlenek:
Bánat, gyász és tragédia.
Sok mindent tudna mesélni,
De nem mond el semmit soha.

Ha tüzek gyúlnak partjain,
És jaj sikolt vagy vér csöpög:
A vén Duna egykedvűen
És némán továbbhümpölyög.

Utolsó őszi dalom

A szívemre lehelt az ősz,
Míg elszállt nyarakat sirattam.
Az elmúlás is megelőz,
És menekül félve, riadtan
A haldokló lombok alatt.

Csak én vagyok, aki marad
Őszben, télben, tavaszban, nyárban,
És várok meddő csókokat
Az elmúlásban, pusztulásban,
Míg lázasan csillog szemem.

Nincs könnyem, mégis könnyezem.
Bár ígéri az őszi alkony,
Hogy jönni fog szerelmesen
Egy csodálatos, csókos asszony
Az alkonyoknak alkonyán,

Hogy még egyszer égjen a szám
És énekeljen. Énekeljen,
Ha szívem hunyó parazsán
Fázósan bóbiskol a lelkem,
Mert úgy érzem, hogy meghalok.

Hófehér szárnyú angyalok
Fognak virágot szórni rám,
Ha többé már nem csókolok.
S ha visznek Szent Mihály lován,
Még utoljára meglesem

– Akik kísérnek csendesen –
A habruhas leányok között
Zokogó Álom-Kedvesem.
...Nézni fogják a csókbetyárok,
Hogy elrabolják jussomat.

A ködbe borult fák alatt
Szívemre hull egy kis levél,
S a lányok habruhájukat
Tépni kezdi az őszi szél...

(1950)

Halotti tor

Egy füstös vendéglőben ültünk,
S néztük a korhelyek hadát.
Búsan ittuk az olcsó lőrért:
Sándor és én, két jóbarát.

Sándor szemében könnyek égtek,
Lelke sóhajjal volt tele.
(Szegény barátom! Tegnap halt meg
Tizennégy éves gyermeke.)

Könnyei a borába hulltak,
Néztem a hulló könnyeket.
Vigasztalni szerettem volna,
S az én könnyem is megeredt.

Mit is mondhatnék, jóbarátom?
Szívemben ég a fájdalom,
Mert azt a derék, huncut kópét
Megszerettem én is nagyon.

Sóhajjal beszéltünk egymáshoz,
De értettük egymás szavát.
Egy bús emlékkal gazdagodtunk,
Sándor és én, két jóbarát.

Epigramma

Kölyök! Ez több volt a tréfánál.
Korán kérted a szemfedőt.
Huncut voltál. Most is betyárul
Itt hagytál minden szenvedőt!

Őszi eső

Esik az eső. Valaki
Könnyezik az égi tivornyán.
Hulló könnye zokogva fut
Végig a vén bádogcsatornán.

A haldokló őszi lombok
Szomorú, égi könnyben áznak,
S az ezüst esőhúrokon
Szellősóhajok citeráznak.

Apró tócsák fénylő szeme
Vakon hunyorgat fel az égre,
Mintha ködbe vont titkokat
Fejtegetne, fürkészne, nézne.

Szomorú, minden szomorú.
Esős bánatban úszik minden,
S könnyes, őszi melódiák
Muzsikáinak a szíveinkben.

Kerepesi temetőben

Mennyien vannak hosszú sorban
A történelmi nagy nevek.
Éltek, mozogtak, mosolyogtak,
Sírtak – és többé nincsenek.

Erényük, művük, alkotásuk:
Hosszú időig megmarad,
S ők hamarabb, semmivé váltak,
Mint az érzéketlen anyag.

Miért oly véges az az élet,
Mely fennkölt lelkű és nemes?
Itt úgy érzem, hogy nagy célokért
Törekedni nem érdemes.

A nemzetek nagy alkotói
Köddé válnak. Úgy tűnnek el,
Mint csillagos, fehér hópelyhek,
Mikor valaki rálehel.

Ember, ne tagadd

Ne tagadd: te is gondolkoztál
Múlándó életed felett,
És megdöbbenve számolgattad
Negyven vagy ötven évedet.

Ágyadban álmatlanul fekve
Elszorult a lélekedet,
S a tűnő évek mázsás súllyal
Nyomni kezdték a melledet.

Eszedbe jutott, akit szeretsz,
És az, aki téged szeret,
És sóhajtozva nyeltesd vissza
A láthatatlan könnyeket.

Láttál a lázas éjtszakában
Koporsókat és rémeket,
És siket fülekkel hallgattál
Könnyes, halotti éneket.

Hogy negyven, ötven, hatvan évből
S hogy az életből mi marad?
Tudom, hogy gondolkoztál róla,
Ó, ne tagadd, ó, ne tagadd!

Rendetlen rend

Első asszony íze van a számon;
Anyám tejét kóstolgatom.
Így kíséretet az élet útján
Az öröm és a fájdalom.

Egy nagy rendetlenség az élet,
Ahol a rendet keresem.
Azt a rendet, amit a földön
Nem találhat meg senkisé.

Anyám lágy emlőin keresztül
Fonnyasztottam el életét.
Az életben ővolt az eszköz
És én voltam a cél, a tét.

Mi hasznom, hogy anyámból nincs más,
Csak széthulló, száraz burok,
S hogy tejének ízével számon
Én is sárgulva fonnyadok?

Mi haszna volt anyámnak abból,
Hogy világra szülte fiát,
És úgy nézte a vergődésem,
Mint az Ördög a bibliát?

Ó, élet szent rendetlensége:
Szentségtelen hiba van itt,
Mikor az ember nem találja
Csillogó, színes álmait!

Báránkáim

Rím-báránkákat terelgetek
Fehér, papiros-legelőn.
Szívemből sarjadt kis jószágok
Méláznak a kopár mezőn.

Leheletemből táplálkoznak,
S könnyemből oltják szomjukat.
Szegény, számkivetett árváim:
Búsan nézik gazdájukat.

Én is búsan nézek reájuk:
Kis létüknek mi célja van,
Mikor a jámborság, szelídség
Nevetséges és céltalan?

De egyszer csoda fog történni,
Ha a sok apróság megnő:
Oroszlánokkal, tigrisekkel
Lesz tele az a legelő!

Hajszol a lelkem

Valahogy másképp teszek mindent,
Mint ahogy a lelkem szeretne.
Ó, ez a gyarló test mennyivel
Különb, jobb és bátrabb lehetne.

Mert tűz, emésztő tűz a lelkem,
S nyugtalanít, kerget, hajszol.
Ő az oka, hogy sokkal több jut,
Mint amennyi kéne a bajból.

És én megyek, rohanok tovább,
Mint akit a démonok űznek.
Mert a lelkem, nyugtalan lelkem:
Neki hajt újabb bajnak, tűznek.

Piros sárkány

Kedvemet, ezt a piros sárkányt,
Föl a magasba röpítem.
Csapongjon jókedvűen, vígan
Ez utolsó játékszerem.

A zsineget erősen tartom,
S játszom vele, ahogy szabad,
De attól félek, hogy a zsineg
Valamiképpen elszakad.

A sárkány bátran száll a légben,
Míg én aggódva nézek fel.
Ő zörgő hangot küld a földre;
A papírsárkány énekel.

Hű játékom, sárkányom, kedvem,
Dalolva zörgő papírom:
Hányszor tépte el zsinegedet
A felviharzó fájdalom?

Kedves sárkányom, amíg lehet
Vidáman, dalolva repül,
S ha viharfelhők tornyosulnak:
Menekülj innen – menekülj!

Nyergelünk, nyargalunk

Fölemel a magas,
Lerángat a kétség,
Hogy röppent a remény,
Hogy lehúz a mélység.

Csüggedés és remény:
Két hóbortos véglet.
Mégis ez a nagy rend,
Ez maga az élet.

Díszítjük, ékítjük
Csókkal, könnyel, vérrel,
Imádságos szívvel,
Görcsbe rándult kézzel.

Nyergelünk, nyargalunk,
S ha lehull az ember:
Tovább fut az élet
Az üres nyereggel.

Vermekbe, csapdákba,
Rejtett törbe lépünk,
S egy napon rájövünk,
Hogy már nem is élünk.

Játszom

Játszom a rímekkel, szavakkal,
S nézem, hogy hullámszik az élet.
Komolyan indult sorsom is
Végzetes játékokba tévedt.

Játszom a könnyekkel, mosollyal,
És mielőtt még megutálnám,
Úgy nézem magam életét,
Mintha azt nem is én csinálnám.

Játszom a vízzel s tűzzel is:
Egyik hűsít, a másik éget.
Játszom, mert mást nem tehetek,
Játszom, mert csak játék az élet.

Ma ünnep van

Ma ünnep van. Legendák járnak
A karácsonyi ég alatt.
Az éjtszakában fények gyúlnak,
S a szívekből is fény fakad.

Békességről és szeretetről
Zeng a dal ezen a napon;
Szeretetről, mely félve bujkál
Egy távoli kis csillagon.

Békességről, ami még nem volt,
És talán nem is lesz soha,
Mert halványan égnek a fények
És túl sötét az éjtszaka.

Ma ünnep van. Mosolygós ünnep.
Örömtől csillog a szemünk.
Hitet sugárzó fények gyúlnak,
És mégis félve reszketünk.

Karácsonyfák

Kivágtak egy kis zöld fenyőt,
És ki lett vágva sok más társa,
Hogy ünnepi hangulatot
Vigyenek a meleg szobákba.

Aranyos díszben álltak ott,
Körülöttük: ragyogás, pompa.
És azt mondták az emberek:
„Milyen szép ez a karácsonyfa.”

S a fa feledte társait,
Akik ez erdőben maradtak.
Úgy érezte, különb lett ő,
Mert sok cifra díszet rája raktak.

De elmúltak az ünnepek,
(Hiszen egyszer mindennek vége.)
S az elszáradt, meghalt fenyő
Ki lett hajítva a szemétre.

És az erdőn maradt fenyők,
Akiknek nem jutott fény, pompa:
Tovább élnek. És boldogan
Néznek a fénylő csillagokra.

Minden csak politika

Fényes termek, kis szoba,
Drága selymek, rossz ruha.
Parfümillat, izzadság,
Fonákul áll a világ.

Így van ez és így is lesz:
Szegény s gazdag mindig lesz.
Az életben nincs hiba:
Minden csak politika.

Szálkakeresőknek

Volt már egy-egy kritikusom,
S igen csodálkoztam azon,
Ha kritizált az ostoba,
Ki verset nem írt még soha.

Mit tudja az ilyen szegény,
Hogy milyen a jó költemény?
Keresgél: boncol, ront és bont,
S másokra mondja, hogy bolond.

De aki szálkákat keres,
Az még szóra sem érdemes,
Mert a legtöbb ilyen legény
Gerendákat hord a szemén.

Minden és egészen

Minden kell nekem, minden és egészen,
Én nem alkuszom meg sohasem tötrészen.

Tudtam magamat mindenen túltenni.
Félre a konccal, inkább nem kell semmi!

Vad magyar vagyok. Magyar a javából,
Aki mindent ad – akkor is, ha másol.

Aki mindent ad, mindent és egészet,
Amit nem öl meg féreg és enyészet.

Az élet is: más élet folytatása.
Nem kell hűhó és szörnyűséges lárma.

Aki többet ad, mint én tudok adni:
Kezdheti máris dolgait kirakni.

De ne feledje, van egy kikötésem:
Minden kell nekem, minden és egészen!

Ha könnyé válna

Ha könnyé válna minden bánat,
És elöntené a világot:
Vajon lenne-e olyan ember,
Ki meglelné a boldogságot?

S ha abban a szörnyű tengerben
Vergődni, úszni kellene:
Vajon lenne-e olyan ember,
Aki nem fulladna bele?

Megy a vonat

Megy a vonat. Valamit elvitt.
Csak én, csak én nem mehetek.
Álmaimba is belezúgnak,
Dübörögnek a kerekek.

Élet, élet: bolondos játék;
Dohogó, fekete vonat.
Csattogó váltókon, síneken
Viszi az ifjúságomat.

Megy a vonat és nincs megállás.
Csak én állok, én maradok,
És dübörögve száguldoznak
A könnyörtelen vonatok.

Élet, élet: te rohanó rém,
Te csúnya, fekete vonat:
Ne vidd el még, ne vidd el tőlem
Az ifjúkori álmokat!

Megy a vonat. Valamit elvitt.
Csak én állok, én maradok.
Hahó! Várjatok, megálljatok,
Ti könnyörtelen vonatok!

Beszéljen, aki okosabbat mond

Nem hülyékhez szól az okos beszéd,
S nem süketeknek való a zene.
Hogy megérthesse süket és hülye:
Ahhoz valami csoda kellene.

Vagy én vagyok csak egyedül bolond,
És nem tudom már, hogy mit akarok,
Mert békén folyik a világ sora,
Csak én vélem, hogy minden kavarog?

Csupa derű az élet mindenütt,
S az emberszívben nincsen rossz, csak jó.
Ámor nyíla szeli a levegőt
A harcban is – és nem puszkagolyó.

Itt: minden kéz simogatni akar;
Nincs görcsbe meredt, gyilkoló ököl.
Minden ember ártatlan és szelíd,
Csak néhány őrült gyilkol, öldököl.

Ha mégsem így van, mert más a való:
Beszéljen, aki okosabbat mond,
És győzze meg lázongó szívemet,
Nyugtasson meg, hogy én vagyok bolond.

Magyar mezők vándora

Bánatverte magyar mezők
Bús vándora volnék,
Ahol régi magyar jajok
Átka bitorol még.

Fogam vacog. Sötétség van.
Az utat nem látom.
Mint lidércfény, úgy imbolygok
A nagy pusztaságon.

Ingoványban, pocsolyákban
Gépiesen lépek.
Önmagamnak vagyok árnya:
Hazajáró lélek.

Irtózatos ez a nagy csend.
Vigye el az ördög!
Elüvöltöm magam, de csak
Hangtalanul hörgök.

Futnék innen, menekülnék,
De hiába minden:
Azok a bús magyar mezők
Nem engednek innen!

Talán eljön az az asszony

Nem asszonyok fognak siratni,
Csak az őszi ég ejt egy könnyet,
Mikor béna porhüvelyemre
Rákaparják a barna földet.

Pedig mennyi sok kedves asszony
Csodálója és híve voltam,
Még azoké is, kiket soha
Nem öleltem és nem csókoltam.

Tudtam vad tüzekkel lángolni,
És csendes dalt áldozni értük,
Rejtett parázsként emésztődni,
Ha megvillant fehérlő térdük.

Tudtam egy nőnek minden lenni,
S benne szeretni minden nőt,
Mert benne csókoltam a csókos
Félénkeket és vakmerőket.

Nem fognak asszonyok siratni,
De talán eljön az az asszony
– Akiben annyi nőt szerettem –,
Hogy utoljára megsirasson.

Még akkor is, ha nem szerettem

De boldog lehet az az asszony,
Aki ölel és csókol engem,
Aki a szívébe tud zárni
Még akkor is, ha nem szerettem.

Mert nem vagyok én feledékeny,
Sem könnyelmű, sem csalfa, léha,
Csak egy porszemnyi boldogságot
Szerettem volna néha-néha.

Egyetlen forró ölelésért
Odaadtam volna a lelkem,
És egy csókért meghaltam volna
Még akkor is, ha nem szerettem!

Bátraké az éj

Bűnbe estem, mert bűn az is már,
Ha verseket írok.
A tollam: szörnyű hóhérszerszám,
Könyörtelen gyilkos.

Tintasüveget szúrok szíven
És a fekete vér
Fehér papírlapokon kúszva
Vádol, kér és mesél.

Éjekbe fulladt nappaloknak
Lázálmait lesem,
És felmutatom a szívemet
Egy tintás tollhegyen.

A gyáváknak: nappal világít,
De bátraké az éj.
Te szegény, sebzett, tintás szívem.
Légy bátor és ne félj!

Dalolj bele az éjtszakába,
Ha lesnek is reád.
Ne félj, ne félj, és bátran dalold
A szabadság dalát.

Bűnös szívemnek, életemnek
Egy bűne van: a dal.
Ne félj, szívem, és bátran birkózz
Az éj árnyaival!

Allegória

Daliás álmokat ölelget
Az éj, e bús, barna leány,
És ezüst könnye végigömlik
A hold sápadt fénysugarán.

Lágy felhőpaplan alatt reszket
Csillagbimbós szép kebele,
S a harmathullástól megborzong
Hangtalanul verő szíve.

Mikor a hajnalpír felragyog,
Meghal az a barna leány,
S láthatatlan teste elnyúlik
A napsugár ravatalán.

Különös reggel

Olyan reggel volt az is, mint a többi,
S én ballagtam a nagyvárosi utcán.
Arany kacajjal ébredt fel a nap,
S egy vén harang jóreggeltet köszönt rám.

Autók tülköltek, villamos csilingelt;
Hétköznapi volt az utcai lárma,
S én elindultam a templom felé
Tétován, lassan, sokszor meg-megállva.

A vén harang csak zúgott, egyre zúgott,
Míg én lehajtott fejjel bandukoltam,
S beszédültem a templom ajtaján,
Hogy elsirassam a jelent s a múltam.

Imádkozni már régen elfeledtem:
Hitem megölte a csók és az asszony.
De mégis vártam valami csodát,
Ami ajkamról szent ígét fakasszon.

Csak álltam, álltam némán, szótlanul...
És a várt csoda késett, egyre késett,
S a szemeimből megeredt a könny,
Mert elfeledtem régen az ígéket.

Lesz-e olyan asszony?

Nem tudom, lesz-e olyan asszony,
Akit forrón szerethetek,
És velem jönne, mellém állna,
Ha fáradt vagyok és beteg?

Megértés, hűség, tiszta lélek:
Tűnő álmom volt csak nekem,
Mert láthatatlan tündéresszony
Az én hűséges kedvesem.

Pedig jó lenne, hogyha volna,
Amilyen még nem volt soha;
Akiben feloldódna sorsom
Keserűsége, bánata.

Valaki, aki tud hazudni
Valami igazat, nagyot;
Hogy az első és az utolsó
Szerelmes vágya én vagyok.

Aki nem kérdez és nem vádol,
Amikor eléje megyek,
És úgy ölelne, úgy csókolna,
Ahogy tud és ahogy lehet.

Nem tudom lesz-e olyan asszony,
Akinél megpihenhetek.
Pedig jó volna, hogyha lenne,
Mert beteg vagyok, nagy beteg.

Áldomás

Igyunk! Eleget őrlődünk
Gőzösökön, kocsin, gyalog,
S eleget rágódtunk a léten,
Mint elkárhozott angyalok.

Igyunk! A mámor szebb világot
És szebb életet tár elénk.
Puha ágynak látjuk majd azt is,
Ha szakadék ásít felénk.

A józanság most agyat bomlaszt,
Lelket rombol és testet ölt.
Igyunk, igyunk a józanító,
A megnyugtató nedűből!

Igyunk! Utolsó áldomás ez.
Igyunk, amíg van telt pohár,
Mert csak az boldog itt a földön,
Aki mámoros fejjel jár.

Csak most tudom

Harminchatéves lázba szédült,
Álmokat hordó éjtszakán
Eszembe jutott egy asszony,
És könnye hullt reám.

Puha, meleg kebleket érzek
Sápadt, borostás arcomon.
Ajkamra ömlött életét
Most visszacsókolom.

Zengő sóhajjal adom vissza
Emlékké vált édes dalát,
És remegve simogatom
Drága, selymes haját.

Ennyi lágyság, ennyi melegség
Asszonyban nem volt még soha!
Csak most tudom: ő volt nekem
Az élet mámora!

Csak most tudom, hogy egy asszonyé
Volt minden lázas éjtszakám,
Most, mikor eszembe jutott
Az én édesanyám!

(1948)

Hallgattam és verset írtam

Sok szavam volt, s lett volna több is,
De a beszédet, jaj, meguntam.
Most már látom, hogy bűn volt az is,
Ha hallgattam vagy verset írtam.

Nagy akarások ösztönöztek
A hallgatásra és a dalra:
Rímbe font korbáccsal akartam
Lecsapni a tunya magyarra...

Sok szavam volt s lett volna több is,
De hangom elnyomta a lárma.
Csak hallgattam és verset írtam,
S rájöttem, hogy minden hiába.

Csalódás és boldogság közt

1.

Az első boldogság hazug volt.
Talán nem is volt soha fénye,
De nem tudja az észrevenni:
Aki mindig felnéz az égre.

A szívből nem lehet kitépni
A beléakadt fájó horgot,
És hiába nézünk az égre,
Ha kínoznak a földi dolgok.

2.

A csalódás és boldogság közt
Úgy vergődik a földi lélek,
Mint egy kóbor, éjjeli pille,
Mely csábos lámpafénybe tévedt.

S ha van egy kéz, mely megkegyelmez,
S az égő lámpafényt kioltja:
Akkor már késő, mert a pille
Halálra égve hull a porba.

Egy mese végére

... És azután úgy éreztem magam,
Mint akinek a kezét, lábát törték,
És lekopott az életről a szín,
A csillogás, az illat és a festék,
S én mentem, mentem némán, szótalán.

Elvesztettem az irányt és a célt.
Két zavart szemem óriásra tágult,
S elnézett a végtelen semmibe,
Ahol valami örökre lezárult.
De a szívem – a szívem mégis élt.

Döngött, dörömbölt ez a kergült szív.
Azt dörömbölte: vége, vége, vége...
Szivárvány helyett fekete abroncs
Csapódott föl a szörnyülködő égre,
S a halál hív – azóta egyre hív.

A mesét végképp befejezhetem:
A hős királyfi legyőzte a sárkányt,
És búslakodik mégis, mégis árván
Egy nemlétező meseszigeten.

Ugye másképp lesz?

Mi van, amit még nem mondtam el,
Vajúdva, sírva, énekelve?
Hogy tépetten és remény nélkül
Bandukoltam szépet keresve.

Hogy útszéli kő volt a párnám,
Hogy kenyereken átok égett,
És könnyben úszó imádsággal
Hullajtottam a verejtéket.

Hogy sóízű véretem nyaltam,
Ha lázas vágyak marták számat,
S hogy büszke szívvel hordtam mégis
Ronggyá koptatott, rossz ruhámat.

Hogy hitvesemnek, gyermekemnek
Csak a nyomorból tudtam adni,
Hogy mosolyogva néztem rájuk,
S e szív nem tudott megszakadni!

Mondjátok el, ti kóbor szellők
És meséket suddogó hársak,
Hogy új világ csókolja lelkét
A kiéhezett proletárnak.

Mondjátok el, ó, mondjátok el
Mindenkinek, ki hinni tud még,
Hogy álom volt mindez, csak álom:
Egy bús, lidérces, fájó emlék.

(1941)

Rossz vagyok

Szívemben, mint a vulkán mélyén,
Lázongva forr a gyűlölet.
Én nem tudom alázatosan
Meghajtani a fejemet.

Milliók jaja lázad bennem,
Milliók rongya fojtogat.
Pusztuljak el e küzdelemben,
De meg nem adom magamat.

Hűséges eb nem tudok lenni,
Ki ura kedvét keresi.
Láncra vert oroszlán a lelkem,
És bilincseit tördeli.

Lázítok milliók nevében,
S a pompák várát döngetem.
Le kell dőlni a büszke várnak,
Mert milliók vannak velem!

Nincs több alku és nincs több várás!
Kopott hadak sereglenek,
S halálhörgésbe, vérbe fúlnak
A vad, tivornyás reggelek.

Lázítok milliók nevében;
Dacra és tettere lázítok.
Letelt az idő, és az óra
Már nemsokára ütni fog.

Magyar echo

Nem Rózsa Sándor karikása
Csördül, sem „Isten ostora”.
Most új betyár világot élünk,
Amilyen még nem volt soha.

Felhördülnek a magyar puszták,
A tarka, délibábosok:
Betyárok helyett zsarnokokkal
Vannak telve a városok.

De kihallatszik a pusztába,
Hogy átkozódik a magyar.
S a pusztaságok felzokognak,
Mert ott is mindent gyom takar!

Nem Rózsa Sándor karikása
Csördül. Ez a tömeg jaja.
És visszhangként felelget rája
A magyar puszták sóhaja...

Kórház

Mintha egyetlen kórház lenne
A világ, és az emberek
Úgy szédelegnek bajaikkal,
Mint a halálos betegek.

Gyógyíthatatlan kór a sorsuk:
Megnemértés, küzdés, viszály,
S a professzor: az Úristen is
Tanácstalanul álldogál.

Hiába minden, nincs orvosság,
Nincs, ki segítsen a bajon,
S a betegek sorban kimúlnak
Az „örök műtőasztalon”.

Hörgés, jajgatás tölt be mindent,
És szállnak furcsa illatok,
Az egész kórtermet betöltik
A fullasztó koldusszagok.

A lélekharang örökké szól,
Mert öl, gyilkol, pusztít a láz,
És elnyeli a pusztulókat
Egy rettenetes hullaház.

Poéták születése

Hiszen a nőről írtak már elégszer:
Rosszat is, jót is, csúnyát és csodását,
De amíg nő és csók lesz a világon,
Mindig újabb s újabb poéta támad.

Mert ott kezdődik, ott végződik minden,
Ahol a szívünk veszettül megdobbant:
Mikor reánk néz egy csókoló néember,
S a bölcsességünk, gőgünk összeroppan.

És ott kezdődnek el azok az álmok,
Amik szépek és csúnyák is lehetnek.
És ott kezdődnek el a csacsiságok:
Élnek, ölelnek, csókolnak, szeretnek.

Ameddig nő és csók lesz a világon,
Mindig fog szólni, zengeni a nóta,
Mert a csókokból, vágyból, karolásból
Születik újabb és újabb poéta.

Öreg legény csókos éje

Szentségtelen szentek árnyai
Jöttek felém egy szédült este
Fehér kebelrel, csókot intve,
Vad, lázas szemeket meresztve.

Oltárokat tépázó kedvvel
Hunyorítottam a sötétbe,
S az asszonyszentek csipkés selymét
A vágyam darabokra tépte.

Villanó, fehér márványszobrok
Simultak hozzám lázt lehelve,
És megégették a lelkemet
Sírva, nevetve, énekelve.

De jött a hajnal s elzavarta
A csókos szentek éji árnyát,
És tépni kezdte öreg szívem
Kopott billentyűs orgonáját.

Halálsikolyt zúgott a hangszer:
A legőszintébb vox humanát.
Vérző hajnalban búcsúztatva
A vágyak csókos éjtszakáját.

Egyszer még nagy úr leszek

Óseimhez megtérek én is
Annyi csetlés-botlás után,
És végig fogok nyújtózkodni
Egy cifra, mennyei subán.

Nem hajbókoltak színem előtt
Bárok, grófok és hercegek,
De – Isten engem úgy segéljen –
Egyszer én még nagy úr leszek!

Mert arról az égi subáról
A földre akkorát köpök,
Hogy holtukig megemlegetnek
A gonosz földi ördögök!

Gyűlölöm az embereket

Gyűlöllek téged, kit a gondtalanság
Pénzszagú karja magához ölel,
S kényszerít arra, hogy sok mást lenézzél,
Mert a sorsod csak a gőgre nevel.

Gyűlöllek téged, ki kenyérért küzdve
Alázatosan hajtod le fejed,
De a szívedben olthatatlan lánggal,
Titokban ég az örök gyűlölet.

Gyűlöllek téged, lázadó, hitetlen,
Ki átkozod az Istent és eget;
Ki elárulod egy pipadohányért
Szülőhazádat és lelkedet.

Gyűlöllek téged, alázatos, jámbor,
Ki a légynek sem tudnál ártani,
S téged, ki félve nézel fel az égre,
S nem rendít meg a sors csapásai.

Gyűlöllek téged! Gyűlölök mindenkit!
Mégis úgy érzem, hogy mind szeretem,
Mert a mosoly, a könny, dac és alázat
Olyan, mint az én gyarló életem!

Itt álmodom

Itt álmodom a Duna mellett
Én is, mint annyi sok magyar.
Bomlott álmok közt ringó szívem
Nagyszerűbb álmokat akar.

Álmodom, de ez nem is álom.
Furcsán csobognak a habok.
Én nem tudok álmodni többé,
Mert én már rég nem én vagyok.

Virrasztó vágyaim lámpáit
Még gyújtogatnám örömet,
És hirdetném a vén Dunánál,
Hogy legszebb város: Budapest!

De távoliak már a fények,
És Pest sem az én városom,
S az asszonyom, akiért éltem,
Már nem is az én asszonyom.

Itt álmodom a Duna mellett
Én is, mint annyi sok magyar,
De félek, hogy holnap a szívem
Többé álmodni nem akar.

Bársonyfekete éjben

Bársonyfekete éjben
Rohan egy batár.
Vészes hangon kuvikol
A halálmadár.
Száll egy pille, sötét pille,
Nesztelenül száll.

Orvosságos üvegek,
El ne törjeteK.
Sírdogál egy kis beteg,
Jól ügyeljeteK.
Sír az anya és az óra
Álmosan ketyeg.

Végtelen az éjtszaka,
Végtelen az út.
Bársonyfekete égről
Egy csillag lefut.
Lidércfények lengenek, nehéz paták döngenek.
Fut a batár, fut.

Éjfél kongat a harang.
Hangja messze száll.
„Kuvik, kuvik” – rikoltoz
A halálmadár.
Gyeplő szakad, sárba ragad
A kopott batár.

Eltörtek az üvegek.
Ó, jaj, borzalom!
Káromkodik a kocsis
A rozzant bakon.
Nincs több remény, sápad a fény
Egy kis ablakon.

Elhallgatott a kuvik,
Nehezül a csend.
Hová lett a pillangó,
Merre, merre ment?
Ott a pille, halálpille,
A szobában bent!

Vak Isten szikrája

Egyik kezem az Északi-sarkot,
Másik kezem a Déli-sarkot fogja.
Bennem vajjúdik az egész világ
Nyomorúságos üdvössége, kínja.

Mellemben is a világ szíve döng.
Bennem hullámszik óceán és tenger.
Bennem feszíti acélbörtönét
A bilincsbe vert, meggyalázott ember.

Egy vak Isten szikrája szállt belém,
Hogy új ígét, új hitet harsonázzon,
S az elsüllyesztett lelkek éjjelén
Az emberekbe új életet rázzon.

Karjaimmal a világot fogom,
És meg-megrázom kínlódva, hörögve:
Gyenge vagyok! Jaj, Istenem, segíts!
Segíts, segíts, mert én roppanok össze!

Valaki búcsúzik

Egy ismerős melódia
Száll a múltból felém.
Ma végső búcsút int nekem
Egy régi, víg legény.

Nótázva, kacagva szalad
A vén hársfák alatt,
És én fáradtan hunyom le
Könnyes pilláimat.

Rémülten lüktet a szívem:
Nemsoká meghalok!
– S az a legény hiába fut,
Mert jaj, az én vagyok!

Végső kísérlet

Tenyeremre teszem a szívem,
S az emberek közé viszem,
Hogy minden titkomat láthassák:
Szürke, emberi életem.

Igéket akartam hirdetni
Ezen a veszett földtekén,
De a dalos, könnyes igéket
Süket füleknek zengem én.

S ha meddő lesz még így is minden,
És még így sem értenek meg:
Akkor végképpen porba ejtem
Elfáradt, költőszívemet.

Egy füzetem utolsó lapjára

Egy füzetem ismét megtelve.
Most egy másikra kerül sor.
Nem is tudom, hogy érdemes-e,
S hogy ez a szív miért dalol?

A nyomorúság, mint kísértet,
Járkál a magyar ég alatt.
Még nem lehet, jaj, nem lehet még
Pihenni hagyni tollamat.

A csók is nyugtalanít engem,
Mint egy bűbájos hatalom.
Nem, nem lehet ezt abbahagyni,
Még akkor sem, ha akarom!

Mosolyogva és könnyben égve
Írok, mint egy bohó diák.
Oldozzátok hát fel e bűntől:
Versek, dalok, melódiák!

3.

Gyöngyszemek

Piros pünkösdi rózsák közt⁶

Piros pünkösdi rózsák közt
Álmodtam a legszebb álmot;
Piros pünkösdi rózsák közt
Megleltem a boldogságot;
A legszebbik rózsaszálat
Odaadtam egy kislánynak.
Hej, azóta az emlékek
Tovaszálltak – messze járnak.

Piros pünkösdi hajnalában
Fáj a szívem, fáj a lelkem;
Piros pünkösdi hajnalában
Úgy érzem, hogy árva lettem.
A suhanó évek nyomán
Tovaszállott minden álmom;
Piros pünkösdi rózsák közt
Siratom a boldogságom...

⁶ Megjelent: Csikós I. Attila (1943): *Donmenti dalok – versek*. Magánkiadás, Bethánia-nyomda, Budapest. (87. o.)

Álomtalan éjszakákon⁷

Álomtalan éjszakákon
Párnáimon gyémánt könnyek égnek.
Porba hullott boldogságom
Elsírom a kóbor őszi szélnek.
Lelkemet a bánat gyötri,
Szemeimre azért nem jön álom.
Hazudott a legdrágább csók:
Hullócsillag volt a boldogságom.

Álomtalan éjtszakákon
Csókolgatok egy szál hervadt rózsát.
Valamikor egy kisleány
Mosolyogva lehelte rá csókját.
Az elhervadt szirmok között
Azt a csókot többé már nem érzem.
Az a csillag, mely lehullott,
Soha többé nem ragyog az égen.

⁷ Megjelent: Csikós I. Attila (1943): *Donmenti dalok – versek*. Magánkiadás, Bethánia-nyomda, Budapest. (87. o.)

Valamikor én voltam⁸

Valamikor én voltam egy
Asszonynek a büszkesége.
Egy őszhajú, drága asszony
Boldogsága, szemefénye.
Minden rossztól óvott, intett,
Minden vágyam megsiratta,
A lelkének minden kincsét,
Szeretetét nekem adta.

Nem hallgattam a szavára,
Korcsmát járó korhely lettem.
Céda nőktől kapott csókért
Anyám csókját elfeledtem.
Nem tudok én megjavulni
Érzem, hogy minden hiába.
Valahol egy öregasszony
Sír, zokog az éjszakában...

⁸ Megjelent: Csikós I. Attila (1943): *Donmenti dalok – versek*. Magánkiadás, Bethánia-nyomda, Budapest. (88. o.)

Szerettem az orgonákat⁹

Szerettem az orgonákat
Valamikor régen,
Amikor még csókot kaptam
A májusi éjben.
Dalos szívvel törtem le a
Legszebb nyíló ágat,
Édes csókért adtam el a
Nyíló orgonákat.

Az orgonák illatától,
Fájni kezd a lelkem,
Hej, pedig az orgonákat
Régen elfeledtem.
Édes csókok bús emléke
Égeti a számat.
Nem tépek már senkinek sem
Nyíló orgonákat.

⁹ Megjelent: Csikós I. Attila (1943): *Donmenti dalok – versek*. Magánkiadás, Bethánia-nyomda, Budapest. (88. o.)

Nem volt soha imádságom¹⁰

Nem volt soha imádságom,
Nem szerettem a templomba járni.
Nem szerettem a virágot,
Nem szoktam én a tavaszra várni.
Hiszen aki éjjel-nappal
Bolond fejjel a korcsmákat járja,
Miért is nyílna annak virág,
Miért is lenne annak imádsága?

Megláttam egy szőke kislányt
Imádságos könyvvel a kezében.
Elfelejtett boldogságom
Ott ragyogott égő, két szemében.
Nem tudom, hogy mi lett velem:
Mosolyogva virágokat tépek.
S a templomban az Istentől
– Imádkozva – boldogságot kérek.

¹⁰ Megjelent: Csikós I. Attila (1943): *Donnenti dalok – versek*. Magánkiadás, Bethánia-nyomda, Budapest. (89. o.)

Oltár előtt áll a leány¹¹

Oltár előtt áll a leány,
Mellette a párja.
Mindenki a fehérruhás
Menyasszonyt csodálja.
Most esküszik a legszebb lány
„Holtomiglant”, s mosolyog az ajka.
Csak én tudom, mire gondol,
Mikor fejét csendesen lehajtja.

Valamikor énnékem is
Boldogan ígérte,
Hogy enyém lesz minden csókja,
De mikor más kérte,
Elárulta, megcsúfolta
Álmodozó lelkem minden vágyát.
Csak én tudom, hogy a szíve
Nem találja meg a boldogságát.

¹¹ Megjelent: Csikós I. Attila (1943): *Donmenti dalok – versek*. Magánkiadás, Bethánia-nyomda, Budapest. (89. o.)

Húzd el, cigány, a nótámat¹²

Húzd el, cigány, a nótámat
Szép csendesen – utoljára,
Mikor sírva leborulok
A vén csárda asztalára.
Amikor már szemeimből
Elhullattam minden könnyet:
Törd össze a hegedűdet,
Ne muzsikálj soha többet.

De amíg könnyeim lesznek:
Éjjel-nappal húzd a nótám.
Hadd felejtse el a lelkem,
Hogy becsapták rútul, csalfán.
Ne tudja meg soha senki,
Hogy megcsalt egy barna lányka,
Mikor sírva leborulok
A vén csárda asztalára.

¹² Megjelent: Csikós I. Attila (1943): *Donmenti dalok – versek*. Magánkiadás, Bethánia-nyomda, Budapest. (90. o.)

De szeretnék utoljára¹³

De szeretnék utoljára
Vadvirágot tépni,
Egy kisleány szemeibe
Mosolyogva nézni.
Eltűntetni minden könnyet,
Mindent, ami bánat,
Új életre kelteni a
Hervadt rózsaszálat.

De szeretném a szívemet
Egy kislánynak adni;
De szeretnék az örömtől
Könnyekre fakadni.
Mosolyogva felnézni a
Csillagfényes égre,
De hiába, mert mindennek
Mindörökre vége!

¹³ Általában kérésre írtam nótaszövegeket – Főleg Kiss Antal részére, aki fogászchivátása mellett zeneszerzéssel is foglalkozott. – A versíró saját megjegyzése.

Megjelent: Csikós I. Attila (1943): *Donmenti dalok – versek*. Magánkiadás, Bethánia-nyomda, Budapest. (90. o.)

Miért adott az Úristen...¹⁴

Miért adott az Úristen
Szívet az embernek?
Miért adott virágot a
Zöldellő mezőknek?
A szívünk csak azért van, hogy
Nagyon-nagyon fájjon,
Mikor könnyezve járunk a
Sok hervadt virágon.

Miért adott az Úristen
Az embernek álmot?
Miért adott szerelmet és
Boldogtalanságot?
Miért adott az Úristen
Szívet az embernek?
Ha a szívünk öröm helyett
Bánattól reped meg?

(1940)

¹⁴ *Aradi D. részére, azaz kérésre, megzenésítés miatt.* – A versíró saját megjegyzése.
Megjelent: Csikós I. Attila (1943): *Donmenti dalok – versek*. Magánkiadás, Bethánia-nyomda, Budapest. (91. o.)

Az én drága galambomat¹⁵

Az én drága galambomat
Még a nap is magcsodálja.
Délbábos magyar róna
Csókolta őt a világra.
Öreg hársfák suttogása
Őrizte az álmát, vágyát.
Fehér rózsák szirmaiból
Vetették meg puha ágját.

Magyar szóra, magyar dalra
Búgó gerlék tanították.
Játszadózó, kóbor szellők
Ölelgettek, csókolgatták.
Az én drága galambomat
Még a nap is megcsodálja.
Délbábos magyar róna
Csókolta őt a világra.

¹⁵ Megjelent: Csikós I. Attila (1943): *Donmenti dalok – versek*. Magánkiadás, Bethánia-nyomda, Budapest. (91. o.)

Egy muskátlis ablak alatt¹⁶

Egy muskátlis ablak alatt
De jó volna egy percre megállni.
Az alkonyok bíborában
Elfelejtett boldogságra várni.
Elhúzatni egy szép nótát
Az alatt az ablak alatt – csendben,
De hiába, most már késő,
Nincsen, aki meghallgatna engem.

Egy muskátlis ablak alatt
Elvesztettem minden boldogságot.
Nem vár ott rám többé senki,
Bús szívemmel mégis arra járok.
Ott bolyongok éjjel-nappal,
S a könnyeim lepereregnek – csendben.
Egy muskátlis ablak alatt
Úgy érzem, hogy megszakad a lelkem.

¹⁶ Megjelent: Csikós I. Attila (1943): *Donmenti dalok – versek*. Magánkiadás, Bethánia-nyomda, Budapest. (92. o.)

Van egy gyönyörű, szép ország¹⁷

Van egy gyönyörű, szép ország,
Melynek nincsen párja,
Ahol még a nap is megáll,
Hogy azt megcsodálja.
Vén akácok, öreg hársfák
Csodákról mesélnek.
Az emberek nótából és
Szerелеmből élnek.

Bércek ormán, berkek mélyén,
Délibábos rónán
Édes-bús nóták bolyongnak
Kóbor szellők szárnyán.
Csörgedező patakok is
Nótát muzsikálnak;
Nincsen párja a világon
Nagymagyarországnak!

(1948)

¹⁷ Megjelent: Csikós I. Attila (1943): *Donmenti dalok – versek*. Magánkiadás, Bethánia-nyomda, Budapest. (92. o.)

Anyám

Te voltál a legelső asszony,
Ki első csókját rám lehelte.
Te tanítottál dalra, csókra,
Vidám mosolyra, bús könnyekre.

Tőled tanultam, hogy merészen
Kell az élet útjain járni,
S ha tövisek érik a lábam:
Csak menni, menni s nem hátrálni!

Az útravalót megszívleltem,
S most, amikor fáradtan lépek,
Hogy megköszönjem tanításod:
Lásd, jó anyám, én visszatérek!

A szent

Dicsfény nem hullott homlokára.
Alázatos volt és szerény,
De szemeinek mély tüzében
Lángolt a legszebb égi fény.

Neki nem tellett jó falatra,
Mert minden jót nekem adott.
Egész nap fáradt, s hogy pihenjen:
Esténként varrt és foltozott.

Békesség lakozott szívében,
Mégis harc volt az élete.
Gyöngé, törékeny, kicsi asszony,
S az élet mégsem győzte le.

Mindennap újra s újra kezdte
Az áldatlan kenyér-csatát.
Úgy állta ezt az életharcot,
Mint egy hatalmas Góliát.

Csókokkal és dallal köszöntöm
Az életének alkonyán,
Mert ő a legszentebb a földön:
Az én drága édesanyám!

Egy ködös, őszi délután

Egy ködös, őszi délutánon
Keresni fogtok engemet.
Azt hiszitek, hogy már nem élek,
Pedig csak a szívem beteg.

Fásult szívvel fogok feküdni
Kisszobám kopott pamlagán,
S a falon lógó régi képről
Könnyezve néz rám az anyám.

Ó, az emlék és én, az élet,
Nézzük egymást és hallgatunk.
Az őszi köd bejön szobámba,
És összekoccan a fogunk.

Egy ködös, őszi délutánon
Elhagyott lesz a pamlagom.
Csak az a kép marad ott árván,
Sápadtan, búsan a falon.

Volt egyszer egy öregasszony

Volt egyszer egy öregasszony,
Sápadt arcú öregasszony.

Ha nem tettem jót, csak rosszat:
Nem látott bennem gonoszat.

Mennyi év szállt el felettem?
Ó, de hányszor rosszat tettem...

Az az asszony csak szeretett,
Megsimogatta kezemet.

Óvott, féltett, vigyázott rám
Az anyám, az édesanyám.

Könny nem tolult a szemére,
Az belül hullt a szívére.

Attól félt, ha észreveszem,
A bánatból több jut nekem.

Bús esztendőik súlya hullt rám:
Nincsen, aki vigyázzon rám.

Volt egyszer egy öregasszony,
Szegény, fáradt öregasszony...

Őszi erdő szimfóniája

Rubint színű levelek hullnak;
Az őszi erdő vért köhög.
A dalos nimfákat megölték
A ködben járó ördögök.

Utolsó lázrohamban égnek
A fák, bokrok, mohák, füvek.
Ha van lelkük a növényeknek,
Most lehelik ki lelküket.

Fanyar szagú sóhajok szállnak
A könnyező ágak közül,
S a szakadt húrú pókhálókön
A szél gyászszsoltárt hegedűl.

A zörgő avarszőnyegeken
Halkan jár egy csontvázalak,
S az avar alatt – álom nélkül –
Dermedt bogárcák alszanak.

Az óriás

Az én apám roppant nagy ember:
Egekbe nyúló óriás.
Mint a meséknek óriása,
Olyan hatalmas és csodás.

Felhőket kavar üstökével,
S csillagszikrát szór a szeme.
Hangja dübörög, mint az orkán,
De szebb, mint az égi zene.

Kezével sziklákat zúz széjjel,
S könnyedén gyúrja a vasat.
Az a kéz mégis puha bársony,
Mikor ölel és simogat.

Nehéz esztendőik nyomják vállát,
S a szíve már hunyó parázs.
Az élet semmivé pofozta,
De ő mégis egy óriás!

Nem harsonák jelezték

Nem harsonák jelezték jöttömet;
Egy sápadt arcú asszony várt reám.
A boldogságtól könny égett szemén,
Míg szenvedett egy rozszant nyoszolyán.

A bölcsőmhöz nem jöttek hercegek,
Nem hozott senki ajándékokat.
Édesanyám, mint drága selymeket,
Úgy rakta rám a kopott rongyokat.

Nem jeleztek próféták, hírnökök...
Árnyék táncolt a kisszoba falán,
S halovány fényű mécses pislogott
A kisszobácska kopott asztalán.

Nem jártam soha bíbor szőnyegen:
Rúgtam a port, gázoltam a sarat.
Kószolgatva az olcsó életet
Átkoztam és áldottam sorsomat.

Láthatatlan fények ragyognak rám...
Nem vette észre senki jöttömet.
Egy sápadt arcú asszony várt reám,
És sírt fölöttem gyémántkönnyeket.

Hullott a hó

Hullott a hó...

Anyám azt mondta akkor:

„Az angyalok párnája elszakadt,
S most földre hullik az égi pihe...”

Én elhittem.

Most már tudom, hogy nem igaz,
De akkor tetszett, mint minden mese.

A hulló hó: az égbe szálltak könnye,
Kik ott bolyongnak az élők felett,
S a könnyeik megfagytak a rémülettől!
Mintha mondanák: „Élők, emberek,
Megálljatok! Hová süllyedtetek?
Bolondok, vakok, mi lesz veletek?!”
Gyászol a föld, s a holtak könnye hullik.
Ó, nagyon kell a fehérség ide!

Fehér hópelyhek, hulljatok a földre,
Hol minden gyászol, minden fekete.

Nagyapa

Úgy emlékszem, kék szeme volt,
S ajka mindig nevetett,
Mikor térdére ültetett
Engemet, a gyereket.

Áhítattal csodáltam őt,
Mikor szíttá a pipát:
Mesealakokat szültek
A bodor füstkarikák.

Kis katonámnak becézett,
Térde volt a paripám,
S úgy nézett rám, mint egy hősré:
Az én drága nagyapám.

Férfikorom tavaszában
Honvéd lettem – katona.
De akkor már nem láthatott
Szegény, drága nagyapa.

Lángtengerben, véresőben
Kéken nézett rám az ég,
És én, mintha láttam volna
Két mosolygós, kék szemét.

Most az égen gomolyognak
A bodor füstkarikák,
És az égből ránk nevetnek
Az áldott, jó nagyapák!

Édesapám¹⁸

Szegényt megtörte már az élet,
Mindég keményen dolgozott;
A mindennapi kenyerünkért,
Nehéz keresztet hordozott.

A hosszú évek lekoptatták
Ajkának minden mosolyát,
S ezüstös csillogású dérrrel
Szórták tele barna haját.

Szemeiből a régi fények
Eltűntek. Már csak úgy ragyog,
Mint ködös novemberi éjben
A halványfényű csillagok.

Dolgos kezein – kusza árnyként –
Domborodnak ki az erek,
De most is keményen dolgoznak
Ezek az áldott, hős kezek.

Reggel elmegy és este megjön.
Így morzsolódik élete.
Ha együtt lehet a családdal:
Ez a legnagyobb öröme.

¹⁸ Megjelent: Függetlenség, XI. évf., 172. sz., 11. o. (1943.08.01.)

Mosolyogva köszöntöm mindég,
És megfogom fáradt kezét,
Ilyenkor újra látni vélem:
Szemeinek régi tűzét.

Hogy gondjait ne vegyem észre:
Vidám mosollyal néz reám,
Harmincegyéves kisleány,
Szegény, fáradt édesapám.

(1943.08.02.)

Álmodj, anyám

Ki mindig ócska, vásott rongyban jártál,
Álmodj magadnak aranyos ruhát.
Sötét konyhánknek gőzködös homálya
Mosolyt, fényt, áldást szítáljon reád.

Szín telenné vált vénülő arcodra
Az álmok ismét rózsát fessenek,
S akiket szívből féltettél, szerettél:
Simogassanak és szeressenek.

Álmodd vissza az eltűnt ifjúságot,
Álmodd vissza a boldog csókokat,
S mint valamikor te ringattál engem:
Az emlékeid úgy ringassanak.

Álmodd, hogy minden, amit csak akartál,
Minden úgy történt, beteljesedett,
És megtaláltad azt a boldogságot,
Amilyen boldog egy anya lehet.

Álmodj, anyám! – Én virrasztok fölöttem,
S úgy nézlek, ahogy te néztél reám.
Most én dalolok altatódalt néked:
Álmodj, álmodj, én édes, jó anyám!

Üzent a tavasz

Ma üzenetet küldött a tavasz:
Egy vén anyóka hóvirágot árult,
És téli fagyba dermesztett szívem
Bezárt ajtaja kacagva kitárult.

Hogy nehéz esztendőket hordozok,
Egy pillanatra szinte elfeledtem.
Így kezdődött húsz évvel ezelőtt,
Mikor egy lánynak hóvirágot vettem.

Akkor is épp így ragyogott a nap,
És mosolyogva sétáltak a párok,
Akkor is épp így üzent a tavasz,
Elém küldve az első hóvirágot.

Azóta sokszor fázott a szívem:
Sok keserűség és sok tél jött rája,
De megvigasztalt mindig a tavasz,
Ha ránéztem az első hóvirágra.

Bár az örök tél integet felém,
S messze tűnnek az ifjúkori álmok,
De szívemben a régi tüzekkel
Nézem most is az első hóvirágot.

(1950)

Kinga

Leng a fű és leng az ág;
Tavas van és tarkaság.
Szívecskédben a csodák
Pelyheznek, mint barkaág.

Tündéerkertek rejtekén
Született e költemény.
Figyelj reám, kicsikém,
Hogy miről szól e mesém.

Két aranyos karika:
Anyuka és Apuka.
A harmadik karika:
Kicsi Kinga mosolya.

Kis harangok zengenek,
Arany csengők csengenek,
S azt muzsikálják neked,
Legyen boldog a szíved!

Leng a fű és leng az ág;
Tavas van és tarkaság.
Fényben fürdik a világ,
S a tavaszi ragyogásban
Csillognak a karikák.

Néha

Néha az ember nekibúsul,
És arcát párnáiba rejt.
Néha olyan jó emlékezni,
És néha olyan jó feledni.

Felejtani és emlékezni,
Mintha csodák születését látnánk.
Néha boldogság az is, az is,
Ha könnyeinktől ázik párnánk.

Ki tudja visszaadni azt?

Ki tudja visszaadni azt,
Amit anyánk adott,
Ki álmainkat őrizve
Érettünk dolgozott?

Kinek szívét a szeretet
Gyémánttal rakta ki,
S az életének mi voltunk
A legszebb álmai.

Ki tudja visszaadni azt,
Amit egy anya ad?
Anyá, akinek szívében
Mindig jószág fakad.

A vigasztaló szavakat,
A gondozó kezet.
Kevés, kevés, nagyon kevés
Itt minden köszönet.

Ha lábaihoz rakhatnánk
Minden szépet és jót,
Akkor sem tudnánk leróni
Szívének az adót.

Ki tudja visszaadni azt,
Mit anyánk érdemel?
Van-e a világon olyan
Hú gyermeki kebel?

A jó gyermek

Édesanyámnak megígértem,
Ha megnövök s gazdag leszek:
Arany bögréből fogja inni
A kávécskáját és tejet.

Elnyűtt, kopott cipői helyett
Aranyos topánkát adok,
S a kis konyhájában is minden
Aranyos fényekben ragyog.

Jó anyácskám csak reám nézett
És némán mosolygott szeme,
Mintha mondaná: „Nincs a földön
Másnak ilyen jó gyermeke.”

Mikor megnőttem, az ígéret
Tovább is ígéret maradt.
Megtagadott az élet tőlem
Minden kincset és aranyat.

De jó anyácskám, mikor rám néz,
Most is úgy ragyog a szeme,
Mintha mondaná: „Nincs a földön
Másnak ilyen jó gyermeke.”

Versfaragó, poéta lettem,
S csak álmod adhatok neki.
És ő mosolyogva néz reám,
Ha rossz cipőjét fölveszi.

Nekem sokszor vett új cipőket,
Míg róla minden lekopott.
Én csak ígéretet adhattam,
S ő mindent reám áldozott.

Miattam küzdött és fakult meg
Színesen ringó élete,
S most is azt mondja: „Nincs a földön
Másnak ilyen jó gyermeke.”

Ünnep

Tavaszi fényözönben
Egy kisleány totyog.
Mosolygós szemeiben
Aranyló fény ragyog.

Pettyes kis szoknyácskáját
A szél libegteti.
Fölötte dongó szálldos
És muzsikál neki.

A fények és árnyékok
Vigyázzák lépteit,
S talán meg is számolják
A szívveréseit.

Apró lábai nyomán
Virágos mese nő,
S megáll a nap fölötte,
És megáll az idő.

Ünnep borul a földre,
Mert mindig ünnep az,
Ha mosolyog egy kislány,
És kacag a tavasz.

Annuska alszik

Annuska alszik
– Csöpp, kicsi lány –
Tündércsók csillan
Barna haján.

Lehunyt pilláin
Játszik a fény
Hattyúk úszkálnak
Kék tó vizén.

Ha ajkairól
Sóhaj fakad:
Gerle dalol a
Lombok alatt.

Ezüst holdfényben
Fürdik a táj,
Tilinkó szól és
Ballag a nyáj.

Annuska alszik.
Ragyogjatok,
Angyali lámpák:
Kis csillagok.

A menyboltról egy
Csillag lefut...
Szép az álom, s az
Élet hazug!

Évfordulóra

Fiam, most lettél tízéves. Tudom,
Az életről még alig van fogalmad.
Tanulsz és játszol, s eljő az idő,
Hogy a játékot végleg abbahagyjad.
Ne feledd mégsem játékaidat,
S ha szemeidbe könnyet csal az élet:
Vedd kezedbe a kopott holmikat,
S az eltűnt mosolyt visszahozzák néked.

Fiam, most lettél tízéves. És én
Kezet nyújtok egy férfi-kézfogásra.
Nekem talán már kevés az időm,
De amíg élek, számíthatsz apádra,
Mert eddig is megosztottuk a kint,
Míg ránk tapostak gőgös óriások,
De úgy játszottam én mindig veled,
Hogy sokkal különb lehessél, mint mások.

Fiam, most lettél tízéves. És én
Ma jobb tanácsot nem adhatok néked:
Szeressed minden embertársadat,
És szeretni fog téged is az élet.
Játékaidat vedd néha elő,
S ha látod milyen rokkantak, kopottak:
Gondolj arra, hogy egyszer azok is
Fényesek, újak, szépek, tiszták voltak.

(1950.02.28.)

Dohányos, tintás éjtszaka

Dohányos, tintás éjtszakámba
Belekacag a villanykörte.
Az a dohányos, tintás éjjel
Az életem rímekbe törte.

Szamárfülekkel gúnyolódik
A tintával mázolt papírlap,
S csodálkozik azon, hogy vannak
Még olyanok, kik verset írnak.

Nesztelenül úsznak az órák
A dohányfüstös, tintás éjben,
Míg gondolatokat gyilkolok
A sápadozó lámpafényben.

S ha meglegyint egy riadt hajnal
Kriptákból szökött síri árnya:
Bénult szívvel hullok bele a
Dohányos, tintás éjtszakába.

Por és hamu

Kezek, lábak, törzsek, fejek...
De furcsák is az emberek.

Sokmillió földi csoda;
Mindegyik más-más figura.

Szegény, gazdag, sovány, kövér,
Vörös, barna, sárga, fehér.

Az egyik: bús és éhező,
A másik: víg, előkelő.

Az egyik szemén könny ragyog,
A másik vígan mosolyog.

Az egyik szül, másik temet,
És végtelen a körmenet.

Az élet – ez a nagy tanú –
Int, hogy minden por és hamu.

És a Halál is sokszor int,
Hogy por leszel, ha ő suhint.

Mi végből van az ész, az agy,
Ha nem tudod, hogy semmi vagy?

Kezek, lábak, törzsek, fejek...
Ó, be furcsák az emberek.

Mikor a szívem fáj

Ha megcsal, elhagy az angyalom,
S mikor a szívem fáj: bort iszom.
Mámorba fojtom a lelkemet,
Így felejttem a keservemet.

Húzzad csak, húzzad csak, vén cigány.
Hazudik az asszony, a leány.
Mikor a szívemben bánat forr,
Meggyógyít a nóta meg a bor.

Ellopták a paripámat

Daruszőrű paripámon
Nem mehetek hozzád.
Daruszőrű paripámat
Cudarok ellopták.
Kopott sarkú lábbelimben
Gyalogosan járok.
Másnak nyílnak a mezőn is
Most a vadvirágok.

Ellopták a szívemet is,
Ellopták a lelkem.
Jaj, de nagyon megbüntetett
Az Úristen engem.
Lesz még szívem, lesz még lelkem,
Lesz még vadvirág is.
Érted megyek, kedvesem, ha
Lesz még paripám is.

Hozzád járok

Hozzád járok imádkozni,
Édes kicsi szentem.
Ha láthatlak, csókolhatlak:
Dalba kezd a lelkem.
Ha öllelek, a szívem is
Csak azt muzsikálja,
Te vagy az én életemnek
Gyémántos virága.

Az életben örökké csak
Csalódás ért engem.
Csókjaiddal, mosolyoddal
Vigasztald meg lelkem.
Nem érdekel a világon
Soha többé senki:
Csak tégedet, csak tégedet
Akarlak szeretni.

Volt egy kedves asszony

Volt egy kedves, csókos asszony,
Aki miatt éltem.
Tűz emésztette a szívem,
Ha kezéhez értem.
Nem volt soha senkinek még
Boldogabb órája,
Mint amilyen nekem van, ha
Ott lehetek nála.

Azt a kedves, csókos asszonyt
Jaj, de rég nem láttam.
Hej, de sokszor megsirattam,
Hej, de sokszor vártam.
Ha még egyszer csókolhatnám
Édes, kicsi száját:
Visszahozná az életem
Eltűnt boldogságát.

Nem muzsikál

Nem muzsikál a vén cigány:
Elszállt minden nóta,
És elnyűtt vonója.
Köd borul a magyar tájra,
Nem járják a táncot.
Dermedt kézzel, dermedt szívvel
Küzdenek a könnyeikkel
A magyar cigányok.

De ha újra felcsendül majd
A sok magyar nóta,
S boldogságról muzsikál a
Cigányok vonója:
Ami elmúlt, ami úgy fájt,
Senkinek ne fájjon,
Mert a sorsunk úgy van írva:
Boldog, aki könnyet sír a
Duna-Tisza-tájon.

Pille, pille

Pille, pille, tarka pille
Merre visz a szárnyad?
Vigyél el egy üzenetet,
Hogyha nem vagy fáradt.
Keresd fel a legszebb asszonyt,
Akit úgy szerettem.
Barna haját, kicsi kezét
Csókold meg helyettem.

Pille, pille, tarka pille:
Gyenge a te szárnyad.
Nehéz az én üzenetem:
Csupa könny és bánat.
Kerüld el a legszebb asszonyt,
Akit úgy szerettem,
Ne tudja meg soha azt, hogy
Milyen árva lettem.

Néha-néha

Néha-néha felzokog egy
Elfelejtett nóta,
Néha-néha könnyezünk, de
Nem tehetünk róla.
Valamitől fáj a szívünk,
Valamitől vérzünk,
S úgy érezzük, csalfa minden,
Amiért csak élünk.

Néha-néha eszünkbe jut
Egy bolondos ének,
Szerenádos, cigányzenés
Mámorittas éjek.
Eszünkbe jut, és azután
Mindent elfelejtünk.
Valakiért mégis, mégis
Csupa könny a lelkünk.

Jártál-e

Jártál-e elhagyott szobákban,
Ahol dermesztő csend honol?
Ilyen az én szívem is, Kedves,
Mikor hallgat és nem dalol.

Por lepi a néma szobákat,
És por lepi el a szívem,
Mikor kivitték a halottat:
A legutolsó énekem.

Jártál-e kiégett mezőkön,
Ahol hervadt minden virág;
Templomokban, hol nem zeng ének
És nem búgnak az orgonák?

Olyan lesz a szívem is egyszer,
Ha nem dalol és nem dobog,
Mint azok a kiégett mezők
S azok a néma templomok.

Ahol végkép boldog leszek

Valahol van egy régi várrom.
Elém hozza sokszor az álmom.

Járkálok komor folyosókon
Elrejtett csodákat keresve,
S egy mosolygós, halovány árnyék
Mintha előttem lépegetne.

Süppedős, puha szőnyegekre
És kongó kőre dobban lábam.
Járok hatalmas csarnokokban
És levegőtlen, szűk kriptákban.

Kell, hogy valahol megtaláljam,
Kell, hogy valahol utolérjem,
Akiket éjjel-nappal űzők:
A nyugalmam és békességem.

Most még kerget a vágy, a vérem,
Mikor egy hang, egy húr megrezdül.
– És én nyugtalanul bolyongok
Termeken, kriptákon keresztül.

Ha egy súlyos harang meglendül
És elveri az éjfél – zúgva,
Lerogyok egy vén karosszékbe
Magamnak nyugalmat hazudva.

Úgy ülök majd egy sötét zugban,
Mint egy szép múlt haldokló árnya,
És ott fogok várni örökké
Az álmokkastély asszonyára.

Szemeim ellepi a pára,
Ha azt az asszonyt jönni látom.
Hiába öl, vénít az idő:
Csak őt várom, csak őt imádom.

...Valahol van egy öreg várrom
Tele mesékkal, legendákkal.
Ott, ott leszek én egyszer boldog
– Végképp – az Álmok Asszonyával.

(1952)

Születésnapomra

I.

Harmincnyolcéves vén számár vagy,
Barátom, a mai napon.
Verseid tarka lobogóját
Fölötted meglobogtatom.

Rímeid pazar csillogását
Bámuld, úgysincs más egyebed,
S a ritmusok lágy hullámain
Csónakáztasd a lelkedet.

Harapj nagyokat a gyönyörből,
Amit énekes álmod ad,
De jól vigyázz, hogy el ne rontsad
Szépségre éhes gyomrodat.

Lágy lengesség és lenge lágyság
Adjon egy utolsó csömört,
És negédesen mosolyogjál,
Ha minden álmod összetört.

Csókolgasson egy tucat asszony,
Akikből egy sem jut neked.
Megérdemled, mert úgy tudom, hogy
Egy asszony volt a mindened.

Rózsaszín felhőn nyargalásszál
A halhatatlanság felé.
Hiszen nagy műved így is, úgy is
A Sátáné – vagy Istené.

Tengj és lengjél a végtelenben,
Hol nincs élet és nincs halál.
A hálás utókor majd onnan
Könnyebben visszaráncigál.

Harmincnyolcéves vén fejjel
Szívemből kívánom neked:
Csókolgassák a fejed búbját
A rakoncátlan istenek.

II.

Ne sírj, ne búsulj, drága jóbarátom;
Az élettől semmit ne végy zokon.
Tedd túl magad a kínon, csalódáson,
Még hátra van az utolsó pofon.

Hogy életedet tele zűrral élted,
S hogy nem érhetél soha, semmi cél,
Ne szomorítson. Hiszen tűzben, lángban
Nemesítik és edzik az acélt.

Emberül tűrted életednek kínját,
És e napon is arra intelek,
Hogy továbbra is maradj meg embernek,
Mert túl kevesek itt az emberek.

A becsületnek hófehér zászlója
Lengjen fölötted életem is túl,
Mert a nyomorban, gyalázatban, szennyben
Tépetten is, de te voltál az úr.

(1950)

Leng az inga

Jobbra-balra leng az inga:
Futó időt méreget.
Inga, inga, órainga
Beleketyeg álmainkba
Aprózva a percekét.

Tik-tak, tik-tak... Fut az élet,
S közeleg a temető.
Akár jó vagy, akár rossz vagy,
Jön egy nap és minden itt hagy:
Barát is meg szerető.

Óra, óra: érzéketlen
Időmérő gépezet...
Vidámságban, könnyes búban,
Békében és háborúban
Morzsolja a percekét.

Tik-tak, tik-tak... Mindegy néki,
Születés vagy temetés.
Jobbra-balra leng az inga,
Szétporladó csontjainkra
Rászítál a feledés.

A hó alatt

Harmincnyolcadik tél szítál
Fejemre csillagos havat.
Harmincnyolc év! Jaj, Istenem,
Az életem hogy elszaladt!

Az eltűnt nimfák lábnyomát
Hó lepi be a réteken.
A hó fölött s a hó alatt
Az ifjúságom keresem.

Dermedt álom az ifjúság,
Mely könnyelműen elszaladt,
És most, valahol ott pihen
A hó alatt – a hó alatt.

(1950.01.06.)

Utolsó vakáció

Vivát, élet! Ma bilincs nélkül járok,
Mert bilincs volt nekem az iskola.
Katedra, padok, nádpálca, tanárok:
Nem kíváncszom közétek soha.

Szegény fejemet fáradtra gyötörte
A számtan, földrajz és történelem.
Dativ, genitiv és a többi rémség
Lázassá tette sok-sok éjjelem.

Jambus, trocheus, elégia, óda:
Még ma sem tudom, hogy mire való.
Csak annyit tudok, hogy a sok tudomány:
Életgyilkoló, életet csaló.

Túl sokat láttam e porszem világból;
Túl sok könnyet és túl sok bánatot,
Amiről soha nem tanultam semmit,
Mert minden iskolás könyv hallgatott.

Diplomám nincs és így nem doktoráltam,
S így ostobán néz mindenre szemem.
De amit lát, azt ezer diplomával
Sem értené meg egyszerű fejem.

Vivát, élet! Te iskolák csodája!
Csak a te leckéd igazi és jó,
De jaj, nem fogok semmit megtanulni,
Én gyámoltalan, lusta tanuló.

Miért?

Miért lesz az esztendőők múltával
Az ifjúság aranyhaja szürke?
Miért van irgalom és bocsánat
Minden hitvány, alávaló bűnre?
Miért vannak csodás fények
A kék ég peremén,
Mikor a nap alkonyra hajlik,
S a felhők szegélyén megtörik a fény?
Miért van derű, öröm, kacagás,
Ha van bánat és vannak könnyek is?
És a rózsán: fehéren, pirosan
Miért van tövis?
Miért vannak forró, nyári délutánok,
Zsibbasztó fények, tikkasztó meleg,
Mikor nyomukban ott járnak az árnyak,
Ónszínű felhők, bús, őszi szelek?
Az élet: a halál előszobája.
Pusztuljatok, ostoba embriók!
Minden élő készülhet a halálra.
Miért van hát a csók? A csók!
Miért van csend? Halálos csend!
És dübörgő beethoveni zene?
Az igazság istennőjének
Miért van bekötte a szeme?
És miért hull ki – miért, miért, miért?! –
Édesanyánk simogató keze?

Petőfihez

Egy évszázadnak távlatából
Idézem harcos szellemed,
Átkozva azt a kozák dárdát,
Mely kioltotta életed.

Lángoló lelked honszerelmét
Én is lelkemben hordozom,
S az átoksújtott magyar népért
Kínok között imádkozom.

De én kevés erővel bírok.
A te érchangod kellene,
Mert itt pokoli az üvöltés,
És mit sem ér a lantzene.

Küldj egy szikrát, mely fénybe vonja
A sűrű, magyar éjtszakát,
Hogy még egyszer megtalálhassa
Egy elveszett nép önmagát.

A magyar élet halni készül,
Mert dárdák döfködik szívünk.
A te lelkedre van most szükség,
Hogy felébressze nemzetünk.

Egy évszázadnak távlatából
Idézem harcos szellemed.
Egy szikrát küldj csak a lelkedből,
És megmented e nemzetet.

Milyen jó az

Milyen jó az, hogy fáj, ami fáj bennünk,
S hogy sokszor dacos szívvel hallgatunk.
Milyen jó az, ha mosolyog az ajkunk,
És az, hogy sokszor sírni is tudunk.

Nincs a könnyeknél emberibb valóság,
Csak a mosoly, mely a könnyel rokon.
Más élőlénynek nincs meg e két kincse
A világon, e porszem csillagon.

Ember voltunkkal nevetünk és sírunk
Néhány esztendőn, évtizeden át,
S azután vége. Elviszi a sírba
Minden ember a könnyét s mosolyát.

Decemberben

Megjött a kedves téli hónap:
Mesékkal tűzdelt gyermekálom.
Csengettyű szól, s a vén Mikulás
Ajándékokat hoz egy szánon.

Mögötte karácsonyi fények
Hullanak szikrázva a hóra,
S én: negyvenéves gyermekszívvel
Várok a kedves, vén apóra.

Van még öröm a vén szívnek is,
Hiába futnak el az évek,
Mert a gyermekkor emlékei
Ilyenkor mindig visszatérnek.

December van. Csengettyűk szólnak,
És én hallgatózva megállok,
S e havas, teli éjszakában
Száguldoznak a mikulások.

(1952)

Pro poetica

Negyven évig, mint egy száraz fa, égtem,
De tüzem egyre gyengébben lobog.
Még egy kevés ideig lehet égnem,
És azután végem – elhamvadok.

Ki látja majd a végső szikracsóvát,
A szétröppenő, apró fényeket;
Mikor lelkem a mindenségbe lép át,
Itthagyva néhány szürke éneket?

Mert lelkemmel, akkor már messze járok,
Hol minden csillag fényeket lehel,
S a testemet elrejtí majd egy árok,
Mert egy költő csak ennyit érdemel.

Mégis dallal éltem

Az én fülemben nem zúgott a Szajna
Kacérkodó, ingerlő dalt – soha.
Az én Párizsom: Budapest, s a Szajnáma:
Egy bús folyó, a lompos, vén Duna.

A neonfények itt is fölverődnek
Az éjtszakában, ahol én vagyok,
És úgy merülnek a pesti Szajnába
A bús szívek, mint hullócsillagok.

A fájdalom és a könny itt sem olcsóbb,
Mint ott, ahol a Szajna muzsikál.
A Dunánál is megleli az embert
A boldogság, a könny és a halál.

A boldogságot meg lehet találni
Egy duna-parti, álmodó padon.
És itt is épp úgy, miként a Szajnánál,
Reánk talál a könny s a fájdalom.

Az én fülemben nem zúgott a Szajna
Sem szomorú, sem vidám éneket.
És mégis dallal tudtam végigélni
Egy elesett, de büszke életet.

Egy elkészett vers

Kis testvérkém, kis angyalka:
Háromhónapos kishúgom,
Mi újság fönt a mennyekben
S a sok kis fényes csillagon?

Öreg bátyádat látod-e
Az ég s a csillagok alatt,
Mikor énekes szívével
Rád gondol és verset farag?

Mert így van ez: ha késve is,
De neked készül most e dal.
Bocsásd meg öreg bátyádnak,
Hogy hozzád ily későn szaval.

Harmincnyelc esztendő után,
Hogy lelked az égbe repült,
Szégyenlem, hogy ezt a verset
Megírni, csak most sikerült.

Ó, sokszor gondoltam reád,
S hogy miért nem írtam, nem tudom.
Ó, bocsátsd meg e bűnömet,
Ott fent az égben, kishúgom.

Zsidók Királya

Jeruzsálem, ünnep és pálma...
Alleluja, Zsidók Királya!

Legenda, mese, dogma, álom,
S ő megy, csak megy egy számárháton.

Ő az, kitől csodát várunk;
A Messiásunk és Királyunk.

Alázatos és mégis büszke:
Égi tüzeknek földi üszke.

Mester, Tanító, Isten, Gyermeke,
Akinak szavára figyelnek.

Ő az, akit egy fél világ vár,
A Simogató Forradalmár.

Ő az, aki nem esik bűnbe,
S mi hamut hintünk a fejünkre.

Ő az, akire várunk, várunk;
Országnélküli Szent Királyunk.

Legenda, mese, dogma, álom,
S ő megy, csak megy egy számárháton...

(1940)

Utódaim

Jön még más bolond is utánam,
Ha egyszer leteszem a tollat.
És annak sem lesz jobb élete,
És talán annak sem lesz rosszabb.

Lesz bátorsága, hogy kimondjon
Néhány nagyszerű szót a jámbor,
S belerángatják ezer bajba,
De mindenből vígan kilábol.

Asszonya is lesz – úgy, mint nekem.
Lesz kedvese és édesanyja,
S a reménység előnti szívét,
Ha a kétség torkon ragadja.

Utálni fogja a világot,
Mégis sok szép verset fog írni,
S amíg másokat mosolyogtat:
Ő megtanul csendesen sírni.

Várlak, anyám

Anyám, valahogy elhibáztam,
Valahogy nem jó úton járok.
Neked kéne a helyes útra
Fiadat visszaráncigálnod.

Görget, forgat, dobál, űz, hajszol
Az élet érthetetlen sodra.
Hol az a kéz, mely kobakomra
Féltő, intő barackot nyomna?

Egy láthatatlan kürtöt fújok,
S a nyomomban lidérchad támad.
Édesanyám, jöjj, add kezembe
A régi játéktrombitámat.

Az élet érthetlenségét
Fürkészem, lesem szédült fejjel,
És csatázom vele: betűkkel,
Szavakkal, rímes hadsereggel.

Anyám, valahogy elhibáztam!
Anyám! Itt elromlott már minden!
Ijedten, megszeppenve várlak:
Jöjj, siess és vezess el innen!

Ady

Nevével ébredtem, aludtam.
Az ő lelkéről álmodoztam.
Nagyságáról még nem is tudtam,
De az ő dalait daloltam.

A mester többé nem csatázik,
De hangja bennem harsonázik:
Titáni hanggal zúgja váltig,
Hogy magyar legyek mindhalálig!

Lehet, hogy talán nemsokára
Elkullogok én is utána,
De művének minden sorára
Úgy nézek, mint a Bibliára.

Alkotásait marták, tépték,
Mert nem tudták, hogy mi az érték.
Hitvány, emberi szemmel mérték,
Mert magyarságát nem ismerték.

Amikor elment: néma csend lett.
Most felvehetitek a kelyhet!
Most, amikor egy apostollal
Szegényebb, árva lett a nemzet!

Magyarságom

Néhány korcs rímbe próbáltam
A magyarságom megdalolni.
Azt az áldott, szent magyarságot,
Ami másoknak cifra holmi.

Nekem: erő a csüggedésben,
Mely keresztülvisz minden vészen,
És hitet ad, hogy meg ne álljon
Könnyben fuldokló szívverésem.

Ez a magyarság nem pompázik,
Mégis – főnixként – égve szárnyal,
S ha úgy adódik, nem retten meg,
És harcol az egész világgal.

Kopott, szürke álmokért küzdve
Megrészegül saját magától,
És a szabadság képét festi
Valószínűtlen délibábból.

Ez a magyarság olthatatlan!
Ez a magyarság könnyes, véres,
De minden vad vihart kiálló,
Meg nem alkuvó, ezeréves!

Ha magva szakad életemnek,
Akkor is lesz, ki hitem vallja,
Mert áldást sugároz az ég is
Minden fajához hű magyarra!

Nagy dologra készülök

Nagy dologra készülök most:
Nem akarok semmit csinálni,
Csak üldögegni egy padon
A ház előtt – s a halált várni.

Hallgatni messzi hangokat,
Amit eddig nem vettem észre,
S pipámból kéklő füstöket
Eregetni az alkony-égre.

Mikor az ember megfárad,
Úgy telik meg bölcs nyugalommal,
Mint semmivel az üres zseb
Vagy esti ég a csillagokkal.

Igaz, hogy házam nincs nekem,
Se padom, se egy gyufaszálam.
S így jogom sincs, hogy a halált
Pipafüst mellett, bölcsen várjam.

Nagy dologra készülök most:
A halált szeretném megvárni!
S én, nyugtalan futóbolond:
Félek, hogy nem fog rám találni.

Az út vége felé

Nemrégén még virágot téptem,
És vidám szívvel, büszkén léptem.
Ma hervadtak már a virágok
És fájó szívvel meg-megállok.

Tegnap még voltak ismerősök,
Voltak gyávák, és voltak hősök,
De ma már minden elenyészett;
Elvitte ez idő, a végzet.

Ősz borult tépett életemre,
S nem hallgat senki énekemre.
Még néha-néha dalba kezdek,
Mert jól esik bolond szívemnek.

Csalódás már nem érhet engem;
A jót és rosszat elfeledtem.
Lelkemnek többé nincsen álma.
Csak ez a szív, csak ez ne fájna...

Szomorú szívvel, lassan járok.
Nem sietek, sokszor megállok.
Lábaim nyomán jó a végzet,
S nemsokára utolsót lépek.

Kidőlő tölgyek

Ne szánakozzon senki rajtam,
Én nem kérek a száanalomból!
Kidőlő tölgyfa-büszkeséggel,
Recsegve hullok ki a sorból.

Halk dobbanás zeng át az erdőn,
Mikor kidőltem, földre estem,
És sápadtan néznek egymásra
Azok, akik szerettek engem.

A favágók csak bólogatnak
És izmos tenyerükbe köpnek,
S nekiesnek nagy buzgalommal
A következő büszke tölgynek.

Ne szánakozzon senki rajtam!
Az élet: nem favágók gondja.
– És hullik, hullik, egyre hullik
A magyar tölgyek büszke lombja.

Csak ennyi az élet

Nézd: ez itt a minden!
És az ott: a semmi!
Csak ennyi az élet!
Csupán ennyi – ennyi!

Ami a minden és
Semmi között van még:
Sírva és kacagva
Szertefoszló emlék.

Talán akad itt-ott
Egy-egy apró limlom:
Csók, ölelés, mámor,
Imádság és templom.

Akácos kis utak,
Apró, meszelt házak,
Furcsa rohanások,
Fellobbanó lázak.

Édesanyák csókja,
Féltő ölelése,
Szívek gyötrődése,
Lelkek szenvedése.

Vásárolt szerelmek,
Kristálytisza hűség,
Megalégedettség
S nagy-nagy keserűség.

Véget ér a cirkusz.
Utána nincs semmi!
Csak ennyi az élet,
Csupán ennyi – ennyi!

Mulatság végén

Csúnya mulatság volt az élet,
Mert sokszor kicsordult a könnyem.
De most, amikor itt kell hagyni:
Illő mégis, hogy megköszönjem.

Ettem a förtelem-kenyérből,
Ittam a keserű pohárból.
Kivettem részemet a csókból,
Mámorból, dalból és a táncból.

Köszönöm! Elég volt belőle!
Búcsút intek a táncteremnek.
Csak ne sajogna úgy a szívem,
Amikor visszaintegetnek...

Egy-egy színes szoknya meglibben,
S felém ragyog a lámpák fénye.
Jó éjtszakát, csókok, szerelmek!
Szép volt minden, de most már vége.

Nagy büszkén bevágom az ajtót,
De félve indulok az éjbe:
Talán jó volna mégis – mégis,
Ha lenne mégis, aki elkísérne...?

A szerzőről

Csikós István Attila, a versíró – ahogy költő helyett hivatkozott magára – 1912. augusztus 2-án született Miskolcon. Édesapja Csikós József (1888-?), hortobágyi csikós, majd péksegéd, később pék; édesanyja Meskó Anna (1890-?) cseléd, majd háztartásbeli. Két testvére lehetett: egy nővére és egy három hónaposan elhalálozott húga. A kis Attila édesanyja korán meghalt, ezután az apjával felköltöztek Budapestre, Angyal-

földre. József újraházasodott, elvett egy sváb asszonyt, akivel három gyermeket nemzettek: Bendegúzt, Ménrótot és Gertrúdot. A legendárium szerint egy cigányasszony megjósolta a mostohaanyának, hogy a kis Attila, „Tilike” nem éri meg a tíz éves kort. Nem tudni, hogy a jóslat büvkörében történt-e, de annyi bizonyos, hogy a fiút ezután jelentősen elhanyagolták. Attila az elemi és polgári iskola befejezése után 1929-ben tanoncként elszegődött Bodor Lajos drogista üzletébe. A patika fölött lakott, és munka mellett elvégezte a Székesfővárosi Drogista Szakiskola képzését, ahol 1932-ben drogista segédi oklevelet szerzett. Ez idő alatt a 208. sz. Szent László cserkészcsapat tagja volt. Első verseit a *Miskolci Reggeli Hírlap* és a *Magyar Cserkész* folyóiratban jelentette meg 1928-32 között.

1933-ban otthagyta a drogista segédi munkáját, és több rövid állás után 1934 októberében – annak ellenére, hogy bal veséjét nem sokkal előtte kivették – megkezdte katonai szolgálatát a 4. honvéd gyalogezredben, amit 1936 szeptemberében felcser tize-

desként be is fejezett. Ezután rövidebb állásai voltak a fémiparban – ráadásul újra behívták katonának 1938 szeptember-december között –, míg végül 1939 januárjában meg nem találta a helyét a Fővárosi Gázműveknél laboránsként. Nyolc év együtt járás után 1938-ban feleségül vette Halmai (Hán) Magdolnát (1910-1990), akivel két fiúk született: Attila Ferenc (1940-) és Béla (1943-1992).

1938 és 1942 között több alkalommal behívták a seregbe pár hónapos szolgálatra. A frontra '42 októbere és '43 májusa között vezényelték. A háború alatt néhány versét leköszölte a *Függetlenség* c. propagandalap. 1943-ban *Donmenti dalok* címen kiadott egy kötetet a háború alatt írt verseiből. A 2. Magyar Hadsereg tragédiájakor ő is a Don-kanyarnál harcolt. A századából mindössze ketten maradtak életben. 1945 január elsején, Budapest ostromakor hadifogságba került, és a Kaszpi-tenger partjánál lévő 379. mahacskalai fogolytáborba vitték, ahonnan két és fél év múlva, 1947 július elsején térhetett haza.

Csikós visszatért az Óbudai Gázgyárba, ahol előbb laboránsként, majd segédművezetőként, később művezetőként dolgozott. 1953-ban gőzkazánfűtő, '54-ben gőzgépkezelő, '60-ban víz- és csatornamű kezelő képzést szerzett. A Gázgyárból ment aztán nyugdíjba 1972-ben, bár egészen a haláláig még ezután is folytatta a munkát. A '60-as években a gyár saját folyóiratában, a *Gázláng – A munka vörös zászló érdemrenddel kitüntetett Fővárosi Gázművek ipari lapja*. c. újságban jelentette meg verseit, legtöbbször „Vox Humana” jelige alatt.

Az ital és a nők iránti vonzalma megterhelte Csikós kapcsolatait. A hadifogság utáni kicsapongó életvitele miatt 1952-ben elvált tőle a felesége. '54-ben elvette a nála 22 évvel idősebb özvegyasszonyt, Miriovszky Annát (1890-1976). A gyár dolgozóiként a Gázgyári lakótelepen éltek. 22 év házasság után Anna 1976-ban elhunyt, két évre rá Attila harmadjára is megnősült: elvett egy nyugdíjas klubban megismert idős kiskunhalasi nőt,

Ternyák Erzsébetet (?-?). Több, inkább drámainak szánt öngyilkossági kísérlet után egy veszekedés alkalmával sósavat ivott, sérüléseibe 1983. szeptember 1-jén belehalt. A Farkasréti temetőben lett eltemetve, de hamvait 2002-ben áthelyezték a Tolnai temetőbe.

Közel 1600 versen kívül öt színdarabot, egy elbeszélő költeményt, számos dalszöveget is írt. Egyetlen kiadott kötete mellett 48 írása dokumentáltan megjelent valamely folyóiratban. Néhány költeményét rendezvényeken is elszavalták. Munkái nagy részét saját maga számára kötetekbe rendezte, de életműve mindeddig nem került kiadásra.

Tartalom

Előszó a sorozathoz	5
Szürke rapszódia	15
Ha sírni tudnék.....	125
Gyöngyszemek	223
A szerzőről.....	293

Versmutató

A grund	46
A csók: a béke	32
A hajnal köszöntése	105
A hó alatt	273
A jó gyermek	253
A kántor úr	53
A kártyás	54
A körúti óra alatt.....	100
A lélek mit ér?	140
A mosónő	63
A nő.....	96
A parfümének illata.....	93
A pesti Duna-parton	124
A pesti éjek	119
A régi ima.....	61
A régi kertben	137
A szent	238
Ady.....	285
Ahol végkép boldog leszek	268
Áldomás	202
Alkony a mezőn.....	58
Allegória.....	199
Álmodj, Anyám.....	248
Álmok.....	17
Álomtalan éjszakákon	226
Andersen meghalt.....	152
Annuska alszik	256
Anyám	237
Árva kis fenyő	143
Árverés	146
Az első válás	28
Az én drága galambomat.....	234
Az én fajtám	129
Az én szívem	84
Az nem igaz.....	168

Az óriás	242
Az út vége felé	288
Babák	150
Báránycáim	182
Bársonyfekete éjben	216
Bátraké az éj	198
Batyusok	156
Beszéljen, aki okosabbat mond	194
Bolond vers	38
Budapest dalol	45
Bűnös könyvek	172
Cigaretták	36
Cukrászda előtt	158
Csak ennyi az élet	290
Csak most tudom	203
Csalódás és boldogság közt	205
Csillagok vándora	91
Csipkerózsika	132
Csoda	153
Csók és koldusbot	83
Daloljunk	117
De szeretnék utoljára	232
Decemberben	278
Dohányos, tintás éjtszaka	258
Duna	173
Ebéd	56
Édesapám	246
Egy elkésett vers	281
Egy füzetem utolsó lapjára	221
Egy hóvirághoz	130
Egy kispohárka haldokol	31
Egy koldus énekel	115
Egy ködös, őszi délután	239
Egy mese végére	206
Egy muskátli ablak alatt	235
Egy nap	108
Egy napszámos	52
Egy öreg diákról	121

Egyszer még nagy úr leszek	213
Együgyű poéta.....	77
Élet.....	161
Életregény	144
Ellopták a paripámat.....	261
Elment a Mikulás.....	118
Elsikkadt trilógia.....	160
Ember, ne tagadd	180
Emlékezem	66
Emléksorok	142
Enyém az egész világ	42
Epigramma	177
Építünk	136
Évfordulóra.....	257
Felelőtlen, öreg Úr.....	88
Fürdés után.....	78
Gazdag teher	59
Gül Baba	72
Gyalogúton	101
Gyötrelem.....	116
Gyűlölöm az embereket	214
Ha költő vagy	22
Ha könnyé válna.....	192
Ha sírni tudnék	127
Hajszol a lelkem.....	183
Haldokló vágyak sírdogálnak.....	165
Hallgattam és verset írtam.....	204
Halottak napján.....	169
Halotti tor	176
Hangszerek	87
Három rabló.....	122
Hetvenhétszer	51
Hintalovacska.....	48
Hozzád járok.....	262
Hullott a hó	244
Húzd el, cigány, a nótámat.....	231
I... búcsúztatása	79
Indul a sorsod	21

Irénkéhez	74
Itt álmodom.....	215
Itt, Budapesten.....	95
Jártál-e	267
Játszom.....	186
Jó az Isten.....	128
Jön a november.....	114
Karácsonyfák.....	188
Kenyérke.....	50
Kerepesi temetőben	179
Ki látja?.....	157
Ki tudja visszaadni azt?.....	252
Kidőlő tölgyek.....	289
Kinga	250
Kis korcsmai sarokasztal	34
Kis őszi vers	104
Kopott csókok üzenőjének.....	110
Korcsmatöltelék.....	98
Kórház.....	210
Kutyahistória.....	27
Különös dolog	80
Különös reggel.....	200
Lakzi	86
Lánc, lánc, eszterlánc	60
Látogató	170
Lehel úti kövek	154
Leng az inga.....	272
Lesz-e olyan asszony?	201
Ma ünnep van	187
Magamhoz	112
Magyar echo	209
Magyar mezők vándora	195
Magyar végzet	120
Magyarságom	286
Még akkor is, ha nem szerettem.....	197
Megállt az óránk.....	43
Mégis dallal éltem	280
Megy a vonat.....	193

Megy az éj.....	41
Mese egy legényről	40
Miért adott az Úristen.	233
Miért?.....	275
Mikor a szívem fáj.....	260
Milyen jó az	277
Minden csak politika.....	189
Minden és egészen.....	191
Mit értesz te?	133
Mit jelent a legnagyobb titok?.....	90
Mulatság végén.....	292
Nagy dologra készülök	287
Nagyapa.....	245
Ne engedd a rózsát letépni.....	167
Néha	251
Néha-néha	266
Néhány irigyemhez.....	138
Nem harsonák jeleztek	243
Nem muzsikál	264
Nem volt soha imádságom	229
Névnapra	81
Nyergelünk, nyargalunk.....	185
Oltár előtt áll a leány	230
Öregfiúk.....	92
Öreg hordár.....	30
Öreg legény csókos éje	212
Ősember	68
Őszi erdő szimfóniája	241
Őszi eső.....	178
Petőfihez	276
Pille, pille.....	265
Piros pünkösdi rózsák közt.....	225
Piros sárkány	184
Poéták születése	211
Por és hamu.....	259
Porszemektől a csillagokig	18
Postás	82
Pro poetica.....	279

Pusztulásban.....	62
Régi ballada.....	70
Rendetlen rend.....	181
Rímek árján.....	145
Rímek születése.....	24
Rossz vagyok.....	208
Rövid mese.....	164
Sakkjáték.....	141
Sanszon a szívről.....	148
Szálkakeresőknek.....	190
Szegény hazám.....	103
Szégyen.....	147
Szépség.....	99
Szeretni kell.....	73
Szerettem az orgonákat.....	228
Szonett helyett.....	76
Szörnyű dolog.....	85
Születésnapomra.....	270
Szürke rapszódia.....	33
Talán eljön az az asszony.....	196
Tanár úr, én ma nem készültem.....	20
Terike.....	106
Tíz perc szünet.....	39
Ugye másképp lesz?.....	207
Uram, hagyjuk abba a cécót.....	131
Utazás.....	94
Utódaim.....	283
Utolsó dalos nyár.....	134
Utolsó őszi dalom.....	174
Utolsó vakáció.....	274
Ünnep.....	255
Üzent a tavasz.....	249
Vak Isten szikrája.....	218
Valaki búcsúzik.....	219
Valakihez.....	166
Valami eltört.....	102
Valamikor én voltam.....	227
Van egy gyönyörű, szép ország.....	236

Varázslat.....	162
Várlak, anyám.....	284
Vasárnap van.....	44
Vázlat.....	26
Végső kísérlet.....	220
Vén anyóka.....	64
Vitorlázik egy falevél.....	109
Volt egy kedves asszony.....	263
Volt egyszer egy öregasszony.....	240
Zárt ajtók mögött.....	139
Zsidók Királya.....	282